

T.C.

UFUK ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

**AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NİN AFGANİSTAN
POLİTİKALARININ İKİNCİ KÖRFEZ SAVAŞI SONRASI
DÖNEMDE AMERİKAN KAMUOYUNDAKİ
YANSIMALARI**

Burcu Çam Yücebaş

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2011

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NİN AFGANİSTAN POLİTİKALARININ
İKİNCİ KÖRFEZ SAVAŞI SONRASI DÖNEMDE AMERİKAN KAMUOYUNDAKİ
YANSIMALARI

Burcu Çam Yücebaş

Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2011

KABUL VE ONAY

Burcu am Yücebaş tarafından hazırlanan Amerika Birleşik Devletleri'nin Afganistan Politikalarının İkinci Körfez Savaşı Sonrası Dönemde Amerikan Kamuoyundaki Yansımaları" başlıklı bu çalışma, 27.01.2011 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Mehmet OKYAYUZ

Üye : Prof. Dr. Aykut KANSU

Üye : Prof. Dr. Özkan ÜNVER

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. Mehmet TOMANBAY
Enstitü Müdür Vekili

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Tezimin/Raporumun 2 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamını her yerden erişime açılabilir.

27.01.2011

Burcu Çam Yücebaş

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam sayesinde tanıdığım ve kendisini tanımaktan da büyük mutluluk duyduğum, çalışmam boyunca her aşamada bana doğru yolu gösteren, rehberliği ve yönlendirmeleriyle gerçek anlamda bir danışman olarak bu süreci tamamlamama yardımcı olan ve olaylara bakışımı önemli ölçüde etkileyen değerli hocam Sn. Doç. Dr. Mehmet OKYAYUZ'a,

Yüksek lisansa başladığım ilk günden beri fikirleriyle ufkumu genişleten, daima desteğini hissettiren ve hiçbir zaman vaktini ayırmaktan kaçınmayan değerli hocam Sn. Prof. Dr. Aykut KANSU'ya,

Ve tabii ki, beni bir an olsun yalnız bırakmayan, hayatımın her anında izi olan en büyük desteğim, sevgili eşim S. Can YÜCEBAŞ'a teşekkürü borç bilirim.

Burcu Çam Yücebaş

ÖZET

Çam Yücebaş, Burcu. Amerika Birleşik Devletleri'nin Afganistan Politikalarının İkinci Körfez Savaşı Sonrası Dönemde Amerikan Kamuoyundaki Yansımaları, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2011

Bu çalışmanın amacı, Amerika Birleşik Devletleri'nin 2001 yılında Afganistan'a yaptığı askeri müdahaleden 2 yıl sonra Irak'a karşı başlattığı savaş döneminde Amerikan basınında ne şekilde yankı bulduğunu araştırmak, Afganistan ve Irak savaşları arasındaki bağı, benzerlikleri/farklılıkları ve savaş sonrasında her iki ülkenin de içinde bulunduğu şartları ve gelecek yıllarda Ortadoğu dünyasında yaşanabilecek gelişmeleri ortaya koyabilmektir.

Dünyanın tek süper gücü konumunu korumak isteyen ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi kapsamındaki amaçlarına ulaşmasını sağlamak için 11 Eylül olaylarını nasıl bahane ettiği, 11 Eylül'den sonra ne gibi eylemler başlattığı ve Afganistan devletinin tarihteki ve dünya coğrafyasındaki önemi üzerinde durulurken diğer yandan da Irak Savaşı Afganistan'da yürütülen savaşın birbirlerini ve dünyayı nasıl etkilediği konuları üzerinde durulmaktadır. Amaç ve sonuçları bakımından gerek Afganistan'a, gerek Irak'a karşı başlatılan savaşlar ABD'nin kurmak istediği yeni dünya düzeninin bir parçası olarak görüldüğünden çalışma boyunca söz konusu savaşların görünmeyen amaçları üzerinde durulmaya çalışılmıştır. Yapılan araştırmanın sonucunda, çalışma boyunca vurgulanmaya çalışılan Afganistan'ın Irak'tan önceki bir öz hazırlık olduğu ve ABD'nin hedefinin teröristleri yok etmekten ziyade doğal kaynakları ele geçirmek, dünya imparatorluğu kurmak olduğu ortaya konulmuştur.

Irak Savaşı'nın başlamasının hemen ardından Amerikan basınında yer alan Afganistan konulu haberler incelenerek Afganistan Savaşı'nın tarihi sürecine de odaklanılmış ve savaş dönemlerinden bahsedilmeden önce, çalışmanın ileriki bölümlerinde aktarılacak bilgilerin daha kapsamlı yorumlanabilmesi amacıyla Afganistan'ın tarihi özellikleri ve jeostratejik önemi üzerinde durulmuştur.

Çalışmadaki temel kaynak haber içeriklerinin incelenebilmesi için Amerikan basınının önde gelen gazetelerinden The Washington Post gazetesi olmakla beraber, çeşitli kitap, dergi, makale, internet sayfası gibi kaynaklardan da faydalanılmıştır.

Anahtar Sözcükler

11 Eylül, ABD, Afganistan, Irak, Ortadoğu, terörizm, Taliban, El-Kaide, Usame Bin Laden

ABSTRACT

Çam Yücebaş, Burcu. Reflections of the USA's Afghanistan Policies after second Gulf War on American Public Opinion, Master's Thesis, Ankara, 2011

The aim of this study is to examine the echoes in the American press during the period war that USA had started against Iraq 2 years after military intervention of United States of America to Afghanistan in 2001 and to determine the connection, similarities/differences between Iraq and Afghanistan wars and the conditions that these two countries experience after the war as well as the possible developments in Middle East in coming years.

It is emphasized that the USA, which want to protect the position of being the sole super power of the world, had used the September 11 as an excuse to achieve its goals within the scope of Greater Middle East Project and that what kind of activities it had started after September 11 and how the Iraqi and Afghani war interacted with each other and the world while the importance of Afghanistan in the history and world geography was highlighted. As the wars initiated against Afghanistan and Iraq, depending to their aims and results, were deemed as a part of the new world order that USA wanted to established, during the study it was aimed to deliberate the latent aims of these wars in question. As a result of the study; what was tried to stress on was that Afghanistan was a preparation before the Iraqi war and that the target of USA was to capture the natural resources and to establish a world empire rather to destroy the terrorists.

Just after the onset of the Iraqi war, the news in the American press regarding Afghanistan was examined and it was also focused on the historical course of Afghanistan war and the historical aspects and geo-strategic importance of Afghanistan was examined before mentioning the period of war to enable a comprehensive interoperation of the information to be delivered in the following parts of the study.

In order to examine the news contents, the main resource of the study, it was benefitted from The Washington Post, the leading newspapers of USA and various books, magazines, articles and web pages.

Key Words

September 11, United States of America, Afghanistan, Iraq, Middle East, terrorism, Taliban, Al-Qaeda, Usame Bin Laden

İçindekiler

GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	10
TARİHSEL SÜREÇTE AFGANİSTAN VE BAĞIMSIZLIK MÜCADELESİ.....	10
1.1 Afganistan'ın Coğrafi Konumu ve Stratejik Özellikleri.....	10
1.1.1 Afganistan Coğrafyası.....	10
1.1.2 Afganistan'ın Jeostratejik Önemi.....	13
1.2 Etnik Gruplar ve Aşiretler Ülkesi Afganistan.....	18
1.2.1 Peştunlar.....	19
1.2.2 Tacikler	20
1.2.3 Hazaralar	20
1.2.4 Özbekler	21
1.2.5 Aymaklar.....	22
1.2.6 Türkmenler.....	23
1.2.7 Beluciler	23
1.2.8 Diğerleri	24
İKİNCİ BÖLÜM.....	26
AFGANİSTAN-AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ İLİŞKİLERİNİN TARİH	
İÇİNDE GELİŞİMİ VE “AFGAN SORUNU”	26
2.1 Afganistan-ABD İlişkilerinin Tarih İçinde Gelişimi	27
2.1.1 Usame Bin Laden, “ABD'nin Yarattığı Savaşçı” ve El-Kaide Örgütü	34
2.1.2 11 Eylül 2001 Saldırısı ve Sonrasında Yaşanan Olaylar	37
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	44
AFGANİSTAN'A KARŞI BAŞLATILAN SAVAŞ İLE İLGİLİ BASIN	
HABERLERİ, İKİNCİ KÖRFEZ SAVAŞI'NIN HEMEN AKABİNDE YAZILI	
BASINDA ÇIKAN HABERLER, 20 MART-20 NİSAN 2003.....	44
SONUÇ	131
Kaynakça.....	143

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

CIA: Central Intelligence Agency

M.Ö.: Milattan önce

M.S.: Milattan sonra

BM: Birleşmiş Milletler

AB: Avrupa Birliği

NATO: North Atlantic Treaty Organization

UNICEF: The United Nations Children's Fund

WFP: World Food Programme

Neo-Con:Neo-Conservative

“Güce sahip olmanın bedeli, ‘masumiyetin sonu’dur.”¹

GİRİŞ

11 Eylül 2001 tarihi, yalnızca Amerika Birleşik Devletleri’nin ülke tarihinde bir dönüm noktası ya da “kara bir gün” değildir. Birleşik Devletler içinde 11 Eylül sabahı yaşananlar tüm dünyanın düzenini ve öncelikli olarak Afganistan’ın içinde bulunduğu koşulları tamamıyla değiştirmiş, hem Amerika Birleşik Devletleri’nde hem de dünya genelinde gerçekleşecek oldukça köklü olayların kapısını aralamıştır.

11 Eylül günü İkiz Kuleler ve Pentagon’a yapılan saldırılar ABD’nin askeri prestijine, ekonomik etkinliğine büyük zarar vermiş ve Sovyetler Birliği’nin dağılmasının ardından tek kutuplu dünyanın tek süper gücü olarak ayakta kalan ve Birinci Körfez Savaşı’nda ise gücünü tüm dünyaya bir kez daha gösteren ABD’nin dünyanın hakimi olduğu şeklindeki imajını inanılmaz bir şekilde sarsmıştır. Amerika Birleşik Devletleri’nin başta ekonomik olmak üzere, siyasi ve askeri anlamda gücünün birer simgesi olan İkiz Kuleler ve Pentagon’a yapılan uçak saldırılarında çok sayıda sivil ölmüş ve yaralanmıştır. Ancak yine de, 11 Eylül saldırılarında ölenlerin sayısı Afganistan’da (ve tabii Irak’ta) öldürülen sivil sayısı kadar değildir. ABD’nin Afganistan’da yürüttüğü savaş sırasında öldürdüğü sivil halktan Amerikan kamuoyunda ne kadar bahsedildiği de tartışmalı konulardan birisidir. Bunların yanı sıra, ABD’nin uğradığı maddi zarar da göz ardı edilemeyecek kadar ciddi boyuttadır.

11 Eylül 2001 tarihinde neredeyse tüm Amerikan halkının canlı yayın sırasında yerle bir oluşunu izledikleri İkiz Kuleler saldırısı, sadece ABD’de önemli birtakım sonuçlar ortaya çıkarmakla kalmamış; tüm dünyayı bir Müslüman Doğu ve Hıristiyan Batı medeniyetleri şeklinde adeta iki kutba ayırmıştır. Şüphesiz bunun en büyük nedenlerinden biri, saldırıların yaşandığı dönemde ABD başkanlık koltuğunda oturan

---

¹ Maxime Lefebvre. (2004). *Amerikan Dış Politikası*. İsmail Yerguz (Çev.), İletişim Yayınları, İstanbul, s. 20

George W. Bush tarafından sarf edilen sözler ve saldırıların kaynağı olarak açıklanan Afganistan'a yapılan müdahaledir.

Saldırlardan 10 gün sonra, 21 Eylül 2001 tarihinde Avrupa Birliği üyesi ülkelerin devlet başkanlarının katılımıyla gerçekleştirilen Olağanüstü Brüksel Zirvesi'nde 11 Eylül saldırıları konusu tartışılmış ve toplantının sonunda ABD'ye destek verilmesi kararı alınmıştır. Uluslararası hukuka uygunluğu açısından da ciddi eleştirilerin yöneltildiği operasyonda ABD, fazla bir sorunla karşılaşmamış ve başta Batılı müttefikleri olmak üzere dünya çapında 40 ülkeden destek görmüştür (Kaya, 2005, s. 29).

7 Ekim 2001 tarihinde ABD ve İngiltere, hiçbir yeterli kanıtları olmamasına ve herhangi bir örgütün saldırıyı üstlenmemesine rağmen; Afganistan'a karşı genel olarak bütün uluslararası topluluk tarafından onaylanan ağır bir askeri operasyon başlatmış ve adına da "Enduring Freedom" (Kalıcı Özgürlük Operasyonu) demişlerdir. Neyi ya da kimi özgürleştirmeyi amaçladıkları konusu çok gerçekçi cevaplara sahip olmamakla birlikte, Afganistan'a yapılan dünya kamuoyunun gözünde meşrulaştırma açısından ne kadar başarılı olduğu da tartışmalıdır. 11 Eylül saldırılarının sorumlusu olarak işaret edilen El-Kaide örgütü gerçekten suçlu olsa bile Afganistan devletinin bundaki suçu neydi? Usame Bin Laden Afganistan'da saklanmış, bir dönem orada yaşamış olabilir fakat bu Afganistan'ın ABD'ye karşı kanlı bir saldırı planına dahil olduğunu göstermez. ABD'nin gerçek niyeti cidden terörle savaş olsaydı eğer her şeyden önce Taliban'ın görüşme isteğini kabul eder ve tüm bir ülkeye saldırmaz, binlerce sivil öldürmezdi. Açıkça ABD bu saldırıyı bahane ederek Afganistan'a ve ardından Irak'a müdahale etmiştir.

Ekim ayında başlatılan operasyonda 2001 yılının Aralık ayı sonuna kadar ABD, İngiltere ve NATO güçleri Afganistan'ın genelinde kontrolü sağlamıştır. Operasyonun başlatılmasından 43 gün sonra Koalisyon Kuvvetleri Kabil'i ele geçirmiş ve Taliban güçleri de şehri terk etmek durumunda kalmışlardır. 22 Aralık 2001 tarihinde ise Hamid Karzai başkanlığında oluşturulan geçici hükümet göreve başlamıştır.

“Terörizme” karşı başlatılan operasyon Birleşmiş Milletler Antlaşması’nda düzenlenen ortak güvenlik sistemi ve meşru müdafaa hakkı² üzerinde önemli bir etki yaratmıştır. İngiltere, sorgusuz sualsiz El-Kaide örgütünü suçlayan ABD’nin yanında yer almış ve ABD’nin, saldırılarla hiçbir ilgisinin olmadığını açıklayan Usame Bin Laden (CNN, 2001) ve örgütüne açtığı savaşta ona tam destek vermiştir. Bin Laden her ne kadar 11 Eylül saldırılarını El-Kaide’nin yapmadığını açıklasa da ya da saldırıların detaylarına ve sonuçları bakıldığında böyle bir örgütün ABD gibi bir dünya devletine karşı bu kadar yıkıcı ve planlı bir saldırıyı organize edebilmesi konusu işaretleriyle dolu olsa da, bunların hiçbiri Afganistan’a karşı açılan savaşı engelleyememiştir.

ABD Başkanı George W. Bush saldırılardan 4 gün sonra, 15 Eylül 2001 tarihinde yaptığı ‘ulusa sesleniş’ konuşmasında “Savaştayız, teröristler tarafından Amerika’ya karşı açılmış bir savaş var ve buna cevap vereceğiz. Bunları kimlerin yaptığını bulacağız ve onları saklandıkları delikten çıkartarak adalete teslim edeceğiz.” cümlelerine yer vermiştir (Taşdemir, 2006, s. 154). “Haçlı seferi” ifadesini de kullanan George W. Bush, adeta Müslüman dünyanın tamamını bu savaşın hedefi olarak işaret etmiştir.

Bush hükümetinin terörizme karşı başlattığı operasyon, diğer dünya hükümetlerinin büyük kısmı tarafından da onay görmüş ve diğer devletlere de benzer durumlarda aynı hakların tanınabileceği gibi bir durum ortaya çıkmıştır. Nitekim Irak’a karşı yapılan operasyonda da bu düşünce temel rol oynamıştı (Halatçı, 2006, s. 85).

Afganistan’a karşı başlatılan savaşın en önemli sebebinin 11 Eylül saldırıları ya da söylendiği şekilde terörizme karşı bir savaş olmadığı konusunda çok fazla görüş beyan edilmiştir. Birçok makalede, röportajda, demeçte... vs. 11 Eylül’ün yalnızca

---

² “*Meşru müdafaa hakkı, devletlere kendilerine yönelik silahlı saldırıları savuşturma imkanı verirken, ortak güvenlik sistemi uluslararası barış güvenliğinin sağlanmasına yönelik daha geniş bir amaca hizmet eder.*”

Ülkü Halatçı, “11 Eylül Terörist Saldırıları Ve Afganistan Operasyonu’nun Bir Değerlendirmesi”, **Uluslararası Hukuk ve Politika Dergisi**, Cilt 2, No: 7, 2006, s. 80.

varılmak istenen noktaya ulaşmayı tetikleyen bir zemin hazırladığına varan fikirler açıklanmıştır.

2001 yılından itibaren ABD-Afganistan-İrak üçgeninde yaşanan gelişmelere bakıldığında her iki savaşın da açıklanan sebeplerden ziyade ABD'nin jeostratejik çıkarlarına hizmet etmek amacıyla yapıldığını söylemek mümkündür. Afganistan Savaşı da, Irak Savaşı da “özgürlük” ve “demokrasi” getirmek için ya da dünyayı kitle imha silahları tehdidinden korumak için ya da “şer eksenini”ndeki devletleri uygar ve demokratik Batı medeniyetlerine yaklaştırabilmek, modern dünyanın ortamına uydurabilmek için yapılmamıştır. Savaşların “sunulan ideallerin ardındaki gerçek sebepleri” için petrol denilebilir, doğalgaz denilebilir, dünya hakimiyeti kurma isteği denilebilir ya da İsrail'in güvenliği ile birlikte ABD'nin geleceğini sağlama alma isteği denilebilir fakat Afganları ya da Iraklıları özgürleştirmek, demokratikleştirmek veya bu bölgelere refah ve barış getirmek denilemez. Tüm çalışma boyunca yapılacak okumalar bu söylemleri açığa çıkaran bilgilerin ışığında yapılacaktır.

11 Eylül olaylarını bahane ederek Afganistan'a savaş açan ABD için Afganistan coğrafyası yeni bir hedef değildir. Afganistan ile ABD ilişkilerinin fiili başlangıcını, 1979 yılında ülkenin Sovyetler Birliği tarafından işgalindeki Amerikan yardımına kadar götürülebilmek mümkündür. Sovyet işgali boyunca İslami direniş gruplarına silah ve para yardımıyla bulunan ABD, Afganistan'a verdiği desteği Vietnam Savaşı'nın intikamı olarak düşünmüş ve Sovyetlerden öcünü alabilmek için, bugün kendine düşman bellediği İslami hareketi desteklemiştir. İşgalin sona ermesinin ardından da bölgeyi kendi çıkarlarına uygun olarak yapılandıran ABD, ilk günden beri dünyayı terörizmden kurtarmaya çalıştığını söylese de sunulan idealler ile gerçekler arasında büyük farklar vardır ve bu çalışmada konuşulanlar ve anlatılmayan gerçekler arasındaki ilişki çözümlenmeye çalışılacaktır.

ABD'nin 2001 yılından bu yana geldiği durum, Bush Doktrini olarak adlandırılan ve Amerikan politikasında radikal değişiklikler yapan yeni bir düzenin neticesidir. Bu

tarihten itibaren ABD resmen “küresel lider devlet” rolünü benimsemiş ve “tehlikeli, yanlış ya da olmaması gereken” olarak gördüğü siyasi düzenleri – özellikle Ortadoğu bağlamında – değiştirmek için ciddi bir gayret göstermeye başlamıştır. Bu dönemden itibaren izlenen yeni Amerikan dış politikasına göre, kitle imha silahlarına sahip olan devletler ve bunlara ya da terörizme destek veren devletler “düşman”dır ve bu devletlere karşı askeri güç kullanmak için herhangi bir eylemin meydana gelmesini beklemek gereksizdir. Afganistan’ın ardından “kitle imha silahlarına sahip olduğu” gerekçesiyle saldırılan Irak bunun en belirgin örneğidir.

Bu doktrin, 11 Eylül sonrası Amerikan politikasının yeni eğilimini ortaya koyması bakımından da önemlidir. Buna göre ABD, ulusal çıkarları söz konusu olduğunda çok taraflı girişimler ve işbirliği yerine tek yanlı hareket edebilecektir (Kaya, 2005, s. 29-30).

Uluslararası hukuk kurallarına uymayan ABD, 11 Eylül saldırılarından sonra benimsediği Bush Doktrini’ne dayanarak “önleyici savaş” ve “önceden vurma” stratejilerini uluslararası terörizmle mücadeledeki yeni stratejileri olarak benimsemiş ve tüm dünyaya bu şekilde duyurmuştur. Söz konusu yeni dönemde ABD artık herhangi bir devlete karşı saldırıya geçmek için bir eylem ya da saldırı beklemek durumunda değildir; bir tehdit olduğunu düşünmesi harekete geçmesi için yeterli bir nedendir.

Amerikan vatandaşları arasında inanılmaz boyutta korku ve endişeye neden olan (çeşitli psikolojik ve sosyolojik değerlendirmelerde Amerikan halkının bu korku ve endişe hissi oranında birbirlerine kenetlendiği ve Amerikan tarihinde neredeyse ilk kez bu denli bir milliyetçilik hissini oluşturduğundan, hatta Vietnam Savaşı’yla birlikte ortaya çıkan 1960’lı ve 1970’li yıllardaki bölünmenin yerini alan bir vatanseverlikten bahsedilmektedir) 11 Eylül saldırılarından sonra başta Müslümanlar olmak üzere yabancı gruplara karşı ayrımcılık ve nefret artmış, ırkçılığa varan eylemler yapılmıştır. Camilere saldırılar düzenlenmiş, Müslüman ve Arap olanlar sebepsiz yere tutuklanmış, gözaltına alınmış, Ortadoğu kökenli olanlar ya da Ortadoğulu görünenler

uçaklardan indirilmiş ve daha pek çok olumsuz sosyal davranışta bulunulmuştur. Amerikan dış politikasını dünyada daha etkin bir duruma getiren 11 Eylül olaylarının ardından insan hakları, demokrasi, özgürlük ve güvenlik gibi kavramlar yeniden tanımlanmıştır. Saldırıların ardından terörle mücadele anlamında önemli gelişmeler meydana gelmiş ve hem saldırıların hedefi olan ABD, hem de diğer ülkeler terörizm konusundaki işbirliklerini yeniden yapılandırmak amacıyla farklı adımlar atmışlardır. ABD ülke içinde ve uluslararası alanlarda bazı girişimlerde bulunarak terörizm karşısındaki konumunu güçlendirme olayına girişmiştir. İlk etapta yaptığı şey ise, demokratik değerleri zedeleyici ve insan hak ve özgürlüklerini kısıtlayıcı ulusal önlemler almak olmuştur. Bu önlemlerden en önemli ikisi 2001 tarihli “Amerikan Yurtsever Yasası” ve 2002 tarihli “Anayurt Güvenlik Yasası”dır. 11 Eylül olaylarının ardından kurulan Anayurt Güvenlik Bakanlığı tarafından uygulamaya geçirilen denetim biçimleri sebebiyle Amerikan güvenlik güçleri saldırılardan önceki döneme kıyasla şiddete daha sık başvurumaktadırlar. Devletin tutumu bu olunca da halkın bazı kesimlerinde Araplara, Müslümanlara ve Asyalılara karşı rahatça nefret besleyip şiddet gösterilebilmektedir. Alınan önlemlere bakıldığında ABD’nin güvenlik ile özgürlükler arasındaki tercihini güvenlikten yana kullandığı görülmektedir. Bu tarihten itibaren artık Amerika Birleşik Devletleri’nin “genel eğilimi daha çok askeri harcama ve daha az demokrasidir (Türkkaya, 2004, s. 29).”

Afganistan’a açtığı savaşın öncesinde uluslararası terörizme karşı bir eylem başlattığını iddia eden ABD, Afganistan Savaşı’nın ardından Irak’a yönelmiştir. 20 Mart 2003 tarihinde “Irak’ı Özgürleştirme Operasyonu” ile ülkeyi işgal etmiş, iktidardaki Saddam Hüseyin’i devirmiştir. Afganistan Savaşı’ndan farklı olarak Irak Savaşı, Birleşmiş Milletler’in işgal için onayı olmaksızın yapılmış bir saldırıdır ve ABD’nin uluslararası arenada gördüğü desteği kaybetmesindeki en önemli nedenlerden biri olmuştur. Ne Afganistan’da, ne de Irak’ta umduğu prestiji ve başarıyı elde edemeyen ABD, her iki ülkede de vaat ettiklerini yerine getirmemiştir.

Çalışmanın temel çıkış noktası, 11 Eylül saldırılarının ABD’ye vermiş olduğu saldırı fırsatını inceleyerek ve 2. Körfez Savaşı’ndan hemen sonraki kısa dönem içinde

Afganistan konusunun Amerikan basınında ne tür haberlerle yankı bulmaya devam ettiğini araştırmaktır. Birinci el kaynak olarak sınıflandırabileceğimiz gazete haberlerini tarihsel süreçteki gelişmelere dayanarak okumak ve yorumlamak şeklinde bir çalışmanın bugüne kadar yapılmamış olması sebebiyle, ABD'nin Afganistan Savaşı'na yaklaşımı böyle bir yöntem tercih edilerek değerlendirilmek istenmiştir. Gazete haberlerinin incelenmesi yöntemiyle, Amerikan basınının Afganistan Savaşı'na karşı nasıl bir yaklaşım sergilediği konunun tarihsel arka planı çerçevesinde incelenmiştir. Özellikle ABD'nin, aynı Afganistan Savaşı'nda olduğu gibi, deklare ettiği sebeplerden çok farklı sebeplerle işgal ettiği Irak'a karşı başlattığı savaşın en sıcak günlerinde Afganistan Savaşı'nın basındaki haberlerde nasıl anlatılmaya devam edildiği araştırılmıştır. Çalışma boyunca haberlerin satır araları okunarak bugüne kadarki tarihsel sürece atıf yapılarak bir sonuca varılmaya çalışılmıştır.

Bu konuyu inceleyebilmek için öncelikle Afganistan'a yapılan müdahalenin gerisinde yatan "asıl" sebepleri araştırmak, ABD-Afganistan ilişkilerinin ilk kez ne zaman ve nasıl başladığını ve bugüne nasıl geldiğini açıklamak gerekmektedir. Bunu yapmak konunun tarihsel çerçevesini çizebilmek açısından gerekli ve önemlidir. Konuya bir giriş yapabilmek için de öncelikle, Orta Asya'da son derece önemli bir konuma sahip olan Afganistan'ın temel coğrafi ve jeostratejik özelliklerinden bahsedilecektir. Dünya hakimiyetini amaçlayan hemen her devletin yolunun neden Afganistan'dan geçtiğini ve ABD'nin bölgedeki çıkarlarının ne olduğunu anlayabilmek, 11 Eylül olaylarını gerekçe yaparak Afganistan'a karşı açtığı savaşın asıl sebeplerini ortaya koymaya yardımcı olabilecektir.

Bu çalışmada, 11 Eylül 2001 tarihinde İkiz Kulelere yapılan saldırıların ardından tüm dikkatini Afganistan'a çevirmiş olan Amerika Birleşik Devletleri'nin, 20 Mart 2003 tarihinde Irak'a yaptığı "demokratikleştirme" müdahalesinin ardından Afganistan konusunun Amerikan yerel basınındaki yansımaları, Amerikan yazılı basınında çıkan günlük haberler incelenecektir. Bundan hareketle varılmak istenen nokta, Amerika Birleşik Devletleri'nin "nihai hedefi"nin aslında Afganistan değil, Irak olduğu ve niyetinin başta zengin petrol yatakları olmak üzere Irak'ta pek çok konuda kontrolü

ele geçirmek olduğudur. ABD, 11 Eylül saldırılarını komplo teorilerinde söylendiği gibi kendisi tasarlayıp gerçekleştirmiş olsa da olmasa da ya da saldırılar gerçekten El-Kaide tarafından yapılmış olsa da olmasa da Irak'ın işgali için ihtiyaç duyulan zemini hazırlamıştır. Bu çalışmada ABD'nin imajını zedeleyen ve “terör hedefi” olmasının suçlusu olarak ilan edilen Afganistan'dan daha büyük bir hazırlık ve gayretle savaşılan Irak'ın aslında “esas hedef”, Afganistan ve El-Kaide öznelerinin ise birer hazırlık aşaması olduğu Irak Savaşı'nın başlamasını takiben yerel basında Afganistan konusunda yazılanlar aracılığıyla anlatılmaya çalışılacaktır.

Başkan Bush, saldırıların ardından kendisine uzatılan mikrofonlara “haçlı seferi başlamıştır” derken, teröristleri şeytan olarak tanımlıyor³, saldırılardan sorumlu tutulan ve Afganistan'da saklandığı iddia edilen Usame Bin Laden'in yok edileceğinin sözünü veriyordu. Tüm dünyayı yerinden oynatan bu saldırıların hemen ardından “düşmanları”ni yok etmek için işe koyulan ABD, Afganistan'ı kesin hedef olarak göstererek son derece büyük ve kapsamlı bir askeri operasyona başladı.

Operasyonun başladığı tarihten itibaren Afganistan Savaşı haberleri Amerikan yerel basınında olduğu kadar dünya basınında da büyük yankı bulmuştur. Afganistan Savaşı konusu, bu çalışma kapsamında İkinci Körfez Savaşı'nın başlamasının ardından Amerikan basının önde gelen yayın organı The Washington Post gazetesi temel kaynak alınarak araştırılacak ve incelenecektir. Bunun için belirlenen süre, ABD'nin Irak'a müdahalesini izleyen ilk dönemlerdir.

Çalışmanın birinci kısmında Afganistan'ın coğrafi konumu, kısaca tarihsel gelişmeleri ve etnik ve kültürel yapısı üzerinde durulacak, jeostratejik özelliklerinin ülkenin dünya politikasındaki konumuna etkilerinden bahsedilecektir. Ardından, Afgan sorunun tarihsel çerçevesi çizilerek ABD'nin Afganistan ile ilişkilerinin hangi aşamalardan geçerek 11 Eylül saldırıları sonrasındaki yaklaşıma varıldığı açıklanmaya çalışılacaktır.

---

³ <http://www.youtube.com/watch?v=NsjgiM56HRw&feature=related> (Erişim 14.01.2011)

İkinci bölümde genel olarak ABD-Afganistan ilişkileri üzerinde durulacak ve tarihi süreç içinde iki ülke arasındaki ilişkilerde yaşanan gelişmelere değinilecektir. Bu bölümde ayrıca, 11 Eylül saldırılarına ilişkin genel bir bilgi aktarımı yapılarak, saldırıların hemen ardından yapılan açıklamalar ve ABD'nin Afganistan'a yaptığı askeri müdahalenin detayları da kısa bir özet olarak konu edilecektir.

Bunun ardından ise, üçüncü bölüm başlığı altında, ABD'nin 20 Mart 2003 tarihinde dikkatini çevirdiği, bir diğer "haydut devlet" (rouge state) olarak tanımladığı Irak'a yaptığı askeri müdahalenin ardından, yerel yazılı basında Afganistan ile ilgili olarak çıkan haberler Irak askeri operasyonunu takip eden ilk bir aylık periyot içinde ele alınacaktır. Araştırmanın temel yazılı basın kaynağı The Washington Post'tur ve 20.03.2003 ile 21.04.2003 tarih aralığındaki Afganistan konulu haberlerin taraması yapılarak bu haberlerin içerik detayları üzerinde durulacaktır.

Haber kaynağı olarak seçilen yazılı basın organı The Washington Post, Amerika'nın en büyük ve en eski gazetesidir. Yüksek tirajı ve iş dünyasındaki itibarı ile dikkat çeken, politik konularda ağırlığı olan gazete, 2008 yılında Pulitzer Ödül Töreni'nde⁴ hem ulusal haber, hem uluslararası habercilik dallarında ödül almaya hak kazanmıştır. The Washington Post Amerikan tarihinde oldukça etkili bir yayın organı olmasının yanı sıra, toplum-siyaset arasındaki ilişkiyi götüren ve politik çevrede de ciddiye alınan ve tercih edilen bir yazılı basın aracıdır. Politik camiada oldukça etkisi olan gazetenin yorumlarının toplumun geneli tarafından da dikkatle takip edildiği bilinmektedir. Bu nedenlerden ötürü, The Washington Post isimli Amerikan yerel yazılı basınının çalışmada temel kaynak olarak alınması uygun görülmüştür.

Bu çalışmanın son bölümünü oluşturan sonuç kısmında en başından beri aktarılan bilgiler ve üçüncü bölümde Türkçe metinler halinde verilen haberler ışığında varılan sonuçlar ve geleceğe yönelik ihtimaller üzerinde durulmaya çalışılacaktır.

---

⁴ 1917'den beri bu yana verilen Pulitzer ödülleri ABD'de gazeteciliğin en şerefli ödülü olarak kabul ediliyor. The Washington Post gazetesi ödülleri, kamusal hizmet, flaş haber, ulusal haber, uluslararası habercilik, yorum haberi ve baş yazı dallarında aldı.
(Erişim) <http://www.tumgazeteler.com/?a=2718101>, 25.09.2010

BİRİNCİ BÖLÜM

TARİHSEL SÜREÇTE AFGANİSTAN VE BAĞIMSIZLIK MÜCADELESİ

1.1 Afganistan'ın Coğrafi Konumu ve Stratejik Özellikleri

Resmi adıyla Afganistan Cumhuriyeti olarak bilinen ülke, Orta Asya, Güney Asya, Ortadoğu ve Kafkasya arasında yer alması nedeniyle son derece önemli bir coğrafya olarak kabul edilmektedir. Doğu ve Batı Asya'yı birleştiren bir konuma sahip olmasından dolayı tarih boyunca İranlılar, Yunanlılar, Araplar, Moğollar, İngilizler ve Sovyetler gibi birçok ulusun işgaline uğramıştır⁵. Son derece sert bir coğrafyaya sahip olan ülkenin, tarihinin ilk dönemlerinden itibaren saldırılara ve işgallere maruz kalmasının en önemli nedeni, şüphesiz ki bir yanda İran-Arap denizi ile Hindistan, diğer yanda ise Orta ve Güney Asya arasında adeta bir kavşak noktası oluşturan bu stratejik konumudur. Tarihi boyunca sürekli bu tarz işgallerle savaştan Afganistan, 2001 yılından itibaren Amerikan işgaliyle olan mücadelesini sürdürmektedir.

1.1.1 Afganistan Coğrafyası

Tarihi İpek Yolu üzerinde bulunan ve Orta Asya'nın giriş kapısı olarak Kabul edilen Afganistan, Asya'nın güneyinde, denize sınırı olmayan bir ülkedir. Kuzeyde Türkmenistan ile 744 km, Özbekistan ile 137 km ve Tacikistan ile 1206 km., doğuda Çin Türkistan'ı ile 76 km. ve Pakistan ile 2430 km., batıda ise İran ile 936 km sınırı bulunan Afganistan 647.500 kilometrekare yüzölçümüne sahip bir devlettir. Başkenti Kabil'dir (Büyükbaş, 2006, s. 5).

---

⁵ Chronological History of Afghanistan, <http://www.afghan-web.com/history/chron/index.html> (Erişim 01.05.2010)

Asya'nın ortasında yer alan Afganistan'ın coğrafi yapısı, genellikle üzerinde sıradağların bulunduğu yaylalardan ve yer yer ovalardan oluşmaktadır⁶ (Tarihsel Boyutu İçinde Afganistandaki Gelişmeler ve Türk - Afgan İlişkileri). Sanayiden çok bir tarım ülkesi olan Afganistan'da, kuraklığın çok yaygın olması nedeniyle toprakların ancak %12'si tarım alanı olarak kullanılabilir. Bu alanının da %20'lik gibi bir kısmı ise kuru tarım yapılabilmesine olanak verir ve yetiştirilen en temel 2 tarım ürünü buğday ve arpadır (Vogelsang, 2002, s. 13-14). Tarımın yanı sıra hayvancılığın da yapıldığı ülke topraklarının yaklaşık %46'sı otlak, %3'ü ormanlık, kalanı dağlık ve bozkırdır (Büyükbaş, 2006, s. 5). Özellikle orta ve kuzeydoğu kısmında yüksekliği neredeyse iki bin metreden fazla olan dağların yer aldığı ülkede en büyük dağ sırası, ülkenin iç kesimlerine kadar uzanan Hindikuş Dağları olup, ülkenin en yüksek noktası ise 7492 metre ile Hindikuş Dağları'ndaki Nowşak Tepesi'dir⁷. Hindikuş Dağları, ülkenin kuzeyi ile kalan diğer kesimleri arasında adeta bir sınır gibi durarak, ülkeyi “merkez dağlık alan”, “kuzey ovaları” ve “güney platosu” olarak 3 farklı coğrafi bölgeye ayırır⁸.

“Merkez dağlık alan” olarak bilinen bölge, yüksek dağlara olduğu gibi, dar ve derin vadilere de sahip olup, yaklaşık 414.398 kilometrekarelik bir alanı kaplamaktadır. Söz konusu olan bu dağlık yükseltiler tarih boyunca ülkenin savunması açısından oldukça önemli bir rol oynamıştır. Ülkenin bu kısmında iklim sert bir bozkır ikliminin özellikleri taşır. Yazları genellikle çok sıcak ve kuru, kışları ise oldukça soğuk ve az yağışlı olarak geçmektedir. Yaz aylarında sıcaklık 45°C'ye yükselirken, kışlar ulaşımı engelleyecek kadar sert yaşanmaktadır.

“Kuzey ovaları” olarak adlandırılan bölge ülkenin yaklaşık 103.600 kilometrekaresini kaplar. Bu bölgede bereketli tepeler ve ovalar yer almaktadır ve bölgenin ortalama yüksekliği 610 metredir. Türkmenistan ve Özbekistan ile sınırı oluşturan ve ülkenin en alçak yeri (258 metre) olan Amu Derya Nehri boyunca 500 kilometre uzanan,

⁶ <http://www.tegim.com/egitim/component/content/article/73-uluslararasi-liskiler/2091-tarihsel-boyutu-icinde-afganistandaki-gelismeler-ve-turk-afgan-iliskileri.html> (Erişim 01.05.2010)

⁷ <http://tr.wikipedia.org/wiki/Afganistan> (Erişim 19.02.2010)

⁸ <http://www.afghan-web.com/geography/lr.html> (Erişim 01.05.2010)

“Afgan Türkistanı” olarak adlandırılan ova, başlıca tarım alanıdır (Büyükbaş, 2006, s. 5). Kuzey ovaları bölgesi, ülkenin en alçak düzlüğünün yanı sıra, devlet tarafından işletilen çeşitli maden (kömür, demir, bakır, kurşun, çinko, sodyum, magnezyum sülfat, magnezyum klorat, krom, berilyum, sülfür, mika, talk, asbest ve mermer)⁹ ve doğal gaz yataklarını da içerisinde bulundurmaktadır.

“Güney platosu” adı verilen üçüncü bölge ise yüksek platolar ve kum çölleriyle kaplı olup, ülke topraklarının 129.500 kilometrekarelik bir kısmını oluşturmaktadır. Güneybatı’da yer alan nehir yatakları dışında son derece çorak ve verimsiz topraklara sahip bu bölgede başta ülkenin en büyük akarsuyu olan Hilmend Nehri olmak üzere, Amu Derya, Kokça, Kunduz ve Kabil isimli birkaç akarsuyu daha bulunmaktadır¹⁰.

Genel olarak dağlık ve sert arazi şartlarına sahip olan Afganistan’ın en önemli şehirleri başkent Kabil, Herat, Mezar-ı Şerif, Kunduz ve Celalabad’dır.

Afganistan’ın nüfusu, yapılan tahminlere göre 2010 yılı Temmuz ayı itibariyle 28.395.716 kişidir¹¹. Bugüne kadar yalnızca 2 kez nüfus sayımının yapıldığı (1962 ve 1974 yıllarında) ülke nüfusunun %42’sini “Peştun” adı verilen yerli Afgan halkı, %27’sini Tacikler, %9’unu Hazaralar, %9’unu Özbekler ve %13’ünü diğer küçük etnik uluslar (Aymaklar, Türkmenler, Beluciler ve diğerleri) oluşturmaktadır¹². Tarihi boyunca genel olarak bakıldığında Afganistan’ın sosyal ve siyasal hayatına her zaman, sözü edilen bu aşiretlerin hakim olduğu söylenebilir. Afgan halkının bir ulusa dönüşmesi ve bu kimlik altında barış içinde bir toplum yapısı oluşturması çok zor gözükmektedir (Özlu, 2008, s. 115).

2010 yılı tahminlerine göre toplam nüfusu 29.121.286 kişi olarak kabul edilen ülkede nüfusunun %54.6’sı 15-64 yaş arasındaki kadın (7.749.565 kişi) ve erkekten

⁹ <http://www.turkcebilgi.com/afganistan/ansiklopedi> (Erişim 19.02.2010)

¹⁰ <http://www.afghan-web.com/geography/lr.html> (Erişim 01.05.2010)

¹¹ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/af.html> (Erişim 22.05.2010)

¹² <http://tr.wikipedia.org/wiki/Afganistan> (Erişim 19.02.2010)

(8.160.844) oluşan Afganistan’da 0-14 yaş arası kişi sayısı toplam nüfusun %42.9’luk kısmına tekabül etmekte (6.407.865 erkek, 6.096.971 kadın) ve 65 yaş ve üzeri halk ise yalnızca %2.4’lük (338.695 erkek ve 367.346 kadın) bir oranla temsil edilmektedir¹³. Bu rakamlar göstermektedir ki, ülkedeki ortalama yaşam süresi çok da uzun değildir. Ortalama yaşam süresi kadın ve erkek için de oldukça düşüktür. CIA’in tüm ülkelerin detaylı bilgilerini içeren *CIA Factbook*’ta belirtildiğine göre 2000 yılı için bu rakam 45.88 yıl olarak açıklanmıştır (Vogelsang, 2002, s. 2). Ülkenin nüfus artış hız oranı ise %2.471 olup, ortalama çocuk sayısı her bir kadın için yine 2010 yılı tahminlerine göre 5.5 çocuk şeklindedir¹⁴.

Resmi dil olarak Peştunca ve Darice’nin benimsendiği Afganistan’da konuşlan dillere bakıldığında nüfusun %35’inin Peştunca, %50’sinin Darice, %11’inin Türkmençe ve Özbekçe ve kalan %4’lük kesimin de diğer etnik dilleri konuştuğu görülmektedir¹⁵. Ülke genelinde yaygın olan dinlere bakıldığında ise Afganistan halkının %80’inin Sünni Müslüman, %19’unun Şii Müslüman ve kalan %1 nüfusun ise diğer dinleri benimsediği gözlemlenmektedir¹⁶.

Okuma-yazma oranının oldukça düşük seviyelerde olduğu Afganistan’da 15 yaş ve üzerindeki okur-yazar olanların toplam nüfusa oranı %28.1’dir. Bu oran içinde kadın ve erkek dağılımına bakıldığında ise 2000 yılına ait tahmini verilere göre, kadınların %12,6’sının, erkeklerin ise %43.1’inin okur-yazar olduğu görülmektedir¹⁷.

1.1.2 Afganistan’ın Jeostratejik Önemi

Afganistan, coğrafi açıdan bakıldığında, etnik eşitliliğin oldukça fazla olduğu ve üzerinde büyük güçlerin sürekli bir mücadelesine seyirci olunan Orta Asya’nın bir parçası olarak tanımlanır. Orta Asya denilen bölge coğrafi olarak birçok farklı

¹³ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/af.html> (Erişim 22.05.2010)

¹⁴ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/af.html> (Erişim 22.05.2010)

¹⁵ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/af.html> (Erişim 22.05.2010)

¹⁶ <http://worldfacts.us/Afghanistan.htm> (Erişim 01.05.2010)

¹⁷ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/af.html> (Erişim 22.05.2010)

biçimde tanımlansa da en yaygın kabul gören Orta Asya tanımı şu şekildedir: Orta Asya, Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Tacikistan, Afganistan, Çin'in bir kısmı (Doğu Türkistan), Rusya, Pakistan'ın bir kısmı ve kuzey İran'ın barındığı bölge¹⁸. Üzerinde bulunduğu toprakların hem çok önemli geçiş noktalarından sayılması, hem de doğalgaz ve petrol başta olmak üzere birçok maden bakımından zengin kaynaklara sahip olması nedeniyle Afganistan, Orta Asya'da güç sahibi olmak isteyen tüm devletler için bir mücadele bölgesi olmuştur.

20. yüzyılın başlarında İngiliz siyasi coğrafyacısı Sir Halford John Mackinder'in ortaya attığı "kara hakimiyeti teorisi"nde bahsettiği gibi Afganistan'ın "kalpgah" (Heartland)¹⁹ olarak tanımlanan ve Asya'nın hakimiyetine imkan sağlayan coğrafi koşulları ABD dışında başka güçlerin de dikkatini çekmekte ve bu da ülkeyi sürekli olarak saldırılara açık hale getirmektedir. Mackinder'in "Heartland" dediği bölge, Avrasya'nın merkez bölümünü işaret etmektedir. Batıda İdil, doğuda Sibirya, güneyde Himalayalar, kuzeyde Buz Denizi arasındaki bölgeyi merkezi bölge olarak kabul eden²⁰ Mackinder, Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarını ise "Dünya Adası" (World Island) olarak tanımlamış ve dünyanın temel stratejik merkezinin bu bölge olduğunu savunmuştur. Dünya coğrafyasını siyasi ve askeri strateji bakımından "Merkez Bölge", "İç Kuşak" ve "Dış Kuşak" olarak alanlara ayıran (Büyükbaş, 2006, s. 8) Mackinder, merkez bölgesi çevresinde bir iç kenar ay (Almanya, Avusturya, Balkanlar, Türkiye, Hindistan ve Çin) ile dış kenar ay (İngiltere, Afrika, Avustralya, Japonya ve ABD) bulunduğu görüşündedir²¹. "Kara Hakimiyeti" teorisi basitçe şunu söylemektedir: "Doğu Avrupa'ya hakim olan Merkez Bölge'ye hakim olur; Merkez

¹⁸ http://tr.wikipedia.org/wiki/Orta_Asya (Erişim 07.05.2010)

¹⁹ Güncel jeopolitiğin kurucusu olarak kabul edilen Sir Halford John Mackinder, 1904 yılında Avrasya'nın, içinde eksen bölgesi olarak yer aldığı ve Orta-Doğu Avrupa'nın merkez bulunduğu "Kalpgah" tasviriyle bu "Büyük Oyun"u teorileştirmiştir. Bu teori içerisinde Orta Asya, Kafkasya ve Sibirya'nın da içinde bulunduğu coğrafya "yaşamsal sıçrama tahtaları" olarak adlandırılmıştır. Zbignev Brzezinski. (2005). *Büyük Satranç Tahtası*, çev. Türdi, Yelda (Çev.), İnkılap Kitapevi, İstanbul, s. 61

²⁰ <http://www.msxslabs.org/forum/siyasal-bilimler/143914-jeopolitik-nedir-jeopolitik-ve-jeostratejik-onem.html> (Erişim 07.05.2010)

²¹ <http://www.msxslabs.org/forum/siyasal-bilimler/143914-jeopolitik-nedir-jeopolitik-ve-jeostratejik-onem.html> (Erişim 07.05.2010)

Bölge'ye hakim olan Dünya Adası'na hakim olur; Dünya Adası'na hakim olan ise dünyaya hakim olur.”

Mackinder'a göre, dünyaya hakim olmak isteyen bir devlet, denizden gelebilecek saldırılara karşı kendisini koruyabilmek için coğrafi açıdan korunaklı bölgeye sahip olan Orta Asya'yı da kapsayan Merkez Bölge'de hakimiyet sağlamalıdır. Merkez Bölge'ye hakim olduktan sonra dünyaya hakim olmasına bir engel yoktur. Yani başka bir deyişle, “jeopolitiğin kurucusu sayılan Sir Halford Mackinder'in “Merkez Bölge” (Heartland) olarak isimlendirdiği Doğu Sibiryaya ile Volga Havzası arasında uzanan ve Orta Asya'yı da içeren geniş ova Asya-Avrupa ve Afrika kıtalarından oluşan “Dünya Adası”nı denetleyebilmek için mutlaka elde tutulması gereken bir bölgeydi (Erhan, 2003, s. 1).

Mackinder'in “kara teorisi”nden sonra Nicholas J. Spykman tarafından ortaya atılan başka bir hakimiyet teorisi olan “Kenar Kuşak Teorisi”ne göre ise, dünya üzerinde hakimiyet kurmak ancak doğuya egemen olmakla mümkün olabilir. Spykman'ın ileri sürdüğü görüşe göre, “İç Hilal²² Avrasya'yı denetler. Avrasya dünyayı denetler.”

Sahip olduğu coğrafi konumu, Afganistan'ı tarih boyunca her zaman dış güçlerin ve başka ulusların işgaline maruz bırakmıştır. İlk olarak M.Ö. 500'lü yıllarda İran hükümdarı Daru tarafından işgal edilen topraklar, imparator Daru'nun saldırılarından sonra Makedonya Kralı Büyük İskender tarafından işgal edilmiştir. İran fethini tamamladıktan sonra gözünü Orta Asya'nın en önemli topraklarından olan Afganistan'a diken Büyük İskender'in saldırısı ise M.Ö. 300'lü yıllarda gerçekleşmiştir²³. İran ve Makedon saldırılarının ardından Afganistan zaman içinde İskitlerin, Kuşanların, daha sonrasında ise Akhunlar ve Göktürkler gibi Türk kavimlerinin hakimiyetine girmiştir. M.S. 500'lerde İran Hükümdarlığı Afganistan'ı

²² Teoride sözü edilen “İç Hilal”, Türkiye, İran, Irak, Pakistan, Hindistan, Çin, Kore ve Doğu Sibiryadan oluşmaktadır. Çağrı Erhan, “ABD'nin Orta Asya Politikası ve 11 Eylül Sonrası Yeni Açılımları”, **Stradigma Aylık Strateji ve Analiz E-Dergisi**, Ekim 2003.

(Erişim) http://www.stradigma.com/turkce/kasim2003/vizyon_sayi_10.pdf, 07.05.2010, s. 2

²³ <http://www.afghan-web.com/history/chron/index.html> (Erişim 01.05.2010)

hakimiyeti altına almak için yeniden saldırılar düzenlemiştir. M.S. 650'li yıllarda İslamiyet ile tanışan Afganistan, bu tarihten sonra ise Gazneliler, Büyük Selçuklu Devleti ve Harzemşahlar gibi çeşitli Müslüman Türk devletlerinin idaresi altında yaşamıştır. 1219 yılında Moğol hükümdarı Cengiz Han'ın ordularınca işgal edilen Afganistan, yaklaşık 150 yıllık bir dönemi Moğolların hakimiyeti altında geçirmiştir. 14. yüzyılın sonlarına doğru Timur Şah'ın orduları bölgedeki Moğol hakimiyetini sona erdirmiş ve Afganistan bir süre Timur Devleti'nin hakimiyetinde varlığını sürdürmüştür. Timur'un ölümünden sonra torunu Muhammed Babür tarafından kurulan Babür Devleti, bir Türk devleti olarak uzun süre Afganistan'ı hakimiyeti altında tutmuştur. 18. yüzyılda gücünü ve etkinliğini yitirmeye başlamış ve bunu fırsat bilen Afgan kabileleri bağımsız hareket etmeye başlamıştır. Karışıklığın gittikçe arttığı bu dönemde Nadir Şah komutasındaki Türkmen ordusu Afganistan'ı yönetimi altına alarak Babür Türk Devleti'ni vergiye bağlamıştır. Nadir Şah'ın ölümünün ardından yönetimi ele alan Ahmet Şah ise Hindistan'daki Babür Devleti'ni hakimiyeti altına almıştır. Afgan kabilelerini birleştirerek ilk milli Afgan Devleti'ni kuran kişi Ahmet Şah Durrani'dir. Ahmet Şah Durrani, o zaman Afganistan'ı elinde tutan İran Şahı Nadir'in 1747'de ölmesinden sonra Kandahar'ı ele geçirmiş ve zamanla hakimiyet sınırlarını İran ve Hindistan topraklarının bir kısmını alarak genişletmiştir (Özlu, 2008, s. 117).

Ahmet Şah'ın ölümünden sonra ülkede ciddi iç karışıklıklar yaşanmış ve bu durum 19. yüzyıla kadar sürmüştür. 1801 yılında iktidara gelen Dost Muhammed²⁴ döneminde, o yıllarda yavaş yavaş İngiliz hakimiyetine girmeye başlayan Kuzey Hindistan, Afgan birliğini zayıflatma çabası içine girmiştir²⁵. 1839 yılında İngilizlerin Afganistan'ı işgal etmesi üzerine başlayan ve 1942 yılına dek süren ilk İngiliz-Afgan Savaşı²⁶ İngilizlerin Afganistan'ı işgaliyle sonuçlanmış ancak 1855 yılında Hindistan ile bir barış anlaşması imzalayan ve 1863'te Kabil'e dönen Dost Muhammed, Afgan birliğini yeniden sağlamıştır. Dost Muhammed'in ölümünün ardından tahta geçen oğlu Şir Ali döneminde Rusya'nın saldırıları yoğunluk kazanmıştır. Şir Ali'nin ölümünün

²⁴ <http://www.afghan-web.com/history/chron/index3.html> (Erişim 07.05.2010)

²⁵ http://www.turkcebilgi.com/afganistan_tarihi/ansiklopedi (Erişim 07.05.2010)

²⁶ <http://www.afghan-web.com/history/chron/index3.html> (Erişim 07.05.2010)

ardından başa geçen Abdurrahman Han döneminde, 1878 yılında İngilizler ve Afganlar bir kez daha karşı karşıya gelmişlerdir. Afganistan'ın yaşadığı iç ve dış karışıklıkları fırsat bilen Ruslar 1881 yılında Türkmenistan'ı işgal ederek Afganistan ile komşu olmuşlardır²⁷. Abdurrahman Han'ın 1901 yılında vefatının ardından başa geçen Habibullah Han'ın 1919'da ölmesinden sonra tahta gelen Emanullah Han, Hindistan'daki İngiliz valiye yazdığı mektupta Afganistan'ın bağımsız bir devlet olduğunu ve İngiltere ile daha fazla mücadele etmek ve savaşmak niyetinde olmadığını bildirmiştir. Ancak bu mektuptan sonra Afganistan'ın bağımsızlığını yine de kabul etmek istemeyen İngilizler ile 1921 yılında üçüncü bir savaş daha başlamış ve kısa süre sonra İngilizler bir kez daha yenilgiye uğratılmıştır. Bu yenilginin ardından dış ilişkilerinde tam bağımsızlık elde eden Afganistan'da Emanullah Han tarafından bir dizi sosyal ve siyasi reformlar başlatılmıştır²⁸.

Dört evrede incelenmesi mümkün olan Afgan tarihinin şimdiye kadar bahsedilen kısmı, bağımsızlık öncesi Afganistan'ın durumunu anlatmaktadır. Bundan sonraki tarihi aşamalarını ise;

- 1- 1919-1945 arası dönem (Afganistan'ın bağımsız oluşu ile İkinci Dünya Savaşı sonuna kadarki dönem)
- 2- 1945-1979 arası dönem (Sovyet işgaline kadarki devre)
- 3- 1979-1989 arası dönem (Sovyet işgali altındaki devre)
- 4- 1989 sonrası dönem (Sovyetlerin Afganistan'dan çekilmesi sonrası iç savaş ve Taliban dönemi)²⁹

oluşturmaktadır.

Bugünün penceresinden bakıldığında görüldüğü gibi tarihi boyunca daima dış saldırılarla mücadele etmek zorunda kalan Afganistan halkı için ilerleyen zamanlarda

²⁷ http://www.turkcebilgi.com/afganistan_tarihi/ansiklopedi (Erişim 07.05.2010)

²⁸ <http://www.afghan-web.com/history/chron/index3.html> (Erişim 07.05.2010)

²⁹ <http://www.msxllabs.org/forum/ulkeler-ve-tarihleri/10412-afganistan-ve-afganistan-tarihi.html> (Erişim 07.05.2010)

da değişen pek bir Şey olmamiŐ, yalnızca saldırıların “açıklanan” nedenleri ve oluŐ biçimleri deęiŐmiŐtir.

Uzun yıllar boyunca dıŐarıdan gelen güçlerin baskı ve iŐgallerine karşı koymak zorunda kalan Afganistan, tüm bu dış tehditlerin yanı sıra bir de içerideki çatışma ve etnik kaynaklı mücadelelerle de savaşmak zorunda kalmıştır. Dünyanın en yoksul ve en problemlili ülkelerinin başında yer almasının sebebi olarak tarihten gelen sorunlar yumağının günümüze kadar uzantıları ve ülkenin emperyalist emellerin çekim alanı içinde yer alması gösterilebilir (zli, 2008, s. 113).

1.2 Etnik Gruplar ve AŞiretler lkesi Afganistan

Coğrafi nitelikleri sebebiyle yüzyıllar boyunca farklı kültürlerin akınına ve çeşitli milletlerin ordularının saldırılarına uęramıŐ olan Afganistan’da birçok devlet hüküm sürmüştür. Bu tarihi arka plandan dolayı, Afganistan’da bir “Afgan ulusu”nun oluŐumunu geciktiren etnik, dinsel ve kültürel bir mozaik olduğunu söylemek mümkündür. Tarihsel süreçte yaŐanılan tüm gelişmeler ortak bir ulusal kimlik ve ideolojinin ortaya çıkmasına engel olmuştur. Afgan halkında genel olarak gözlemlenen Şey, kendilerini kabile ve dini kimlikle tanımlamalarıdır. Etnik milliyetliliğin ön planda olduğu Afganistan’da tüm etnik grupların paylaŐtıęı, üzerinde birleŐtięi bir ortak değer bulmak da son derece zordur. Böylesine çeşitli bir etnik yapıya sahip olan Afgan toplumunda siyasal istikrarın bir türlü saęlanamamıŐ olmasının en büyük sebeplerinden biri olan bu durum, güçlü bir hükümetin geliŐmesinin de önünde durmuŐtur. Bu kadar yoğun bir karmaŐıklıęın yaşandığı ülke, kendi iç karıŐıklıklarının yanı sıra sürekli olarak dış güçlerin de saldırılarına karşı durmak zorunda kalmış ve tarihinin hemen her evresinde farklı toplulukların müdahalelerine maruz kalmıştır. Bugün gelinen en son noktayı anlayabilmek için temel gereksinimlerden biri Afgan toplumunun etnik çeŐitlilięini anlayabilmektir. Bu sebeple, çalışmanın bu bölümünde Afgan toplumunu oluşturan etnik gruplar hakkında da bilgilere yer verilmesi planlanmıŐtır.

Afganistan nüfusunu oluşturan en büyük etnik gruplar Peştunlar, Tacikler, Hazaralar, Özbekler ve diğer küçük gruplardır (Aymaklar, Türkmenler, Beluciler ve diğerleri). Afgan adıyla anılan topluluk Peştunları ifade etmektedir.

Bu gruplara coğrafi anlamda bakılacak olursa, Hindukuş Dağları'nın güneyinde genelde Peştunların ve birkaç küçük etnik grubun (Farsça konuşan gruplardır) yaşadığı söylenebilir. Hindukuş Dağları'nın kuzeyinde kalan bölgede ise Pers ve Türk kökenli gruplar yerleşmiştir. Hindukuş Dağları'nın üzerinde ise yine Fars dilli Hazaralar ve Tacikler yaşamaktadır (Büyükbaş, 2006, s. 14).

1.2.1 Peştunlar

Tüm Afgan nüfusuna oranı %42 olan Peştunların, 19. yüzyılın son dönemlerine kadar Afganistan'ın neredeyse tamamına yayıldıkları bilinmektedir. Himalayalar çevresi ve Hindistan'ın kuzey bölgesinden geldikleri bilinen Peştunlar, Orta Asya kökenli bir etnik grup olarak ülke nüfusunun büyük kısmını oluşturmaktadırlar. Darice ve Peştunca olarak bilinen 2 dili konuşan bu halkın büyük kısmı Sünni Müslüman, az bir kısmı ise Şii olarak bilinmektedir. Ülke nüfusunda neredeyse 12 milyon kişi olarak yer alan Peştun halkı, farklı alt gruplardan oluşmaktadır. Bilinen en önemli gruplar Dürrani (Durrani) ve Gılzaylar (Ghilzai)'dır. Diğerleri ise Wardak, Jaji, Tani, Jadran, Mangal, Khugiani, Safi, Mohmand and Shinwari olarak bilinen alt etnik gruplardır³⁰.

Peştunların yaşam alanı olarak tanımlanan bölge, doğuda yer alan Afgan-Pakistan sınırı boyunca uzanarak Nuristan'ın güneyi boyunca devam eder. Kuzeyde ise İran sınırı boyunca neredeyse Herat'a kadar uzanmaktadır. Coğrafi olarak bakıldığında bahsedilen bu bölge sınırlarının büyük bir hilal şeklinde olduğu görülmektedir.

Sadozay aşiretinden Ahmet Şah zamanından bugüne kadar Afganistan'da siyasal olarak da baskın grup olan Peştunlar, sosyal ve kültürel yaşamlarını Peştunveli adı

³⁰ [http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+af0037\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+af0037)) (Erişim 30.08.2010)

verilen kurallara göre düzenlerler³¹. Peştunveli, sosyal düzen ve sorumluluğun meşru ve ahlaki kurallarını belirleyen en temel ilkeler bütünüdür. Peştunveli, namus, dayanışma, işbirliği, yardımlaşma, yüz karası ve intikam almaya ait belirli değerleri içermektedir. Peştunveli kurallar bütününe göre, namusun korunması her Peştun için zorunluluktur. Bu kurallar bütünüünün davranış unsurları şeriat düzenine genellikle zıttır. Oldukça savaşçı yapıda olan ve esasen çiftçilik ve çobanlık yapan Peştun halkının kan davası anlayışı günümüzde de devam eden bir gelenektir.

Halen Afganistan Devlet Başkanı olarak görev yapan Hamid Karzai de bir Peştun'dur.

1.2.2 Tacikler

Afganistan'ın ikinci büyük etnik grubu olan Tacikler, İran asıllı olarak bilinirler. Afganistan'da yaşayan en eski etnik gruplardandır. Yoğun olarak Kabil'in kuzeyinde yer alan Penşir Vadisi'nde, Parvan'ın kuzey ve kuzeydoğusunda, Hindikuş Dağları'nın kuzeydoğusunda bulunan Takhar, Bedaşan, Baglan, Samangan ve Herat'ta yaşayan bu grup, Darice dilini konuşur ve Tacik nüfusunun büyük kısmı Sünni Müslüman'dır³². Toplam nüfusun yaklaşık 7.7 milyonunu oluşturan Tacikler genellikle çiftçilikle veya zanaatçılıkla meşgul olurlar.

Peştunlar ile aralarında oldukça sıkı ve eskilerden gelen bir rekabet olan Tacikler, her ne kadar Afganistan'da etkin bir grup olsa da, siyasi anlamda egemenlikleri söz konusu değildir.

1.2.3 Hazaralar

Çoğunluğu Şii Müslümanlardan oluşan Hazaralar, Hint-Avrupa dillerinden olan Farsça dilini konuşmakta ve kendilerini Türk olarak görmektedirler. Yoğunluklu olarak yaşadıkları yer Afganistan'ın merkezi dağlık kesiminde yer alan Hazaracat (Hazara

³¹ [http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+af0037\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+af0037)) (Erişim 30.08.2010)

³² [http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+af0038\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+af0038)) (Erişim 30.08.2010)

Ülkesi)'tir. Ancak Hazara topluluğunun yoğun olarak yaşadığı bu bölge bakımsız, ihmal edilmiş bir haldedir. Bölgede mevcut hizmet ve fiziksel altyapı anlamında bakıldığında pratikte herhangi bir somut uygulama olmadığı görülmektedir.

Toplam Afgan nüfusunun %9'unu (yaklaşık 2.6 milyon kişi) oluşturan Hazara halkının bir kısmı, Kabil yönetiminin 19. yüzyılın sonlarında kendilerine karşı yürüttüğü politikalar nedeniyle yaşamını Batı Türkistan, Cevizcan ve Bağdis bölgelerinde sürdürmektedirler³³.

Tarım ve hayvancılığın ana uğraş olduğu Hazar topluluğunda endüstri faaliyetlerine rastlamak mümkün değildir. Liderlerini "Mir" ya da "Kaan" olarak adlandıran Hazara halkında toplumun en önemli kişileri dini konularda topluma hizmet eden "Seyyid"lerdir.

Afganistan'da yaşayan Hazaralar, ülkede etkin bir konuma gelmeleri için maddi ve siyasi yönden İran tarafından desteklenmektedir. Bu yardımlar günümüzde de yoğun olarak sürmektedir (Büyükbaş, 2006, s. 22).

1.2.4 Özbekler

Özbekler, 13. yüzyılda yaşanan Moğol istilasından sonra Orta Asya kavimlerinin yeniden şekillenmesiyle ortaya çıkmış bir Türk kavmidir. Ataları Çağatay ulusundan gelen Özbeklerin ismi Altınordu Devleti hükümdarı olan Özbek Han'dan gelmektedir³⁴.

Afgan Özbekleri Afganistan'a aslen Orta Asya'dan göç etmiş ve Herat'ta yerleşik durumda olan Timur Hanedanlığı'nın 1506 yılındaki çöküşünü izleyen dönemde Afganistan'ın kuzeyinde hakim siyasi güç haline gelmişlerdir. Güçlü liderler önderliğinde hareket ederek Meymene'den Kunduz'a kadar olan bölge sınırları

³³ [http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+af0039\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+af0039)) (Erişim 30.08.2010)

³⁴ <http://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%96zbekler> (Erişim 01.09.2010)

içerisinde on bir tane güçlü beylik kurmuşlardır. Kimi zaman bağımsız yaşamışlar, kimi zaman da Buhara veya Kabil yönetimlerinin egemenlikleri altında yaşamaya devam etmişlerdir. Ancak bu iki hakim gücün egemenliği altında yaşarlarken her zaman güçlü olan taraftan yana bir politika izlemiştir³⁵.

Toplam Afgan nüfusunun %9'unu (yaklaşık 2.6 milyon kişi) oluşturan Özbek halkı, Afganistan'ın kuzey ve kuzeydoğu kesimlerinde (Faryab vilayetinden Badahşan vilayetinde yer alan Fayz Abad şehrine kadar olan bölge) Taciklerle iç içe bulunmaktadır. Bu sınırlar içindeki bölgeye bakıldığında birçok Özbek-Tacik köyü olduğu görülmektedir. Bu bölge haricinde, Özbekistan, Tacikistan ve Türkmenistan sınırlarında yaşayan Özbekler de mevcuttur³⁶.

Çoğunluğunu Sünni Müslümanların oluşturduğu Özbek halkı, Özbekçe denilen merkezi Türk lehçesini konuşur. Yoğun olarak tarım, hayvancılık ve ticaretle -özellikle şehirlerde yaşayanlar- uğraşırlar. Oldukça ataerkil bir temele sahip olan Özbek aile yapısında "bey", "arabab" veya "kağan" adı verilen liderlere son derece otoriter ve katı yetkiler verilmiştir³⁷.

Afganistan'da yaşayan en tanınmış Özbek, Taliban karşıtı koalisyon cephesinin lideri ve 1992 yılından beri kuzeydeki etkili güç odaklarını kontrol eden General Abdürreşid Dostum'dur³⁸.

1.2.5 Aymaklar

Afganistan'ın kuzeybatı ve orta bölgelerinde yoğun olarak yaşayan Aymaklar (Türkçede oymak anlamına gelmektedir), Afganistan nüfusunun %4'ünü oluşturur³⁹. Genel olarak yaşadıkları vilayetler Bagdis, Gor ve Herat'tır⁴⁰.

³⁵ [http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+af0040\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+af0040)) (Erişim 01.09.2010)

³⁶ [http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+af0040\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+af0040)) (Erişim 01.09.2010)

³⁷ [http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+af0040\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+af0040)) (Erişim 01.09.2010)

³⁸ [http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+af0040\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+af0040)) (Erişim 01.09.2010)

³⁹ <http://tr.wikipedia.org/wiki/Afganistan#Vilayetleri> (Erişim 01.09.2010)

⁴⁰ <http://www.joshuaproject.net/people-profile.php?peo3=11308&rog3=AF> (Erişim 01.09.2010)

“Yurt” adı verilen çadırlarda yaşayan ve Darice’ye benzer bir lehçe olan Aymakça dilini konuşan Aymaklar göçebe bir topluluk olarak bilinmektedir. Sünni Müslüman olan bu grubun halkı kendilerini kabile unvanları ile adlandırırılar⁴¹.

1.2.6 Türkmenler

Toplam Afgan nüfusunun %3'lük bir kısmını oluşturan Türkmenler Afganistan'da yaşayan diğer bir Türk kökenli etnik gruptur. Türkmen gruplar, Hazar Denizi'nin doğusundan farklı zamanlarda (özellikle 19. yüzyılın sonlarında Rusların Türkmen topraklarına yerleşmesinin ardından) kuzeybatı Afganistan'a gelmişlerdir. Yerleşim alanlarını Belh Vilayeti ile Herat Vilayeti arasındaki bölgede kurmuş olan Türkmenlerin günümüzde en yoğun yaşadığı iki bölge buralarıdır. Bunun dışında bazı küçük Türkmen gruplarının Kunduz Vilayeti'nde yaşadıklarını da belirtmek gerekir⁴².

Tamamı Sünni Müslüman olan Türkmen kabilelerinde yaşça büyük olan kabile üyeleri otorite sahibi kişiler olup, ataerkil bir aile yapısından bahsetmek mümkündür. Halıcılık ve mücevher ustalığı ile ünlü olan Türkmenler el sanatları dışında çiftçilik ve hayvancılıkla da uğraşırlar.

1.2.7 Beluciler

Afgan nüfusunun %2'sini oluşturan Beluciler, yoğun olarak Hint-Avrupa dil ailesinin Acem kolundan olan Beluci dilini konuşmaktadırlar. Ancak Beluci dışında Darice ve Peştunca da Beluciler arasında sıklıkla konuşulmakta olan dillerdir⁴³.

Bir kabile toplumu olan Beluciler, Afganistan'ın kuzeybatısında yer alan Faryab vilayetinde yoğun olarak yaşamakla beraber, Afganistan'daki Belucilerin anayurtları güneybatıda yer alan Hilmand vilayetinin yarı-çöl ve çöl alanlarıdır.

⁴¹ [http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+af0042\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+af0042)) (Erişim 01.09.2010)

⁴² [http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+af0041\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+af0041)) (Erişim 01.09.2010)

⁴³ [http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+af0047\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+af0047)) (Erişim 01.09.2010)

Yarı göçebe olarak tanımlanabilecek bu topluluğun bireyleri yaşamlarını deve yetiştiriciliği ile sürdürürler. Sosyal yaşamın kabile düzenine göre oluşturulduğu Belucilerde “Serdar” adı verilen kabile reisleri oldukça otoriter ve güç sahibi kişilerdir⁴⁴.

Belucilerin %70’inin Pakistan’da yaşadığı bilinmektedir. Pakistan’ın 4 eyaletinden biri olan Belucistan’da yaklaşık 7 milyon Beluci yaşamaktadır. Dünya üzerindeki toplam nüfusları 9 milyon⁴⁵ olarak bilinen Beluciler Sünni Müslüman bir topluluktur.

Belucilerin Pakistan-Afganistan sınırında yaşayan nüfusunun ve Peştunların durumlarının tarihi süreç içinde Afganistan-İngiliz ilişkilerinde bazı sorunlar yarattığı bilinmektedir. Özellikle İngilizlerin Hindistan’dan ve bölgeden çekilmesi sonrasında, Afganistan-Pakistan arasında bu iki etnik grubun yaşadığı yerlerde sınır sorunları devam etmiş ve uzun bir süre ülkelerin dış politikalarının esasını teşkil etmiştir (Büyükbaş, 2006, s. 24).

1.2.8 Diğerleri

Ülkenin toplam nüfusu içinde %4’lük bir orana tekabül eden diğer etnik uluslar içinde Avşar Türkleri, Nuristaniler, Brahuiler, Kırgızlar, Araplar, Khikler, Kızılbaşlar, Farsiwanlar, Kabuliler ve Jatlar gibi etnik grupları saymak mümkündür⁴⁶.

Yukarıda anlatılanlardan anlaşıldığı üzere Afganistan, etnik çeşitlilik bakımından oldukça zengin ve tarihi süreçte yaşadığı zor mücadeleler sebebiyle oldukça sıkıntılı bir ülkedir. Yüzyıllardır iç ve dış tehditler, işgaller, uyuşturucu üretimi ve ticareti⁴⁷,

⁴⁴ [http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+af0047\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+af0047)) (Erişim 01.09.2010)

⁴⁵ <http://tr.wikipedia.org/wiki/Beluciler> (Erişim 01.09.2010)

⁴⁶ <http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/aftoc.html#af0042> (Erişim 01.09.2010)

⁴⁷ “Afganistan 1990’larda kendisini dünyanın en büyük uyuşturucu üreticisi olarak açıklamış ve dünyanın uyuşturucu üretiminin %70’ini gerçekleştirmiştir.”

Dr. Öğ. Kd. Yzb. Hüsnü Özlü: “Tarihsel Süreç İçerisinde Afganistan’ın Stratejik Konumu, Günümüzde Afganistan’ın Yeniden Yapılandırılmasında Uluslararası Boyut ve Türkiye”, **Stratejik Araştırmalar Dergisi**, Sayı 11, 2008, s. 122

terör olayları ile gündeme gelen Afganistan özellikle son 30 yıldır sürekli olarak iç ve dış müdahalelerle karşı karşıya kalmıştır. Yaşadığı müdahaleler sebebiyle devlet sistemi ve altyapısı çöken Afganistan genel anlamda güvenli ve istikrarlı bir devlet yapısından uzak, hukuk kurallarının işle(ye)mediği bir ülkedir. Özellikle 19. yüzyıldan itibaren emperyal güçlerin hakimiyet kurmak için mücadele ettikleri bir ülke olan Afganistan'ın dünya coğrafyasında bağımsız bir devlet olarak yer alma çabalarını düşündüğümüzde Afganistan için “çıkartı olan ulusların çatışma alanı” demek hiç de yanlış olmayacaktır.

Afganistan, sahip olduğu coğrafi konum özellikleri ve mevcut kaynakları açısından bugün olduğu kadar gelecekte de dünyanın ilgi odağında olmaya devam edecek statüde bir ülkedir. Üniter bir devlet yapısına sahip olamadığı ve farklı etnik toplulukların merkezi hükümetten bağımsız olarak çıkardığı siyasi ve sosyal sorunlar var olduğu sürece yeni müdahaleler şüphesiz kaçınılmazdır.

İKİNCİ BÖLÜM

AFGANİSTAN-AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ İLİŞKİLERİNİN TARİH İÇİNDE GELİŞİMİ VE “AFGAN SORUNU”

Afganistan'ın tarihi arka planını, jeostratejik konumunu ve etnik özellikleri anlamak Amerika ile ilişkisinin temelini ve bugün içinde bulunduğu konumu kavrayabilmek açısından önemli idi. Bu bölümde yazılacaklar, bahsedilen bilgiler ışığında değerlendirildiğinde Afganistan'ın ABD ile geliştirdiği dış siyaset platformu daha farklı gözle yorumlanabilecektir.

Amerika Birleşik Devletleri'nin 11 Eylül olaylarının suçlusunu olarak ilan ettiği ve çok kısa bir süre içinde de savaş açtığı Afganistan'a müdahalesini oluşturan şartları daha iyi anlayabilmek ve gerekli analizleri yapabilmek için her şeyden önce bu iki ülkenin tarih içindeki etkileşimlerine ve aralarındaki ilişkinin gelişim sürecine odaklanmak gerekmektedir. Tarihsel süreçte yaşanan olaylar ve Amerika'nın zamanla bölgede artan faaliyetlerinin gözden geçirileceği bu bölümde, Afgan-Amerikan ilişkisinin dönüşümü ve bu ilişkiye etki eden diğer bir önemli güç olan Sovyetler Birliği'nin Afganistan'daki varlığına da kısaca değinilecektir.

Farklı etnik gruplar ve kabilelerin birbirleriyle yaşadıkları mücadeleler sonucunda kurulan Afganistan devleti tarihsel süreç içerisinde özellikle 19. yüzyılda İngiltere ile Rusya arasındaki çekişmede tam anlamıyla bir piyon durumunda olmuştur. Afganistan, Orta Asya'yı Hindistan'a bağlayan hem stratejik, hem de ticari anlamda önem teşkil eden çok sayıda doğal geçide sahip olmanın yanı sıra, iki dev imparatorluğun arasında bir tampon bölge oluşturmaktaydı⁴⁸. Bu sebeplerden dolayı Afganistan'ı kontrol altına alabilmek her iki imparatorluk içinde son derece önemliydi. Sırf böyle bir kontrolü ele almak istemeleri nedeniyle gerek Büyük

⁴⁸ http://www.foreignpolicy.org.tr/turkish/dosyalar/oerpul_120110.html (Erişim 25.09.2010)

Britanya, gerekse Rus İmparatorluğu sık sık Afganistan'ın iç işlerine müdahale ederek, Afgan toplumundaki farklı etnik grupları kendi çıkarlarına uygun şekilde desteklemiş ve bu gruplardan kendilerine müttefik sağlamaya çalışmışlardır. Bu iki gücün uyguladıkları politikaların sonucunda da ülkede istikrarlı bir ortam oluşması mümkün olmamıştır.

2.1 Afganistan-ABD İlişkilerinin Tarih İçinde Gelişimi

Çalışmanın birinci bölümünde bahsedilen, Mackinder'in 1904 yılında ortaya attığı "merkez bölge" teorisi, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından tüm dikkatini neredeyse Sovyetler Birliği'ne çevirmiş olan Amerika Birleşik Devletleri'nin dış ilişkiler stratejisi açısından temel hareket eksenini oluşturmuştur. ABD'nin Avrasya politikasını dış politikasının merkezine oturtmasında etkili olan bir diğer etken de Amerikalı jeopolitik bilimci Nicholas J. Spykman'ın teorisidir. Spykman'ın teorilerinin paralelinde ABD'nin 1950'lerdeki dış politikası temel olarak "İç Hilal"i denetlemeye odaklanmıştır.

"George Kennan, 1947'de ABD Dışişleri Bakanlığı için hazırladığı bir raporda ABD'nin tüm gücünü Avrupa ve Asya'da güç dengesini tekrar tesis etmeye yoğunlaştırması gerektiğini söylüyordu. Benzer şekilde, Mart 1948'de ABD Ulusal Güvenlik Konseyi'nin hazırladığı ilk raporlardan birinde, Sovyetler Birliği'nin tüm Avrasya bölgesine silah kullanarak veya siyasi yollardan hakim olmasının ABD açısından kabul edilemez nitelik taşıdığı belirtilmekte ve Mackinder'in 'Merkez Bölge' olarak adlandırdığı toprakların Sovyetler Birliği'nin tartışmasız egemenliğinde olduğu bir ortamda yapılması gerekenin bu bölgeye kenar teşkil eden bölgelerin ABD tarafından denetlenmesinin hayati olduğunun altı çizilmekteydi. Bu tarihten başlayarak, 'uluslararası komünizmin çevrelenmesi' ABD'nin başlıca dış politika önceliği haline geldi (Erhan, 2003, s. 1-2)".

1945-1979 yılları arasını kapsayan dönemden itibaren bakıldığında Afganistan'ın Amerika Birleşik Devletleri ile ilk temaslarını bu yıllarda kurmaya başladığı

görülmektedir. 1979 yılında Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgal etmesi, ABD açısından Orta Asya'nın eskisinden daha fazla dikkate alınmasına yol açmıştır.

İkinci Dünya Savaşı'nın ardında yaşanan hükümet değişikliği ile Afganistan'da başbakanlığa gelen Şah Mahmut hem iç, hem de dış politikada önemli değişiklikler yapmıştır. Dış politika bağlamında gerçekleştirdiği en önemli gelişme, dünyada artık savaş öncesi İngiltere rolünü üstlenmiş olan Amerika ile yakın ilişkiler kurulması ve Amerika'dan ekonomik yardım temini şeklinde olmuştur⁴⁹.

1963 yılında Davud Han'ın başbakanlık görevinden alınmasının ardından onun yerine göreve atanan Muhammed Yusuf hükümeti de başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere Batılı ülkelerle ikili ilişkiler içine girmiştir⁵⁰.

1973 yılında yaptığı bir darbe ile iktidarı ele geçirerek cumhuriyeti ilan eden Muhammed Davud Han, kendi başbakanlığı döneminde orduyu güçlendirmek için Amerika'dan silah almak istemiştir. Ancak talebinin reddedilmesi üzerine, Sovyetler Birliği'ne yönelme yoluna gitmiş ve Batılı güçlere karşı Sovyetler Birliği ile birlik olmuştur. Her ne kadar Davud Han ve bazı Afgan yöneticiler çeşitli sebeplerden ötürü (işçi sınıfının, ezilen bir köylü sınıfın, yüksek bürokratlardan oluşan bir sınıfın ve kalabalık şehirlerin olmaması⁵¹ gibi) Afganistan'da komünizmin mümkün olmayacağını düşünmüş olsalar da, Sovyetler Birliği, yapacakları yardımlar aracılığıyla Afganistan'ı komünist rejim içine alabileceklerini düşünmüştür. Amerika'nın Afganistan tarafından gelen bir yardım talebini yeniden reddettiği bir dönemde Sovyetler Birliği, Kabil büyükelçileri vasıtasıyla yardıma hazır olduklarını belirtmiş ve Afgan yöneticilerin sempatisini kazanmışlardır.

⁴⁹ <http://www.tarihsayfasi.com/ulkeler-tarihi/afganistan-daki-gelismeler-1945-1979-arasi-donem.html> (Erişim 25.09.2010)

⁵⁰ <http://afganistan.ihh.org.tr/tarih/kominist/koministdevrim.html> (Erişim 25.09.2010)

⁵¹ <http://www.tarihsayfasi.com/ulkeler-tarihi/afganistan-daki-gelismeler-1945-1979-arasi-donem.html> (Erişim 25.09.2010)

Nikita Kruşçev'in iktidara geldiği Sovyetler Birliği de bu dönemde siyasi nüfuz politikaları izlemeye başladığından Afganistan ile yakınlaşma politikasına gitmiştir. Sovyetler Birliği'nin Stalin döneminden farklı olmak üzere bu dönemdeki Afganistan politikası, ikili işbirliği ve Sovyet yardımı olarak tezahür etmiştir. Sovyetler, Afganistan ekonomisini hakimiyetleri altına alarak ülkenin kendilerine bağımlı hale gelmesini amaçladılar⁵². Yeni Afgan yönetimi, Amerika ile ilişkileri bozmak istememekle birlikte, içinde buldukları ve çevrelerinde gelişen olayların etkisi ile yavaş yavaş Sovyetlerle yakın ilişkiler kurmuřtur⁵³.

Sovyetler Birliği hükümeti açaşından bakıldığında, Afganistan, Ortadoğu'da bulunan dünyanın en zengin petrol bölgeleri ve açaık denizler ile kendileri arasındaki en büyük engeldi. Sovyetlerin bu tarz hesaplarının yoğun olarak döndüğü bu dönemde Afganistan ile Pakistan arasında yaşanan bir gerginlik durumu Amerika'nın kendini bu işe dahil edecek şekilde Afganistan'a müdahale etme çabasını gündeme getirmiştir. Söz konusu gelişme, Amerika'nın Afganistan'ın Pakistan ile arasında yaşadığı her iki ülkeyi birbirine bağlayan sınır üzerindeki bu sorunda arabuluculuk rolünü üstlenmek istemesidir. Ancak Amerika'nın yaptığı bu arabuluculuk teklifi Pakistan tarafından kabul edilmemiştir.

“Bu yıllarda bazı Afgan kabileleri, Cihan liderliğinde bağımsızlık mücadelesi veren ve daha sonra da Pakistan'ı kuran Hindistan Müslümanlarına büyük destek vermiş ve hatta Hindularla yapılan savaşlarda bizzat yer almışlardır. Bu kabileler, yapılan bir plebisitle de Pakistan'a katılmak istediklerini beyan etmişlerdir. Pakistan'ın da Afgan kabileleri ile aynı duyguları paylaşması, buna karşılık Afganistan'ın bu kabilelere yarı bağımsızlık vermeyi kabulü, Afganistan ve Pakistan arasında anlaşmazlığa sebep olmuştur. Bunun üzerine Afganistan'ın bir Peştunistan milleti oluşturma gayreti, sorunu büsbütün büyölmüştür. Amerika, Sovyet karşıtı bu iki ülke arasındaki sorunun çözümü konusunda arabuluculuk rolü üstlenebileceğini teklif etmiş; ancak bu teklif, Pakistan tarafından reddedilmiştir. Bunun üzerine Türkiye'nin arabuluculuğu

⁵² <http://afganistan.ihh.org.tr/tarih/kominist/koministdevrim.html> (Erişim 25.09.2010)

⁵³ <http://www.tarihsayfasi.com/ulkeler-tarihi/afganistan-daki-gelismeler-1945-1979-arasi-donem.html> (Erişim 25.09.2010)

gündeme geldi ise de, yapılan uzlaşma teklifleri yine Pakistan'ca kabul görmemiştir
54 .”

Pakistan arasındaki anlaşmazlığın çözülememesi üzerine Afganistan, Sovyetler Birliği'nin etkisi altında kalarak Pakistan ile düşmanlığı olan Hindistan ile yakın bir ilişki içine girmiştir. Amerika'dan istediği silahları alamaması ve Pakistan'ın saldırısına maruz kalmasının ardından ise bir şekilde Sovyetler Birliği'ne yaklaşmak durumunda kalmıştır. Bu iki etkenin yanı sıra Afganistan'ı 1953 sonrası dönemde Sovyetlere yaklaştıran bir diğer neden de, o zamanki Amerikan yönetiminin Afganistan'ı dışlayarak İran ve Pakistan'a askeri yardımlar yapmasıdır.

1978 yılına gelindiğinde Afganistan İslam Cumhuriyeti'nde komünist hükümet ile Taliban güçleri arasında yaşanan iç savaş döneminde hükümeti kurtarmak için Afganistan'a müdahalede bulunan Sovyetler Birliği'nin ve hemen ardından Taliban'a yardım gönderen Amerika Birleşik Devletleri'nin ülkedeki varlıkları Afganistan'ın içinde bulunduğu durumu daha da karmaşık ve kötü bir hale getirmiştir.

Tam bu noktada Sovyetlerin Afganistan'ı işgalinden biraz da olsa bahsetmek bu tarihten itibaren Amerika'nın bölgedeki etkin varlığını anlamak açısından son derece önemlidir. Türkkaya Ataöv'ün 11 Eylül: Terörle Savaş mı, Bahane mi? Kitabında verdiği bir dipnotta Amerika'nın Afganistan'daki etkin varlığıyla ilgili olarak aktardığı bilgiler dikkat çekicidir.

“CIA'in Afganistan'da askeri ve haber alma eylemi, Sovyetlerin bu ülkeye müdahalesine bir tepki olarak değil, ondan önce yer aldı. ABD Başkanı Jimmy Carter, Kabil rejiminin karşıtlarına gizli yardım için ilk emri 3 Temmuz 1979'da imzalamıştı. Bu yardımın amacı Sovyetleri askeri müdahaleye yöneltmekti. Carter'ın o zamanki güvenlik danışmanı Zbigniew Brzezinski'nin sözleriyle, bu “Afgan tuzağı” Sovyetlerin bir çeşit ‘Vietnam Savaşı’ olacaktı. Carter daha sonra (1985) Ulusal Güvenlik Kararı Emir 166'yu da imzalayarak, Mücahitlere gizli askeri yardımı arttırdı. Böylece,

⁵⁴ <http://www.tarihsayfasi.com/ulkeler-tarihi/afganistan-daki-gelismeler-1945-1979-arasi-donem.htm> (Erişim 25.05.2010)

Amerika, Vahabi köktendincileri, Pakistan Haber Alma Örgütü (ISI) ve Altın Hilal uyuşturucu ticareti, hep birlikte, Sovyetlere karşı İslamcı cihadı desteklemiş oluyorlardı.” (Ataöv, 2004, s. 20)

27 Nisan 1978’de Sovyetler Birliği yanlısı solcular Afganistan’da bir darbe yaparak hükümeti değiştirirler. Nur Mohammed Taraki başbakan, Babrak Karmal ve Hafizullah Amin başbakan yardımcıları olurlar. Kurulan bu yeni hükümet Sovyetler Birliği tarafından hemen tanınır, general Davud Han iktidardan indirilir⁵⁵. Yaşanan bu gelişmeler sırasında, sosyal değişiklikleri reddeden muhafazakar İslamcılar ise silahlı ayaklanmalara başlarlar. Aynı yılın yaz aylarında Taraki hükümetinin Marksist-Leninist reformları açıklaması üzerine çok şiddetli protestolar ve ayaklanmalar baş gösterir. Mart 1979’a kadar giderek artan şiddetteki bu ayaklanmalardan sonra Afgan ordusu çöker ve başbakanlık koltuğuna getirilmiş olan Hafizullah Amin Sovyetlerden askeri yardım ister. Ülkedeki isyanlar kesilmez ve Afgan ordusunun gücü yıkılır. Tüm bu gelişmeler üzerine Sovyetler Birliği Amin’in ortadan kaldırılmasını sağlamak amacıyla Afganistan’a askeri birlik gönderir. Marksist Afgan hükümetinin İslamcı mücahitlere karşı Sovyetlerden destek istemesi üzerine 1979 yılının aralık ayında başlayan işgal, dokuz yıl süren bir savaşa dönüşmüştür. Bu savaş Sovyetlerin bölgede on dört bini aşan insan ve dört yüz elliyi aşan uçak kayıpları nedeniyle Mihail Gorbaçov’un emriyle 15 Şubat 1989’da sona erdi⁵⁶.

Savaş boyunca başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere Pakistan, Suudi Arabistan, İran ve Çin’den⁵⁷ hem para, hem de silah desteği gören mücahitlere karşılık, Afganistan’ın resmi hükümeti Sovyetler Birliği ve Hindistan tarafından desteklenmiştir. Bir açıdan bakıldığında bu savaş, Soğuk Savaş’ın, Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği arasındaki sonsuz çekişmenin önemli bir yansıma alanı olması açısından, ve Hindistan-Pakistan mücadelesinin bir uzantısı olarak görülebilir⁵⁸.

⁵⁵ <http://www.globalsiyaset.com/devletler/asya/afganistan.html> (Erişim 25.05.2010)

⁵⁶ http://tr.wikipedia.org/wiki/Sovyet-Afgan_Sava%C5%9F%C4%B1 (Erişim 25.05.2010)

⁵⁷ <http://www.globalsiyaset.com/devletler/asya/afganistan.html> (Erişim 25.05.2010)

⁵⁸ http://tr.wikipedia.org/wiki/Sovyet-Afgan_Sava%C5%9F%C4%B1 (Erişim 25.09.2010)

ABD ve Sovyetlerin 45 yıl boyunca hemen her alanda sürdürdüğü rekabet (Soğuk Savaş yıllarını kapsayan 1945-1990 yılları arası) Sovyet'lerin Afganistan'ı işgalinde oldukça belirgin bir düzeyde olmuştur. Afganistan'da komünizmin yayılması düşüncesine tahammülü olmayan ABD, bu savaş boyunca Afgan mücahitlerinin yanında durarak Sovyetlerin desteklediği Afgan hükümetine karşı bir tutum takınmıştır. ABD bir yandan Pakistan üzerinden, Afganistan'daki mücahitlere yardım ederken, diğer yandan da Kızılordu'nun Afganistan'a gönderdiği birliklerin daha ziyade Orta Asya cumhuriyetleri ve Azerbaycan halkından oluştuğunu fark ederek, Radio Liberty ve Radio Free Europe'un yerel dillerdeki yayınlarıyla Orta Asya ve Azerbaycan halklarını "dinsiz" Sovyet yönetimine karşı ayaklanmaya çağırdı (Erhan, 2003, s. 3).

Sovyetler Birliği, her ne kadar Mohammad Najibullah Ahmadzai⁵⁹ cumhurbaşkanlığındaki Afgan hükümetini bu iç savaştan kurtarmış olsa da bu savaşla birlikte kendisini sona yaklaştıran bir sürece girmiştir. Afgan mücahitlerinin Sovyetlere yaşattığı yenilgi, ABD tarafından adeta Vietnam Savaşı'nın bir intikamı olarak görülmüştür. 1965-1973 yılları arasında Vietnam'da Güney Vietnam'ın yanında verdiği mücadelede karşı cephede olup Kuzey Vietnam'ı ABD'ye karşı destekleyen ve savaşı kazanmasına yardım eden Sovyetler Birliği'nin Afgan mücahitler tarafından ülkeden atılması adeta ABD'nin Soğuk Savaş döneminde kazandığı "son raunt" olmuştur. ABD'nin söz konusu 9 yıllık işgal boyunca Afganistan'a bu denli yaklaşmasının ve yardımda bulunmasının en temel nedenlerinden biri olarak Sovyetlerden intikam alma duygusunu düşünmek hiç de yanlış olmayacaktır.

Sovyetlerin Afganistan'ı işgali Yeşil Kuşak projesi olarak bilinen projenin uygulanmaya başlandığı dönem olması açısından da öneme sahiptir. Yeşil Kuşak projesi, ABD Başkanı Jimmy Carter'ın Ulusal Güvenlik Danışmanı Zbigniew Brzezinski tarafından 1977 yılında geliştirilmiş olup, "İslam'ın komünizme karşı bir

---

⁵⁹ 30 Eylül 1987-16 Nisan 1992 tarihleri arasında cumhurbaşkanlığı yapmış olan Najibullah, Sovyet destekli Demokratik Afganistan Cumhuriyeti'nin sonuncu cumhurbaşkanıdır.

kalkan olabileceği” görüşüne dayanan bir projedir⁶⁰. Ancak ABD’nin Sovyetleri yıkmak amacıyla planladığı proje ve Orta Asya’daki faaliyetleri Sovyetler Birliği açısından beklediği sonucu doğurmamış ve ABD’nin o dönemde öngöremediği bir biçimde gelecekte başına ciddi sıkıntılar yaratacak olan radikal İslamcı hareketin temellerini atmıştır. 1980’lerde Afganistan’da Sovyetlere karşı mücahitlere ve 1990’larda da Şii İran’ın etkisine karşı Sünni Taliban’a destek verirken, bu hareketin bir süre sonra denetimden çıkarak kendisine yöneleceğini hesap edemeyen Washington yönetimi, “dinsiz komünizm”in yıkılmasına ivme kazandırmak için Orta Asya’da pompaladığı İslami uyanışın da bir gün kendisi için sorun teşkil edeceğini tahmin edemedi (Erhan, 2003, s. 3). Ya da Türkkaya Ataöv’ün 11 Eylül: Terörle Savaş mı, Bahane mi? isimli kitabında yazdığı şekilde Sovyetleri “*Afgan tuzağı*”na çekebilmek için yaratılmış olan “*İslam gücü*” zamanında sağlıklı tasarlanmamış olup kendi yaratıcılarına karşı geri tepmiştir (Ataöv, 2004, s. 20).

Bu savaşın bitimini takip eden zaman içinde Amerika ve Pakistan Sovyet birlikleriyle mücadele edebilmeleri için mücahitlere para ve silah yardımıyla bulunmaya devam etmişlerdir. Soğuk Savaş’ın sona ermesiyle yardımlar da durunca Amerika bir anda düşman konumuna geldi. 11 Eylül saldırıları ve Amerikan-BM güçlerinin Afganistan’ı işgaliyle de günümüzdeki tablo ortaya çıktı⁶¹.

SSCB’nin dağılması sonrasında iki kutuplu dünya sona ermiş ve tek hegemon güç olarak ABD varlığını sürdürmek adına yeni politikalar üretme yoluna gitmiştir. Bu hususta ABD’nin özellikle enerji boyutuna verdiği önem dolayısıyla Orta Asya ve Orta Doğu’ya yönelişi şaşırtıcı değildir. Ancak ABD’nin birincil amacının bu bölgedeki enerji kaynaklarına sahip olarak kendi gücünü arttırmak mı yoksa

⁶⁰ "Yeşil Kuşak" projesi, "İslam'ın komünizme karşı bir kalkan olabileceği" görüşüne dayanıyor ve SSCB'nin petrol zengini Basra Körfezi civarında müttefikler edinerek bölgeye sızmasını bu yolla engellemeyi hedefliyordu. Afganistan'ın işgaliyle birlikte bu proje çerçevesinde ilk adımlar atılmaya başladı. Orta Asya cumhuriyetlerine İslam yoluyla sızmaya çalışan ABD, "kızıl tehlikeye karşı yeşil panzehir" üretmeye girişti. Ancak Carter yönetimi, "yeşil kuşak" oluşturma çabaları içinde ılımlı ve radikal İslam'ı birbirinden ayırt etmeye de özen gösterdi. SSCB kadar, radikal İslam'ın öncüsü İran'daki Humeyni yönetimi ve onun tarafından desteklenen köktenci örgütler de tehdit içeriyordu.

Çağrı Erhan, "ABD'nin Orta Asya Politikası ve 11 Eylül Sonrası Yeni Açılımları", **Stradigma Aylık Strateji ve Analiz E-Dergisi**, Sayı 9, 2003, s. 4

⁶¹ http://www.foreignpolicy.org.tr/turkish/dosyalar/oerpul_120110.html (Erişim 25.09.2010)

Avrupa'nın ağırlıklı olarak bağımlı olduğu enerji kaynaklarını kontrol etme yoluyla Avrupa'yı kendisine bağımlı hale (bu yolla AB'nin hareket alanının daralacağı da hesaba katılmalı) getirmeye çalışmak mı olduğu tartışılır. Ancak bölgeye doğrudan girmenin meşrulaştırıcı yolu olarak bölgedeki istikrarsızlıkları çözümlene düşüncesi bugün bile Irak Savaşı'nda görülebileceği gibi başarılı olamamıştır.

Sovyetlerin işgali sırasında Afganistan'da komünizme karşı cihadı ilan eden Taliban'ı destekleyen ABD'nin 11 Eylül sabahı yaşadıklarından bahsetmeden evvel El-Kaide örgütünün kurucusu ve başı olan Usame Bin Laden ile ilgili birtakım temel bilgileri de aktarmak gerekmektedir. Bu konunun ayrıntılarına girmeden önce eski Başkan George W. Bush da dahil olmak üzere, önde gelen bir sürü Amerikalı siyaset adamının Bin Laden ailesiyle ortak yatırımlar yaptıklarını (Ataöv, 2004, s. 19) söylemek önemli bir detayı aktarmak açısından gereklidir.

2.1.1 Usame Bin Laden, “ABD'nin Yarattığı Savaşçı” ve El-Kaide Örgütü

Usame Bin Laden, Suudi Arabistan kökenli ve Suudi kraliyet ailesiyle yakın ilişkiler içinde olan Suudi Arabistan'ın en zengin bir ailelerinden birinin üyesidir.⁶² Henüz genç yaşlardayken “Müslüman Kardeşler⁶³” örgütünün düşüncelerinden etkilenen Bin Laden, Suudi Gizli Servisi şefi olan arkadaşı Turki Bin Faysal tarafından Peşaver'e gönderilmiş ve buradaki kamplarda diğer İslamcı gençlerle birlikte eğitim görmüştür. Burada Abdullah Azzam'a asistanlık yaptığı dönemde bizzat operasyonların içinde de yer alan Bin Laden 1986 yılında kendi kamplarını kurarak yoluna devam etmiştir. 1986 yılında Abdullah Azzam'ın öldürülmesinden sonra Peşaver'de Azzam'ın yerine örgütün yönetimini devralan Bin Laden, 1988'de El-Kaide (“Temel”) örgütünü kurar (Lefebvre, 2004, s. 65). 1989 yılında Afganistan savaşı bittiğinde Suudi Arabistan'a döner ve 1990 yılında Saddam Hüseyin'in Kuveyt'i işgali sırasında Suudi Arabistan

⁶²Usame bin Laden'in kökü Güney Yemen'de Hadramut'tur.

(Erişim) http://tr.wikipedia.org/wiki/Usame_bin_Laden, 03.10.2010

⁶³ Hasan el-Benna'nın 1928'de Mısır'ın İsmailiye kentinde kurduğu dinsel siyasi örgüt. Modern bir İslam toplumu kurulabilmesi için Kur'an ve Sünnet'in kılavuzluğuna dönülmesini savunan hareket Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da geniş taban bulmuştur.

(Erişim) http://tr.wikipedia.org/wiki/M%C3%BCsl%C3%BCman_Karde%C5%9Fler, 03.10.2010

sınırlarının korunması görevini üstlenmek ister. Ancak Suudi Kralı Fahd tarafından bu istek uygun bulunmaz ve görev için Amerikan askerleri çağırılır. Bu durumu kabullenmek istemeyen Bin Laden, Kuveyt'in kurtulmasının ardından ABD askerlerinin Suudi Arabistan'da kalmaya devam etmeleri üzerine sesini iyice yükseltmeye, eleştirilerini arttırmaya başlar ve bu nedenle de ülkede istenmeyen kişi olarak ilan edilir. Birinci Körfez Savaşı sırasında Suudi Arabistan'a geri dönen ve Suudi Arabistan'ı ABD ile ittifak yapması nedeniyle eleştiren Bin Laden 1992 yılında Sudan'a sığınır, 1994 yılında Suudi vatandaşlığından çıkartılır. Sudan'a yapılan baskılar sebebiyle buradan ayrılarak 1996 yılında Afganistan'a geri döner, CIA, Suudi Arabistan ve Pakistan'ın destekleri ile Afganistan'da yönetime gelen Taliban yönetimi ile iyi ilişkiler içine girer.

El-Kaide örgütünün gelişimine bakıldığında birkaç önemli noktayı özellikle belirtmekte fayda olacaktır. Afganistan'da Sovyetlere karşı savaşmak için dünyanın her tarafından Müslüman getirmek ve mücahitlerle birlikte savaşırma politikası CIA, Pakistan ve Suudi Arabistan politikası olarak başlamıştır⁶⁴. 1982-1992 yılları arasında 35.000 Müslüman'ın bu amaç doğrultusunda Ortadoğu, Orta Asya, Afrika ve Uzakdoğu'dan gelerek mücahitlerin savaşına katıldıkları bilinmektedir. Sovyetlerin Afganistan'dan çekilmesinin ardından geriye kalan şey ise, eğitilmiş savaşçılar, askeri ekipman, eğitim kampları, kişisel ve örgütsel İslam ağları ve daha da önemlisi, elde edilen zaferle ortaya çıkan güç ve güven duygusu kazanmış İslamcı örgütler birliğidir. Sovyet-Afgan savaşı yıllarında Afganistan'a giden özellikle Yemen ve Suudi Arabistan kökenli kişilerin bazıları ülkelerine geri döndükten sonra bile şiddete dayalı yöntemlerle siyasi amaçlara ulaşma konusunda önemli bir deneyimi de beraberlerinde getirmiş durumdadırlar.

1992 yılında, El-Kaide'nin Amerikan çıkarlarına yönelik ilk saldırısı olarak bilinen Aden saldırısını⁶⁵ 26 Şubat 1993 tarihinde New York'taki Dünya Ticaret Merkezi'ne

⁶⁴ http://www.foreignpolicy.org.tr/turkish/dosyalar/oerpul_120110.html (Erişim 25.09.2010)

⁶⁵ Aralık 1992'de Aden'de bulunan Amerikan askerlerini hedef alan Mövenpick Hotel ve Goldmohur Hotel'deki bombalı saldırıların ardından El-Kaide'nin Yemen'deki faaliyetleri gündeme gelmiştir. Veysel Ayhan, "Yemen: ABD'nin Yeni Savaşı mı?"

[World Trade Center] yapılan saldırı izlemiştir. Binanın otoparklarından birinde patlayan bomba yüklü araç 6 kişiyi öldürmüş, binden fazla insanın yaralanmasına ve 300 milyon dolar civarında maddi hasara neden olmuştur. 1995 yılında Riyad'da Amerikan askerlerinin kullandığı binaya yapılan bombalı saldırıda ise 5 Amerikan askeri ve 2 sivil ölmüş olup, saldırıyı gerçekleştirdiğini itiraf eden 4 Arap, Afganistan'daki savaşa katılmış ve Bin Laden ile ilişkisi olan kişilerdir⁶⁶.

1996 yılında Taliban'ın iktidarı ele geçirdiği Afganistan'a geri dönen Usame Bin Laden, bunu takip eden dönemde yeni saldırılar gerçekleştirir. İlk olarak 7 Ağustos 1998 tarihinde Darüsselam/Tanzanya ve Nairobi/Kenya'daki Amerikan elçilik binalarına bomba yüklü araçlarla saldırılar yapılır. Nairobi saldırısında 12'si Amerikalı olmak üzere toplam 212 kişi, Darüsselam'da yapılan saldırıda ise 11 Tanzanyalı ölür ve 85 kişi yaralanır. Yapılan incelemeler El-Kaide örgütünü işaret etmektedir ve bu olaylar, El-Kaide'nin doğrudan Amerikalılara yaptığı ilk saldırıdır (Thrall&Cramer, 2009, s. 219).

El-Kaide'nin ilk ciddi olayı olarak bahsedilen bu olay, aynı zamanda El-Kaide ile ABD'nin de direk savaşmaya başlamasına neden olmuş, neticede ABD, Afganistan'da büyüttüğü El-Kaide ve Taliban ile savaşmaya başlamıştır⁶⁷. Saldırlardan bir hafta sonra Clinton yönetiminin kararı ile Afganistan'daki El-Kaide kampları vurulmuştur. Saldırıyı yaptığı açıklanan Suudi Arabistan kökenli Muhammed Raşid Davud Ovhalı ve saldırı sırasında ölen Azam isimli eylemciler Bin Laden'in Afganistan'daki kamplarında eğitim görmüş ve bu eylemi doğrudan Bin Laden'in emriyle gerçekleştirmişlerdir.

12 Ekim 2000 tarihinde Aden Limanı yakınlarında yakıt ikmali yaptığı sırada USS Cole isimli Amerikan destroyerine iki intihar bombacısı tarafından patlayıcılarla doldurulmuş bir botla bombalı saldırı düzenlenmiş ve bu saldırıda 17 Amerikan

---

(Erişim) <http://www.orsam.org.tr/tr/yazigoster.aspx?ID=518>, 03.10.2010

⁶⁶ http://www.foreignpolicy.org.tr/turkish/dosyalar/oerpul_120110.html (Erişim 25.09.2010)

⁶⁷ <http://washingtonhaber.blogspot.com/2005/07/cehenmem-bombacisi-el-kaide.html> Yrd. Doç Dr. Şamil ŞEN (Erişim 03.10.2010)

askeri hayatını kaybetmiştir. Saldırının ardından yapılan araştırmalarda bu eylemi planlayanların da tıpkı 2 yıl önceki Tanzanya ve Kenya eylemlerini gerçekleştiren kişiler gibi Afganistan'daki savaşa katılmış ve Bin Ladin ile bağlantısı olan bazı kişiler olduğu anlaşılmıştır.

11 Eylöl 2001 tarihinde İki Kulelere ve Pentagon'a yapılan saldırılar Amerika Birleşik Devletleri'nin Afganistan'a ağtığı savaşın ateşleyicisi olan son olay olarak tarihe geğmiştir. Amerikan tarihine "9/11" olarak damgasını vuran bu saldırının detaylarının üzerinde biraz daha fazlaca durmak ve bundan sonraki gelişmeleri de hatırlatmak bu çalışmanın bir sonraki bölümünde değinilecek basın haberleri konusunu değerlendirebilmek açısından önemlidir.

2.1.2 11 Eylöl 2001 Saldırısı ve Sonrasında Yaşanan Olaylar

11 Eylöl 2001 sabahı yerel saatle 08.46'da American Airlines isimli havayolu şirketine ait bir uçak Dünya Ticaret Merkezi'nin Kuzey Kulesi'ne, 09.02'de ise ikinci bir uçak Güney Kule'ye çarptı ve çarpmadan 102 dakika sonra Kuzey Kule, 56 dakika sonra ise Güney Kule yıkıldı. ABD, Dünya Ticaret Merkezi'nin şokunu yaşarken yeni bir saldırı haberi de Washington'daki Savunma Bakanlığı Binası Pentagon'dan geldi. Yerel saatle 09.37'de bir başka yolcu uğağı Pentagon'a çarpmıştı. Bu olayların hemen ardından yerel saatle 10.03'te ise Pensilvanya'nın Shanksville kırsalında bir uğağın düştüğü haberi ağımlandı. Yaşanan bu terör saldırıları sonucunda 19 terörist de dahil olmak üzere toplam 2996 kişi hayatını kaybetmiştir.⁶⁸

Saldırıları gerçekleştiren hava korsanları Burke tarafından 3 grupta toplanmıřtır⁶⁹.

⁶⁸Kurbanlar şu şekilde sınıflandırılmıştır: 4 uğaktaki 246 kişi (hayatta kalan kimse olmamıştır), New York City'de kulelerde ve dışarıda olan 2606 kişi ve Pentagon'daki 125 kişi. Pentagon'daki 55 askeri personel hariç, saldırılarda ölenlerin hepsi sivillerdi.

(Erişim) http://en.wikipedia.org/wiki/September_11_attacks#cite_note-Holmes-1, 23.10.2010

⁶⁹ <http://washingtonhaber.blogspot.com/2005/07/cehenmem-bombacisi-el-kaide.html> Yrd. Doç Dr. şamil şEN (Erişim 03.10.2010)

1. Halid El Mihdar (Khalid Sheikh Mohammed) ve Navaf el Hazmi (Nawaf Al-Hazmi) (Afganistan'dan katılan 2 Suudi kökenli terörist olup, bu kişiler Bin Laden'in üst düzey yardımcılarıdır.)
2. "Hamburg hücresi"⁷⁰ olarak tanımlanan gruptaki 4 pilotun 3'ü,
3. Saldırılan yapıldığı uçaklardaki yolcuları kontrol altında tutan 13 hava korsanı (Afganistan'da eğitim almış kişilerden oluşmaktadır.)

11 Eylül saldırıları, yarattığı zaaf duygusuyla Amerikan kamuoyu için 1941'deki Pearl Harbor olayının yarattığı şoku andıran bir şok yaratmıştır (Lefebvre, 2004, s. 65). 11 Eylül'den sonra Amerika'nın tepkisi daha önceden desteklediği İslami gruplara ve teröre karşı artan bir şekilde yoğunlaşmıştır. George W. Bush'un ilan ettiği "terörizme karşı savaş" 20 Eylül 2001'de Kongre'nin müşterek oturumunda bizzat Bush'un kendi ağzından dökülen "bizimle olmayan bize karşıdır (You're either with us, or against us)" argümanını ortaya çıkararak adeta dünyaya meydan okuma havasını da beraberinde getirmiştir.

Bush yönetiminin terörizme karşı başlattığı savaşın amaçları aşağıdaki şekilde sıralanmış ve dünya kamuoyuna bu şekilde lanse edilmiştir.

1. Usame Bin Laden, Ebu Musab el Zerkavi gibi teröristleri yenilgiye uğratmak ve örgütlerini çöktürmek,
2. Örgütleri ile beraber teröristleri tanımlamak, yerlerini belirlemek ve bunları yok etmek,
  1. Teröristlere destek verilmesini ve iltica etmelerini engellemek,

---

⁷⁰ 1 Kasım 1998'de geleceğin hava korsanları olan Mohamed Atta, Marwan al-Shehhi ve Ramzi Binalshibh Hamburg'da 3 odalı bir daireye yerleşmiş ve burada bilinmezlerle dolu bir "Hamburg hücresi" oluşturmuşlardır. "Hamburg hücresi" Amerikan ve Alman istihbarat kurumlarına göre, 11 Eylül saldırılarında kilit rol oynayan öğrencileri de kapsayan bir grup radikal İslamcıdır. (Erişim) http://en.wikipedia.org/wiki/Hamburg_cell, 23.10.2010

2. Devlet destekli terörizmi bitirmek,
  3. Terörle mücadele bağlamında uluslararası bir sorumluluk standardı oluşturmak ve bunu sürdürmek,
  4. Terörle savaşmak için uluslararası gücü pekiştirmek ve destek olmak,
  5. Terörizmle savaşa karşı istekli ve güçlü devletlerle birlikte hareket etmek,
  6. Güçsüz devletlere imkan vermek,
  7. Terörizmle savaşa karşı isteksiz olan devletleri ikna etmek,
  8. Gönülsüz devletleri zorlamak,
  9. Teröristlere sağlanan teçhizat desteğini yasaklamak ve bunun önünü kesmek,
3. Terörist sığınaklarını tasfiye etmek,
4. Teröristlerin kötüye kullanmak için araştırdıkları öncelikli koşulları azaltmak,
    1. Güçsüz devletleri güçlendirmek ve terörizmin yeniden ortaya çıkmasını engellemek için uluslararası toplulukla birlikte olmak,
    2. İdealler savaşını kazanmak,
5. İçerde ve dışarıda Amerikan vatandaşlarını ve onların çıkarlarını savunmak,
    1. Yurtiçi Güvenlik İçin Ulusal Strateji'yi (National Strategy for Homeland Security) uygulamak,
    2. Etki alanı farkındalığı kazanmak,
    3. İçerde ve dışarıda önemli fiziksel ve bilgi tabanlı altyapıların ulaşılabilirliğini, güvenilirliğini ve bütünlüğünü sağlamak amacıyla önlemleri arttırmak,
    4. Yurtdışındaki Amerikan vatandaşlarını korumak için entegrasyonu sağlamak,
    5. Bütüncül bir olay yönetim gücünü sağlamak⁷¹,

---

⁷¹ http://en.wikipedia.org/wiki/War_on_Terror (Erişim 24.10.2010)

Terörist saldırıları incelemek için kurulan “Terörist Saldırıları İncelemek İçin Ulusal Komisyon” tarafından hazırlanan raporda saldırıların El-Kaide tarafından yapıldığı yazılmış ve 2001 yılının Ekim ayında Afganistan’a karşı ilk askeri operasyon BM şartının öngördüğü meşru müdafaa temeli üzerinde başlatılmıştır. Burada şunu hatırlatmak gerekir ki, BM Güvenlik Konseyi 1999 ve 2000 yılında aldığı kararlarla Taliban’a karşı yaptırımlar öngörmüş, ancak, 2001 yılında Afganistan’a güç kullanılmasına izin veren yeni bir karar almamıştır (Köni, 2007, s. 134).

ABD komutasındaki bir uluslararası koalisyonun gerçekleştirdiği “Sürekli Özgürlük” (Enduring Freedom) operasyonu çok çabuk elde edilmiş bir zaferle sonuçlanır (Ekim-Kasım 2001) ancak ABD ne Taliban lideri Molla Ömer’i, ne Bin Laden’i ele geçirebilir (Lefebvre, 2004, s. 66).

11 Eylül saldırılarını gerekçe göstererek “terörizme karşı savaş” kampanyasını başlatan ve bununla birlikte Kuzey Atlantik Paktı Antlaşması’nın (NATO) 5. maddesini⁷² de işleten ABD’nin bu savaştaki en önemli destekçisi Birleşik Krallık olmuştur. ISAF⁷³ (International Security Assistance Force) adı altında kurulan destek güç kapsamında Afganistan’da başlattığı savaşta Almanya, Fransa, İtalya, Kanada, Polonya, Romanya, Türkiye, İspanya, Avustralya ve bunlar dışında 35 ülke⁷⁴ daha ABD’ye destek sağlamıştır.

⁷² Taraflar, Kuzey Amerika’da veya Avrupa’da içlerinden bir veya daha çoğuna yöneltilecek silahlı bir saldırının hepsine yöneltilmiş bir saldırı olarak değerlendirileceği ve eğer böyle bir saldırı olursa BM Yasası’nın 51. Maddesinde tanınan bireysel ya da toplu öz savunma hakkını kullanarak, Kuzey Atlantik bölgesinde güvenliği sağlamak ve korumak için bireysel olarak ve diğerler ile birlikte, silahlı kuvvet kullanımı da dahil olmak üzere gerekli görülen eylemlerde bulunarak saldırıya uğrayan Taraf ya da Taraflara yardımcı olacakları konusunda anlaşmışlardır.

(Erişim) <http://www.belgenet.com/arsiv/sozlesme/nato.html>, 24.10.2010

⁷³ ISAF (Uluslararası Güvenlik Yardım Kuvveti) Afganistan Savaşı sonrasında, NATO önderliğinde Afganistan’da kurulmuş; amacı güvenliği sağlamak ve insani yardımlarda bulunmak olan örgüttür. İlk iş olarak Kabil’deki güvenliği sağladı, ardından Taliban ve El Kaide bölgelerine ve hizipçi savaş liderlerine karşı operasyonlara girmiştir. Bu operasyonların amacı Hamid Karzai liderliğinde bir Afganistan yönetimi kurmaktır. Ekim 2003’te, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, ISAF güçlerinin Afganistan’da genişlemesine izin vermiştir. 2006’dan beri ISAF, güney Afganistan’da birçok operasyon yapmıştır. Bu eğilim 2007 ve 2008’de sürmüştür. (Erişim)

http://tr.wikipedia.org/wiki/Uluslararası_Güvenlik_Yardımcılığı_Kuvveti, 24.10.2010

⁷⁴ [http://en.wikipedia.org/wiki/War_in_Afghanistan_\(2001%E2%80%93present\)](http://en.wikipedia.org/wiki/War_in_Afghanistan_(2001%E2%80%93present)) (Erişim 24.10.2010)

ABD'nin “terörizme karşı savaş” adı altında başlattığı bu savaşla birlikte pek çok yorum ve komplo teorisi ortaya atılmıştır. Bunlardan bazılarında saldırıların Amerikan hükümetinin kendisi tarafından düzenlendiği iddiaları bile yer almakta ve Afganistan'a karşı girişilen savaş toplumun birçok kesimi tarafından ağır bir dille eleştirilmektedir. Örneğin, 20. yüzyılın en önemli ve etkili dilbilimcilerinden biri olarak kabul edilen Noam Chomsky'nin Tehlikeli Güç isimli kitaptaki diyaloglar sırasında söyledikleri bunun oldukça güzel bir temsilidir.

“Bence Afganistan'daki savaş son yılların iğrenç suçlarından biri olarak tasarlandı. ABD, Afganistan'daki savaşa 5 milyon insanın açlığını kıyısına itilmesinin güçlü bir olasılık olduğu beklentisiyle girdi. Bu bir suçtu.

16 Eylül 2001'de, 11 Eylül'den 5 gün sonra, New York Times'ta baş muhabir John F. Burns'ün bir öyküsü yer aldı. Şöyle deniyordu: Washington “akaryakıt ikmalinin kesilmesini, ... Afganistan'ın sivil halkına yiyecek ve başka ihtiyaç maddeleri sağlayan kamyon konvoylarının yok edilmesini talep etti.” Bunu okuduğumda bütün dünyanın ayağa kalkacağını düşündüm... Fakat kimsenin gıkı çıkmadı. ABD bombardımanı beklenirken, bütün yardım kuruluşları kendi çalışanlarını oradan çıkarmak zorunda kaldılar.

... O sırada Harvard'ın önde giden Afganistan uzmanı Samina Ahmed en saygın yayın organlarından biri olan International Security'de bir makale yayımladı. Şöyle diyordu: “İnsani yardım ABD askeri saldırılarıyla kesintiye uğradığı için, milyonlarca Afgan büyük bir açlık tehlikesiyle karşılaştı.” (Chomsky&Achchar, 2007, s. 127-129)”

11 Eylül 2001 tarihinde ABD'de yaşanan terör eylemlerinden sonra yalnızca ABD değil, genel olarak tüm dünya devletlerinin geldiği noktaya bakıldığında bu olayların dünyada terörizmle mücadele etkinliğinin artmasına sebep olduğu görülmektedir. Bush tarafından sadece İslamcı aşırılıkçılara yönelik bir savaş olmadığı, “bütün medeni ulusları tehdit edenlere” karşı “21. yüzyıldaki kararlı ideolojik kavgaya karşı” bir mücadele olduğu⁷⁵ vurgulanan Afganistan savaşının aslında en temel nedeni, geçmişte kendisini yarattığı ancak artık denetleyemediği bir örgütü ortadan kaldırmak için giriştiği mücadeledir. “Terörizme karşı savaş” başlığı ve “bizimle olmayan bize karşıdır”⁷⁶ söylemi, Afganistan'a yapılması planlanan saldırıyı ve Taliban hükümetini yıkmayı dünya kamuoyunun gözünde meşrulaştırmak ve NATO gibi uluslararası

⁷⁵Ord. Prof. Dr. Richard Falk, “11 Eylül: ABD Nerede Hata Yaptı?” <http://www.turksam.org/tr/a1060.html> (Erişim 22.10.2010)

⁷⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/You're_either_with_us,_or_against_us (Erişim 23.10.2010)

saygınlığı ve ağırlığı olan bir örgütün desteğini alabilmek için ortaya atılmış araçlardır. Makyavelist açıdan bakıldığında ABD'nin bu savaşı başlatmada “amaca giden her yolun mubah olduğu” ilkesini bir kez daha benimsediği açıkça görülmektedir. Afganistan'ın stratejik konumu nedeniyle buradaki üslerini muhafaza etmek isteyen ABD için “11 Eylül'ün ve Afganistan savaşının yarattığı ideolojik çerçeve sadece Afganistan'da değil, stratejik bakımdan çok daha önemli olan Orta Asya'da da doğrudan bir askeri varlık oluşturma fırsatı sağladı” (Chomsky&Achcar, 2007, s. 132). sözlerini söyleyen Achcar'a göre, ABD özellikle doğalgaz açısından önemli olan Hazar Havzası çevresinde askeri bir mengene oluşturma gayreti içindedir.

11 Eylül 2001'de New York ve Washington D.C.'de gerçekleştirilen terörist eylemler, bir yandan ABD'nin terörle mücadele söylemi altında dünyanın çeşitli bölgelerinde askeri operasyonlar yürütmesine imkan sağlarken, diğer yandan da ABD'nin birçok ülkeyle yakın işbirliği içine girmesine de yol açtı.⁷⁷ Özbekistan, Kırgızistan ve Tacikistan'ın havalimanları hem Amerikan, hem de İngiliz savaş uçaklarına açıldı. Amerika'nın şimdi, Afganistan, Kırgızistan, Pakistan, Sri Lanka, Tacikistan ve Özbekistan'da üsleri ve Gürcistan'da askeri danışmanları bulunuyor (Ataöv, 2004, s. 123). Böylece ABD, Orta Asya coğrafyasında belki de saldırıdan önce hesapladığından fazlasını elde etmiş oldu.

Savaşın dünyaya duyurulan amacı meydana gelebilecek diğer başka terör saldırılarını önlemek ve El-Kaide örgütünü çökertmek, Bin Laden'i ele geçirmek olsa da bugün gelinen noktada ABD'nin bu amacına ulaşmada başarılı olduğunu söylemek oldukça güçtür. Aradan geçen 9 yıldan sonra, El-Kaide örgütü ve örgütün lideri Usame Bin Laden hala bir tehdit unsuru olarak varlığını sürdürmektedir.

---

⁷⁷ ABD, Afganistan'da El-Kaide ve ona destek veren Taliban rejimine karşı sürdürdüğü operasyonlar kapsamında ilk etapta Özbekistan, Kırgızistan ve Tacikistan hava sahalarından yararlanmaya başladı. Çağrı Erhan, “ABD'nin Orta Asya Politikası ve 11 Eylül Sonrası Yeni Açılımları”, **Stradigma Aylık Strateji ve Analiz E-Dergisi**, Sayı 9, 2003, s. 13

11 Eylül'den sonra yaşananlara bakıldığında 11 Eylül 2001 – Afganistan – Irak üçgeninde ortak bir nokta, bir kesişim noktası bulmak mümkün müdür gibi bir sorunun cevabı büyük ihtimalle “hayır” olacaktır. Ancak gözden kaçmayacak bir nokta vardır ki, o da Irak'ın işgalinde 11 Eylül saldırılarının zemin hazırlayıcı bir rol oynadığıdır. Irak ile 11 Eylül arasında herhangi bir bağlantı olmasa da, Irak 11 Eylül sayesinde işgal edildi. New York ve Washington'a yapılan saldırılar, Bush yönetiminin işgali gerçekleştirmesine izin veren ideolojik kılıfı sağladı (Chomsky&Achchar, 2007, s. 150).

Yukarıda anlatılanlarla beraber, 11 Eylül'ün suçlusu olarak tasarlanan Afganistan'da, Aralık 2001'de yapılan Bonn Konferansı'nın ardından çeşitli partilerden oluşan bir hükümet kurulmuş ancak bu yeni hükümetin otoritesi sınırlı kalmıştır. Bu hükümet, Taliban ve El-Kaide savaşçısı olarak gördüğü herkesi Küba'daki Guantanamo askeri üsündeki hapishanelere göndermiştir. Aynı zamanda savaştan sonraki yıllarda hazırlanan raporlar ABD'nin başını çektiği işgalin, ülkedeki uyuşturucu madde üretimini son derece arttırdığını⁷⁸, Taliban rejiminin yeniden canlandığını ve silahlı mücadeleye giriştiğini, ülkedeki yozlaşmanın ve savaş baronlarının arttığını göstermektedir⁷⁹.

ABD'nin, kendi ülkesinde zayıf bir devlet düşürülmesine ve sanıldığı kadar güçlü bir devlet olmadığı mesajının altının çizildiği bu saldırıya verdiği karşılığın boyutları “halklara acı çektirme ve masumları cezalandırma” boyutuna varmış, terörle bir mücadele kazanılmadığı gibi üstelik başka yeni sorunlara da neden olmuştur.

⁷⁸ “Afgan-Sovyet Savaşı'ndan önce Afganistan ve Pakistan'da haşhaş üretimi küçük bölgesel pazarlarla sınırlıydı, fakat savaş bu iki ülkenin sınırındaki toprakları eroin laboratuvarları ve dünyanın en fazla eroin üreten merkezleri durumuna getirmişti. Taliban yönetiminde bir ölçüde gerilemiş olan afyon üretimi, 2001 Afgan Savaşı'yla gene eski durumuna geldi... Milyarlarca dolar getiren uyuşturucunun jeopolitik denetimi, petrol boru hatları kadar stratejiktir.”

Türkkaya Ataöv, **11 Eylül: Terörle Savaş mı, Bahane mi?** 1. Baskı, İstanbul, Alkım Yayınevi, 2004, s. 134

⁷⁹ <http://www.turksam.org/tr/a1060.html> (Erişim 22.10.2010) Ord. Prof. Dr. Richard Falk, “11 Eylül: ABD Nerede Hata Yaptı?”

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AFGANİSTAN'A KARŞI BAŞLATILAN SAVAŞ İLE İLGİLİ BASIN HABERLERİ, İKİNCİ KÖRFEZ SAVAŞI'NIN HEMEN AKABİNDE YAZILI BASINDA ÇIKAN HABERLER, 20 MART-20 NİSAN 2003

Eylül 2002'de kabul edilen Ulusal Güvenlik Stratejisi'ne göre ABD üçlü bir tehdide karşı koymak zorundadır: kitle imha silahlarının çoğalması, terörizm ve “haydut devletler”. Başkan Bush bu anlayışla Ocak 2002'de Irak, İran ve Kuzey Kore'yi “şer cephesi” olarak ilan eder (Lefebvre, 2004, s. 67). Şer eksenini⁸⁰ olarak varsayılan ülkelerden ilk olarak Irak'a saldırır ve üstelik bunu BM Güvenlik Konseyi'nin onayı olmaksızın yapar. Burada dikkat çeken bir nokta, Afganistan, Irak, İran ve Suriye'nin aynı kuşak üzerinde yer alan ve birbirine komşu olan ülkeler olması ve ABD'nin en zayıf olandan başlayarak saldırıya geçmiş olmasıdır.

Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere önderliğinde oluşturulan koalisyon güçleri 20 Mart 2003 tarihinde “Irak İçin Özgürlük Operasyonu” adını verdikleri bir askeri hareketle Irak'ı işgal etmiştir. Kitle imha silahlarına sahip olduğu ve tüm dünya için ciddi bir tehdit oluşturduğu öne sürülen Irak'ın işgali, 11 Eylül 2001 tarihinde İkiz Kulelere yapılan saldırıdan çok da bağımsız bir eylem olarak düşünülmemelidir. Çalışmanın en başında da belirtildiği gibi, Irak'ın işgali aslında daha önceden hazırlanan sağlam bir planın temel noktalarından biridir.

Bush yönetiminin 11 Eylül'ün suçlusu olarak ilan ettiği El-Kaide örgütünün Afganistan'da üslenmesi nedeniyle, yapılacak savaşı dünya kamuoyunda haklı bir saldırı olarak göstermenin yolu da zaten öncelikli olarak Afganistan'a saldırmaktır.

⁸⁰ Bu terim Soğuk Savaş döneminde Amerikan Başkanlık koltuğunda oturan Ronald Reagan tarafından ilk kez “şer imparatorluğu” olarak komünist düzeni tanımlamak için kullanılmıştır.

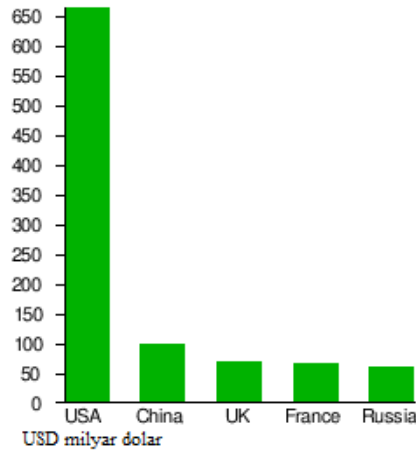
Afganistan sırf bu sebepten, El-Kaide'ye tepki gösterilecek arena olarak daha iyi anlaşılacaktı (Chomsky&Achchar, 2007, s. 131). Bu nedenle Irak adeta “ ikinci plana atılmak zorunda kalan asıl hedef”ti.

Tüm dünyanın açıkça bildiği bir gerçek, ABD'nin bir dünya imparatorluğu kurma ideali peşinde olduğudur. Özellikle son yıllarda üzerinde sıkça durulan “Büyük Ortadoğu Projesi”⁸¹ ABD'nin dünya imparatorluğu idealinin temel noktası ve askeri ayağıdır. ABD ve diğer Batı ülkelerinin ihtiyaç duyduğu enerji kaynakları Ortadoğu ve Orta Asya ülkelerinde yoğunlaşmış durumdadır. Büyük Ortadoğu Projesi'nin sınırlarına bakılacak olursa Fas, Cezayir, Tunus, Libya, Sudan, Mısır, Ürdün, İsrail, Lübnan, Irak, Suriye, Türkiye, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Yemen, Pakistan ve Afganistan olmak üzere oldukça stratejik ve geniş bir coğrafyayı içine aldığı görülecektir. Amerika Birleşik Devletleri, Büyük Ortadoğu Projesi sayesinde dünyanın en zengin petrol bölgelerini denetlemeyi ve Rusya ve Çin gibi diğer güçleri bölgeden uzak tutabilmeyi hedeflemektedir. Hedefe ulaşabilmenin yolu da, Afganistan ve Irak örneklerinde görüldüğü gibi çeşitli bahaneler öne sürerek askeri güç ve zorbalık yöntemlerini kullanmaktır. Askeri harcamalar konusunda tüm dünyada en fazla bütçeyi ayıran devlet olarak bilinmesi de bu hedefinin somut bir kanıtıdır ve aşağıdaki grafik de 2009 yılında askeri harcamalara tüm dünyada en fazla bütçe ayıran devlet olduğunu göstermektedir⁸².

⁸¹ Amerika Birleşik Devletleri 43. Başkanı Bush hükümeti tarafından *Büyük Ortadoğu* adıyla duyurulan, en batıda Fas'ın Atlantik kıyılarından, en doğuda Pakistan'ın kuzeyindeki Karakurum yaylalarına, kuzeyde Türkiye'nin Karadeniz kıyılarından güneyde Aden ve Yemen'e kadar uzanan bölgede, Müslüman ülkelere demokrasi ihracını ve bu ülkelerin pazarlarının açılmasını amaçladığı açıklanan politik kuramdır.

(Erişim) http://tr.wikipedia.org/wiki/B%C3%BCy%C3%BCk_Ortado%C4%9Fu_Projesi, 28.11.2010

⁸² http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_military_expenditures (Erişim 28.11.2010)

2009 yılı dünyanın en büyük 5 askeri bütçesi. Stockholm Uluslararası Araştırmalar Enstitüsü'nden alınmıştır.

Afganistan ve İkinci Körfez Savaşları'na bakacak olursak, her şeyden önce ABD, Irak'ı ve Afganistan'ı farklı biçimlerde denetlemeye çalışmıştır. Bunun en önemli örneklerinden biri savaş döneminde bu ülkelerde konuşlandırdığı asker sayısıdır. Irak'ın coğrafyasından çok daha büyük ve karmaşık bir coğrafyaya sahip olan Afganistan'da, Irak'ta konuşlandırılan asker sayısından çok daha az sayıda asker konuşlandırılmıştır. Irak savaşında yirmi bir bini ABD askeri olmak üzere toplam üç yüz yirmi bir bin koalisyon gücü görev almış iken Afganistan'da kırk bini ABD askeri olmak üzere toplam yüz dört bin beş yüz işgal gücü yer almıştır⁸³. Ülkenin stratejik konumu sebebiyle ABD'nin en büyük isteği buradaki üslerini muhafaza edebilmektir. 11 Eylül'de yaşanan saldırılar ABD'ye sadece Afganistan'a saldırma ve burayı kontrolü altına alma imkanı değil, aynı zamanda Orta Doğu'da aktif bir askeri varlık oluşturma fırsatı da sağlamıştır. Fakat Irak'a yapılan saldırının Amerika Birleşik Devletleri'ne çok daha büyük kazançlar sağlayacağını göz ardı etmek de mümkün değildir.

Her şeyden önce Irak'ta bulunan zengin petrol yataklarını ele geçirme fırsatı düşünülmelidir. Ortadoğu'ya demokrasi getirmek, kitle imha silahlarını ele geçirerek dünyayı felaketten korumak, Irak'ı özgürleştirmek gibi birçok bahane altında işgal

⁸³ http://tr.wikipedia.org/wiki/Irak_Sava%C5%9F%C4%B1 (Erişim 28.11.2010)

edilen Irak'ta kitle imha silahlarının bulunamamış olması ve “yanıldık” tarzında açıklamalar yapılması da asıl neden(ler)in ne olduğunu biraz daha görünür kılmaktadır.

Çalışmanın bu bölümünde 20 Mart 2003 tarihinde Irak'a yapılan müdahalenin hemen akabinde Amerikan basınında Afganistan konusuyla ilgili olarak çıkan haberler üzerinde durulacaktır. Söz konusu haberler, 20 Mart – 21 Nisan 2003 tarih aralığında The Washington Post gazetesinde çıkan haberleri içermektedir. Haberlerin günlük olarak takibi yapılmış ve bu bölümde Türkçe tercümeleri ve metinlerin orijinalleri verilmiştir.

20 Mart 2003 tarihli haber:

Birleşik Devletler Güney Afganistan'daki Saldırıda Militan Liderleri Hedef Aldı

BAGRAM Hava Üssü, Afganistan, Amerikan yetkilileri, Amerikan güçlerinin, istihbarat raporlarının El-Kaide ve Taliban'ın yüksek rütbeli üyelerinin bu bölgede olabileceğini öne sürmesinin ardından bugün erken saatte güney Afganistan dağlarındaki mağaralara ve potansiyel barınaklara yönelik yeni bir saldırı başlattığını söyledi.

Bu çorak ve uzak bölgedeki operasyona yaklaşık 600 Amerikan birliği katılıyordu. – son iki aydır bu bölgede gerçekleştirilen 3. büyük operasyon

Amerikan yetkilileri El-Kaide lideri Usame Bin Laden'in operasyonun merkezinde olup olmadığını söylemeyi reddetti fakat Washington'daki Pentagon yetkilileri operasyon bölgesindeki El-Kaide ve Taliban savaşçılarının haberleşme ekipmanına, hatırı sayılır miktarda ateş gücü ve kayda değer bir örgütlenme düzeyi sahip olduklarına işaret ediyorlar.

Resmi yetkili "lideri yakalamaya çalışıyoruz" dedi. "Biri bizimle bağlantıya geçecek ve nerede olduklarını bize söyleyecek." Yetkili aynı zamanda operasyon son iki aydaki saldırılara benzese de, "yoğunlaştırılmış bir bölge içine pek çok gücü çekiyorsunuz" dedi.

Askeri sözcü Albay Roger King'e göre saldırı, Kandahar'ın 100 mil doğusundaki Sami Ghar dağlarına helikopterle götürülen birlikler ve kara muhafızları tarafından yapılan erken bir sabah saldırısından ibaretti.

U.S. Targets Militant Leaders In Southern Afghan Assault

BAGRAM AIR BASE, Afghanistan, March 20 -- U.S. forces launched a new assault on caves and potential hide-outs in the mountains of southern Afghanistan early today after intelligence reports suggested high-ranking members of al Qaeda and the Taliban could be in the area, U.S. officials said.

About 600 U.S. troops were participating in the operation in the remote, arid region -- the third major operation in the area in the past two months.

U.S. officials declined to say whether al Qaeda leader Osama bin Laden is among the targets of the operation, but a Pentagon official in Washington said intelligence indicates al Qaeda and Taliban fighters in the area of the operation have communications equipment, considerable firepower and some degree of organization. That means there could be leadership elements in the cave complexes being searched.

"We're trying to get the leadership," the official said. "Somebody's going to tie us in and tell us where they are." The official also said that while the operation is similar to attacks over the past two months, "you're pulling a whole lot of forces into a concentrated area."

The offensive consisted of an early morning assault by troops ferried in by helicopter and a ground convoy to the Sami Ghar mountains 100 miles east of Kandahar, according to a military spokesman, Col. Roger King.

King, bu geceki Amerikan birlikleri veya isyancılar arasında çarpışma veya yaralılara dair hiçbir rapor olmadığını söyledi.

Washington'daki Savunma Bakanı Donald H. Rumsfeld ve Hava Kuvvetleri komutanı Richard B. Myers, ABD Genelkurmay Başkanı, saldırının Irak savaşıyla aynı zamana denk gelmesi için veya Irak seferinin askeri dikkati terörizmle savaştan başka tarafa çekeceğini söyleyen eleştirilere karşı çıkmak için planlanmadığını söyledi.

Fakat Rumsfeld, Irak'a yapılan saldırının "hiç birşeyi El-Kaide'ye karşı olan savaştan uzaklaştıramayacağını" da ekledi.

Kandahar eyalet hükümetinin bir sözcüsü olan Khalid Pashtun'a göre saldırı, Kandahar eyaletinin Maruf bölgesinde odaklandırıldı. Amerikan kuvvetleri ve onların Afgan müttefiklerinin, nüfusun Taliban'ın önceki lideri Mohammad Omar ile bağları olduğu dağlık bölgedeki en az üç farklı köydeki faaliyetlerle ilgili şüpheleri vardı.

King, "birlikleri oluşturanlar Özel Kuvvetlerin ve Beyaz Melekler olarak bilinen 82. Hava İndirme Tümeni'nin 504. Paraşüt Piyade Alayı'nın üyeleridir" dedi. Askerler bölgeye helikopter ile havadan taşındı ve şüpheli saldırganların etrafını kuşatmak için konuşlandırıldılar. İlave destek personeli kamyon konvoyuyla gelmek üzereydi.

King, "orduyu harekete geçiren bilgi kaynakları arasında, muhtemelen Sami Ghar dağlarındaki mağaralardan gelen radyo yayınlarının önlenmesi vardı" dedi. Dağlara saldırganın ve buraları temizlemenin görevin kilit noktası olduğunu söyledi.

There were no reports tonight of combat or casualties among U.S. troops or rebel fighters, King said.

In Washington, Defense Secretary Donald H. Rumsfeld and Air Force Gen. Richard B. Myers, chairman of the Joint Chiefs of Staff, said the assault was not timed to coincide with the war with Iraq or meant to counter critics who say the Iraqi campaign will divert military attention from the war on terrorism.

But, Rumsfeld added, the attack on Iraq "isn't taking anything away from the war against al Qaeda."

The attack was focused in the Maruf district of Kandahar province, according to Khalid Pashtun, a spokesman for the Kandahar provincial government. U.S. forces and their Afghan allies had suspicions about activities in at least three different villages in the mountainous region, where inhabitants have tribal links to the former leader of the Taliban, Mohammad Omar.

The troops involved are elements of Special Forces and the 82nd Airborne Division's 504th Parachute Infantry Regiment, known as the White Devils, King said. The soldiers were airlifted by helicopter into the region and deployed to surround the suspected militants. Additional support staff was to arrive by truck convoy.

Among the sources of information the military was acting on, King said, was the interception of radio transmissions, possibly from caves in the Sami Ghar mountains. He said that attacking and clearing the caves was a key part of the mission.

Afganistan'daki koalisyon güçleri komutanı Korgeneral Dan K. McNeill geçen hafta Afganistan'ın doğusu ve güneyindeki birçok bölgede saldırılarla birlikte hareketli bir bahar planladığını söyledi. Afgan isyancılar tarihsel olarak kendi mücadelelerini baharda başlatmaktadır ve koalisyon birlikleri tarafından faaliyetleri onların planlarını ve yeniden örgütlenme yeteneklerini altüst etme çabasıdır.

Ocak'ın sonlarından beri, Afganistan'daki sayıları 11.000 olan koalisyon güçleri aynı zamanda Kandahar eyaletindeki Spin Boldak'ın kuzeyindeki bölgede ve Helmand eyaletindeki Baghran Vadisi'nde saldırılar yürütmüştür. Bu çabalar yüzlerce askerin varlığını ve önemli ölçüde ateş gücünü gerektirmiştir. Her iki operasyon da haftalarca sürdürülmüş fakat saldırılar sonucunda oldukça az sayıda saldırgan yakalanmış ya da öldürülmüştür. Düşman savaşçıları sığınaklardan temizledikleri için ordu yine de onları başarılı saymıştır.

Geçen haftalarda ülkenin güney kesimindeki Afgan hükümet makamlarına karşı artan sayıda bir dizi saldırı oldu. Yetkililer genelde El-Kaide'den geri kalanları, Taliban ve yakın zamanda Birleşik Devletler tarafından terörist olarak etiketlenen muharip komutan Gülbeddin Hikmetyar'ın eylemlerini suçluyor. Tüm bu geri kalanların sınırı geçtiklerine ve Pakistan'ın sınırlı hükümet kontrolü altındaki kabile bölgelerinde görece güvenlik içinde yaşadıklarına inanılıyor.

Bir güvenlik yetkilisi Associated Press'e Çarşamba günü saldırganların güney Afganistan'da 3 Afgan askerini öldürerek bir Afgan hükümet devriyesini pusuya düşürdüklerini söyledi.

The commander of coalition troops in Afghanistan, Lt. Gen. Dan K. McNeill, said last week that he was planning a busy spring, with assaults in many areas of southern and eastern Afghanistan. Afghan rebels historically have mounted their own campaigns in the spring, and the increased activity by coalition troops is an effort to disrupt their plans and ability to regroup.

Since late January, coalition forces, which number about 11,000 in Afghanistan, have also staged assaults in the area north of Spin Boldak, in Kandahar province, and in the Baghran Valley in Helmand province. Those efforts involved hundreds of soldiers and significant firepower. Both operations lasted several weeks but resulted in relatively few militants being captured or killed, although the military called them successful because they cleared enemy fighters from strongholds.

There has been an increasing number of attacks on Afghan government posts in the southern portion of the country in recent weeks. Authorities generally blamed the activity on remnants of al Qaeda, the Taliban and followers of Gulbuddin Hekmatyar, a militant commander recently labeled as a terrorist by the United States. All of those remnants are believed to have crossed the border and to be living in relative safety in the tribal areas of Pakistan, which are under limited government control.

On Wednesday, militants ambushed an Afghan government post in southern Afghanistan, killing three Afghan soldiers, a security official told the Associated Press.

Spin Boldak bölgesindeki güvenlik Şefi Abdul Razzak Panjshiri saldırganların, Pakistan sınırı yakınındaki Sherabik menziline askerlerin boğazlarını kestiğini söyledi. “Beş Taliban saldırganı tutuklandı” dedi.⁸⁴

The attackers slit the throats of the soldiers at the Sherabik post, near the Pakistani border, said Abdul Razzak Panjshiri, security chief in the Spin Boldak area. Five Taliban attackers were arrested, he said.

---

⁸⁴ “*U.S. Targets Militant Leaders In Southern Afghan Assault*”, The Washington Post, 21 Mart 2003, WPT252946920403

Irak'a saldırı başlattığı gün Afganistan'da da bir saldırı operasyonu düzenleyen ABD, adeta tüm dünyaya karşı sistemli bir şekilde yürütülen bir güç gösterisinde bulunmaktadır. Aynı anda dünyanın iki farklı bölgesinde düşman olarak ilan ettiği bu iki devlete karşı yürütülen operasyonlarla ABD, her ikisini de uluslararası terörle ilişkilendirirken Irak'a yapılan müdahalenin küresel felaketten korunmak amacıyla yapıldığının altı bir kez daha çizilmeye çalışılmaktadır.

Afganistan savaşının, kendisini Irak'a götüren ilk adım olduğunu tüm dünyadan daha iyi bilen ABD, Irak savaşının resmen başladığı gün Afganistan'da yapılan bu operasyonla Irak savaşının Afganistan'ı hedeften çıkaramadığını da ortaya koymaya çalışmaktadır. Zaten haber içeriğinde bahsedilen Rumsfeld ve Myers tarafından yapılan açıklamalar da bunu kanıtlar içeriklidir. Afganistan'da yapılan operasyon aynı zamanda, ABD'nin Irak'a bir kez daha müdahale etmesine eleştiri yapanlara sanki bir mesaj verme çabasıdır.

22 Mart 2003 tarihli haber içeriği:**Dünyadan Özetle****Afgan İsyancılar Amerikan Birliklerine Roket Saldırısı Düzenledi**

BAGRAM, Afganistan -- Bir ordu sözcüsüne göre, isyancılar Afganistan'daki Amerikan ve hükümet binalarına 13 roket, fırlattı ve bu, haftalardır yapılan bir gecede en ağır yayılım ateşi.

Militanların, Irak eğer işgal edilirse, saldırıları arttırmak konusunda kendilerini tehdit ettiklerini fakat yoğun yayılım ateşinin, Taliban'ın eski kalesi Kandahar eyaletinde yaklaşık 1000 birlik ve en az 1200 Afgan askeri tarafından büyük çapta bir tarama ateşi ile karşılandığını söyledi. Askerlerin yağma yaptığı yerden 100 milden fazla uzaklıktaki üslerde cereyan eden saldırılarda hiçbir Amerikan askeri yaralanmadı.

Albay Roger King, Bagram üssündeki muhabirlere çok sayıda roketle sahip olduklarını söyledi. "Eğer dün gece, fırlatılan toplam roket sayısından giderseniz, bu muhtemelen 2 - 2,5 aydır 1 akşamda yapılan en fazla sayıdaki saldırıydı" dedi.⁸⁵

World in Brief**Afghan Rebels Launch Rockets at U.S. Forces**

BAGRAM, Afghanistan -- Rebels launched 13 rockets at U.S. and government positions in Afghanistan, the heaviest volley in a single night in weeks, according to an Army spokesman.

He said militants had threatened to step up attacks if Iraq was invaded, but the barrage also coincided with a massive sweep by about 1,000 U.S. troops and at least 1,200 Afghan soldiers in Kandahar province, the former Taliban stronghold. No American soldiers were injured in the attacks, which took place at bases more than 100 miles from where soldiers were carrying out the raids.

"We have lots of rockets," Col. Roger King told reporters at Bagram air base. "Last night, if you go with the total number of rockets that were launched, it was probably the most in one evening in two months, or two and a half."

⁸⁵ "World in Brief: Afghan Rebels Launch Rockets at U.S. Forces", The Washington Post, 22 Mart 2003, WPT326099870203

Irak savaşının başlamasının hemen ardından Afganistan'daki Amerikan birliklerine karşı düzenlenen saldırı Afgan militanların Irak'ın işgaline gösterdiği bir tepki olarak yazılırken yine Afganistan ve Irak arasında strateji ve tarz bakımından benzetmeler yapılmaktadır. Sanki Irak'lı militanlar ile Afgan militanlar arasında bir bağ varmış gibi bir anlam ortaya çıkmaktadır. Bunu yaparken yine Irak'a müdahalenin uluslararası terörizmle savaşın bir parçası gibi gösterilmesi çabası akla gelmektedir.

23 Mart 2003 tarihli haber içeriği

El-Kaide Biyolojik ve Kimyasal Silahlar Üretmeye Yakın

Yeni elde edilen gizli bir yazılı delil ve Amerikan hükümeti tarafından yakın zamanda yürütülen sorgulamalara göre, uzun zamandır biyolojik ve kimyasal silahlar istediği bilinen El-Kaide liderleri, en sonunda üretimin eşiğine geldiler ve belki de bazılarını çoktan üretmiş olabilirler.

Yazılı raporlara erişimi olan 3 kişi, bu görünen tablonun El-Kaide'nin biyokimyasal silah programının Amerikan araştırmacılarının bildiğine göre çok daha gelişmiş olduğunu göstermektedir” dedi. Bir yetkili, bu tablonun her geçen gün şiddetlendiğini çünkü belgelerin tercümesi ve analizinin devam ettiğini ve onlarla birlikte ele geçirilen casusun/istihbarat subayının sadece bu haftaki üretim hakkında anlamlı bilgileri açığa vurduğunu söyledi. Yetkili hükümet sözcüleri, konunun çok gizli olduğunu söyleyerek bu konuda görüşmeyi reddettiler.

El-Kaide hiyerarşisindeki en yetkili liderler, kanıtlar göstermektedir, planları tamamladılar ve 2 adet biyolojik toksin -- botulinum toksini ve salmonella – ve kimyasal zehirli siyanür üretmek için ihtiyaç duydukları materyalleri elde ettiler. Aynı zamanda, soluma yoluyla yayılması durumunda tedavi edilemeyen kurbanların %90'unu ve ilk semptomlar belli olduğunda bu tedavi edilen kişilerin %75'ini öldüren şarbon, çok daha öldürücü bir silah, için bir üretim planına çok yakınlardır. El konulan belgeler arasında basillus antrasis, şarbon hastalığına neden olan bakteri, elde etmek için bir yönerge vardı.

Al Qaeda Near Biological, Chemical Arms Production

Al Qaeda leaders, long known to covet biological and chemical weapons, have reached at least the threshold of production and may already have manufactured some of them, according to a newly obtained cache of documentary evidence and interrogations recently conducted by the U.S. government.

Three people with access to written reports said the emerging picture depicts the al Qaeda biochemical weapons program as considerably more advanced than U.S. analysts knew. The picture continues to sharpen daily, one official said, because translation and analysis of the documents continues, and because the operative captured with them began divulging meaningful information about production plans only this week. Authorized government spokesman declined to discuss the subject, saying it is classified.

Leaders at the top of al Qaeda's hierarchy, the evidence shows, completed plans and obtained the materials required to manufacture two biological toxins -- botulinum and salmonella -- and the chemical poison cyanide. They are also close to a feasible production plan for anthrax, a far more lethal weapon, which kills 90 percent of untreated victims if spread by inhalation and as many as 75 percent of those treated when the first symptoms become evident. Among the documents seized was a direction to purchase bacillus anthracis , the bacterium that causes anthrax disease.

Yeni bilgilerin çoğu, bazı hükümet araştırmalarınınca El-Kaide'nin en önemli operasyonel planlamacısı gözüyle bakılan Khalid Sheik Mohammed'in 1 Mart'ta yakalanması esnasında el konulan el yazısı belgelerden ve bilgisayar sabit disk sürücülerinden gelmektedir. El-Kaide içinde "Beyin" olarak bilinen Mohammed, 11 Eylül 2001'in asıl faili pilot olarak kabul edilmektedir. Bir yetkili, anlamlı bir biçimde, Mohammed'in Rawalpindi'deki, Pakistan, üretim malzemeleri ve tesislerine erişim yetkisi bulunan ve o zamandan beri kayıp olan bir bakteriyolog olan Abdul Quddoos Khan'ın sahip olduğu bir evde yakalandığını belirtti.

Bir üst düzey yetkili, Mohammed'in operasyondaki merkezi rolü nedeniyle, biyokimyasal silahlarla bariz bağlantısı, El-Kaide'nin çabalarının varsayılanın çok ötesine ulaştığının "çok korkunç" bir işareti olduğunu söyledi. Araştırmacılar önceleri Mohammed'in doğrudan ilişkisi konusunda emin değillerdi çünkü belgeler onun kendi el yazısıyla yazılmamıştı ve ona ait olmayan bir evde ele geçirilmişlerdi. Fakat aynı belgelerin dijital olarak taranmış resimleri Mohammed'in bilgisayarlarından birinin sabit disk sürücüsünde de bulundu. İkinci bir Amerikalı uzman, bu kanıtla karşı karşıya bırakılan Mohammed'in geçen 2-3 gün içinde üretim programıyla ilgili olarak konuşmaya başladığını söyledi.

İlk yetkili, belgelerin ve sorgulamaların gösterdiği şey, "Mohammed'in şarbon üretimiyle ilgisi olduğu ve bu konuda oldukça çok şey bildiğidir" dedi.

Most of the new information comes from handwritten documents and computer hard drives seized during the March 1 capture of Khalid Sheik Mohammed, regarded by some government analysts as al Qaeda's most important operational planner. Known inside al Qaeda as "the Brain," Mohammed has acknowledged being the principal author of the Sept. 11, 2001, plot. Significantly, one official noted, Mohammed was arrested at a Rawalpindi, Pakistan, home owned by Abdul Quddoos Khan, a bacteriologist with access to production materials and facilities who has since disappeared.

Because of Mohammed's central role in operations, one senior official said, his apparent connection to biochemical weapons is a "very scary" sign that al Qaeda's efforts reach well beyond the hypothetical. At first analysts were unsure of Mohammed's direct involvement because the documents were not written in his hand and were seized in a house that does not belong to him. But digitally scanned images of the same documents have been extracted from one of Mohammed's computer hard drives. Confronted with that evidence, a second U.S. expert said, Mohammed has begun to talk about the production program in the past two or three days.

What the documents and debriefings show, the first official said, is that "he was involved in anthrax production, and [knew] quite a bit about it."

Hükümet uzmanları, biyolojik ve kimyasal silah çabalarını yöneten ve parasal kaynak sağlayan merkez figür olarak aynı zamanda, El-Kaide'nin ikinci sırasında bulunan lideri, Ayman Zahiri hakkında resmi oluşturmaktadırlar.

Araştırmacılar El-Kaide'nin ilk deneylerde, 1990'ın sonlarından beri, hayvanları Afganistan'daki Derunta kampında ev yapımı temas halinde zehirli olanla öldürdüğünü bilmektedirler. Oradaki proje, Abu Kebab takma adını kullanan bir Mısırlı ve halen kaçak olan El-Kaide ajanları içinde en çok aranan kişi, Midhat Mursi'nin komutası altında toplanmıştır. Fakat Mursi'nin biyolojiyle ilgili çok yönlü bir bilgisi olduğu düşünülmektedir.

Son belgelerdeki yenilik, El-Kaide'nin, yetkililerin bu hafta görüşme yaptıkları, ismi açıklanmayan Pakistanlı bir mikrobiyologun da dahil olduğu, işinin uzmanı olan bilim adamlarını çalıştırdığıdır. Belgeler, biyokimyasal silahlar üretmek için belirli zaman çizelgeleri tanımlamakta ve paralel süreçleri tanımlayan, üretimin 1 ve 31. günleri arasında olmak zorunda olan bir çubuk grafiği içermektedir. Ekipman envanterleri ve besleyici banyolardaki patojen tohum birikintileri belirtileri dahil edildikten sonra kalan bulamaç halindeki sıvıyı ayresol ekipmanın çözüntülerine uygun hale gelinceye kadar kurutun ve besleyici banyolardaki patojen tohum birikintilerinin büyümesi belirtilerinden sonra kalan bulamaç halindeki sıvıyı ayresol ekipmanın çözüntülerine uygun hale gelinceye kadar kurutun.

Amerikan yetkilileri bu kamtın El-Kaide'nin üretimi tamamladığını ne kanıtladığını, ne de reddettiğini söylediler. Belgeler tarihsiz ve imzasızlar ve temel detaylar konusunda kapalıdır.

Government experts are also filling out their picture of Ayman Zawahiri, al Qaeda's second-ranking leader, as the central figure in overseeing and funding the biological and chemical weapons effort.

Investigators have known since the late 1990s that in early experiments, al Qaeda killed animals with homemade contact poisons at its Derunta camp in Afghanistan. The project there fell under the command of Midhat Mursi, an Egyptian who uses the alias of Abu Kebab and is among the most-wanted al Qaeda operatives still at large. But Mursi is not thought to have sophisticated knowledge of biology.

What is new in the recent documents is al Qaeda recruited competent scientists, including a Pakistani microbiologist whom the officials interviewed this week declined to name. The documents describe specific timelines for producing biochemical weapons and include a bar graph depicting the parallel processes that must take place between Days 1 and 31 of manufacture. Included are inventories of equipment and indications of readiness to grow seed stocks of pathogen in nutrient baths and then dry the resulting liquid slurry into a form suitable for aerosol dispersal.

U.S. officials said the evidence neither establishes nor rules out that al Qaeda completed manufacture. The documents are undated and unsigned and cryptic about essential details.

Gerçek veya planlanan üretimin nerelerde olduğu konusundan bahsetmemektedir. El-Kaide'nin sınırlı entelektüelliği nedeniyle belgeler, El-Kaide'nin 2001'in sonlarında Senato'ya ve medya ofislerine gönderilen, 5 kişiyi öldüren, şarbonlu mektuplarda bir rolü olduğu gibi bir teoriyi desteklememektedir.

Mohammed, silahların planlanan kullanımları ile ilgili olarak sorgulayıcılara hiç birşey söylemedi, bir yetkili "henüz değil" şeklinde altını çizdi.

Araştırmacılar, Amerikan birliklerinin Afganistan'daki, büyük kazanlarda pişirilen ve bölgesel olarak/yerel ölçekte işe alınan sivillere açık olan yiyecek stoklarına zehir katılması amacından kuşku duyuyorlar. Boulism veya samonella zehirlenmesi çok az sayıda sağlıklı erkek ve kadını öldürmesine rağmen çoğu kişiyi zaman içerisinde hasta hale getirerek diğer saldırı türlerine açık hale getirmektedir. El-Kaide için daha zor bir saldırı şekli olsa da, 1982'de Tylenol zehirlenmesinin korkuları göstermektedir ki ABD'de kullanılırsa çok yaygın bir korku ve ekonomik sonuçlara yol açacaktır.

İki yetkili bu ayki keşiflerin, 1 yıl önce, Amerikan komutasındaki birliklerin El-Kaide ve Taliban güçlerini bölgeden sürmesinin ardından Kandahar'da, Afganistan güneydeki en büyük şehri, bulunan terk edilmiş bir laboratuvarın önemi konusunda fikirlerini değiştirdiğini söylediler. O zamanın Hava Kuvvetleri Komutanı ve Genelkurmay Başkanı Richard B. Myers, bitirilmemiş laboratuvar tesisleri olarak tanımladığı yerlerde veya yakınlarında şarbon izleri olduğunu ancak bunların "doğal olarak ortaya çıkmış olması muhtemel miktarlarda" olduğunu söyledi.

They do not mention the whereabouts of actual or planned production. Because of al Qaeda's limited sophistication, the documents do not support a theory that al Qaeda had a role in the anthrax letters mailed in late 2001 to Senate and news media offices that killed five people.

Mohammed has told interrogators nothing -- "nothing yet ," one official emphasized -- about the intended use of the weapons.

Analysts suspect an ambition to poison the food supplies of U.S. troops in Afghanistan, which are cooked in large batches and accessible to locally hired civilians. Botulism or salmonella poisoning would kill relatively few healthy young men or women but would disable many of them for a time and render them vulnerable to other forms of attack. If used in the United States, a more difficult kind of attack for al Qaeda, the Tylenol poisoning scare of 1982 suggests it could lead to widespread fear and economic consequences.

Two officials said this month's discoveries have changed their minds about the significance of an abandoned laboratory found a year ago in Kandahar, Afghanistan's largest southern city, after U.S.-led troops drove al Qaeda and Taliban forces from the area. At the time, Air Force Gen. Richard B. Myers, chairman of the Joint Chiefs of Staff, said there were traces of anthrax in or near what he called an unfinished laboratory facility, but in "such minute amounts they could be naturally occurring."

Amerikan birliklerinin şarbon üretmek için kullanabilecek "bazı ekipmanlar" bulunduğunu söyledi fakat "ihtiyaç duyabileceğiniz tüm ekipman değil" dedi.

Bazı hükümet araştırmacıları Afgan laboratuvarının tamamen teçhizatlandırılmış olabileceğine ve hatta Amerikan kara birlikleri bölgeye ulaşmadan önce faaliyet gösteriyor olabileceğine inanıyorlar. Bilgi sahibi bir yetkili, El-Kaide'nin söz konusu ekipmanı gizlice kaçırmayı başarmasının olası olduğunu söyledi. Yetkili, " ekipman başka bir yere, başka bir ülkeye, götürüldü ve biz bulamadık" dedi.

Savunma Bakanlığı'ndaki ikinci bir yetkili " belli ki" belgeler ve boşaltılmış laboratuar arasında "bir bağ var" dedi. Yetkili, El-Kaide'nin tesisi yeniden inşa etmek için ekipmanı dışarı kaçırmaya ihtiyacı yok çünkü "finansmana sahipseniz, bu, reçetesiz satın alabileceğiniz bir ekipman" dedi.

Ele geçirilen belgelerdeki tesellilerden biri, El-Kaide'nin üretim planlarındaki en etkili biyolojik silahlarda hiçbir gelişmiş teknoloji bilgisinin kendisini göstermemesidir. Kümeleşmeye karşı çıkan ve havada boşa salınan parçacıklar olarak sallanan çok ince şarbon sporları üretmek için ihtiyaç duyulan özel bir üretime ilişkin hiçbir şey yoktur.

Yetkililerin söylediğine göre, diğer bir rahatlatıcı işaret El-Kaide'nin planlarındaki şarbon virüsünün en öldürücünden biri olmadığıdır. Los Alamos Ulusal Laboratuvarı 1200 civarında türü listelemiştir, bazıları silah olarak kullanılmaya daha uygundur.

He said U.S. troops had found "some equipment" that could be used to manufacture anthrax, but "not all the equipment you would need."

Some government analysts believe the Afghan laboratory may have been fully equipped and even operating before U.S. ground forces arrived. One knowledgeable official said it is likely that al Qaeda managed to spirit the equipment away. "It has been moved elsewhere, in another country, and we haven't been able to find it," the official said.

A second official, in the Defense Department, said "there is obviously a connection" between the documents and the evacuated lab. Al Qaeda need not have smuggled equipment out to rebuild the facility, he said, because "if you've got funding, this is equipment you can buy over the counter."

Among the consolations in the captured documents is that al Qaeda's manufacturing plans show no knowledge of advanced techniques used in the most efficient biological weapons. There is no reference, for example, to the special processing needed to produce very fine anthrax spores that resist clumping and linger in the air as free-floating particles.

Another reassuring sign, officials said, is that the strain of anthrax involved in al Qaeda's planning is not among the most virulent. The Los Alamos National Laboratory has catalogued some 1,200 varieties, some of which are better suited to be used as weapons.

Bu makale için röportaj yapan yetkililer, gerçek isimlerinin saklanması koşulları hakkında konuşarak, El-Kaide'nin aradığı bakteri türünün ismini vermeyi reddettiler.

Bazı yetkililer en büyük tehlikenin, örgütün destekçi bir ülkeden gelişmiş biyolojik silahlar ve sinir gazı temin edecekleri tehlikesi, devam ettiğini söylediler.

Bir savunma yetkilisi, El-Kaide planlarının geçerli üretim tekniklerinin ayrıntılarını vermesine rağmen, bu planlar imalatı tamamlanmış silahları üretmenin ne kadar süreceğini belirtmediğini söyledi.

Yetkili, "eğer tüm bu ekipmana sahip olsam ve her şey çalışsa, bu bir üretim zaman çizelgesi olacaktı." dedi. Fakat bunun ne zaman devrede olacağını ve bu işe karışmış olanların beceri düzeylerinin ne olduğunu bilmezsiniz. Aynı hisleri taşıyan bilim adamlarını toplamaları gerçeği oldukça büyük bir uyarı bayrağıdır."⁸⁶

Officials interviewed for this article, speaking on condition of anonymity, declined to name the strain that al Qaeda sought.

Some officials said the greatest danger remains that the organization will obtain advanced biological weapons or nerve agents from a state sponsor.

Though the al Qaeda plans describe valid manufacturing techniques, a defense official said, they do not indicate how long it would take to produce finished weapons.

"If I have all this equipment and everything works, this would be a production timeline," the official said. "But you don't know when it's going to go online and what is the skill level of those involved. The fact that they're obviously recruiting sympathetic scientists is a big warning flag."

⁸⁶ "Al Qaeda Near Biological, Chemical Arms Production", The Washington Post, 23 Mart 2003, WPT006924776603

11 Eylül olayları, 1945-1990 yılların arasında geçerli olan “barışı sağlama ve sürdürme” şeklindeki güvenlik yaklaşımını geri plana atarak, kitle imha/biyolojik/kimyasal silah üretiminin kontrolü ve sahip olunmasının engellenmesi amaçlarının ön planda olduğu bir güvenlik yaklaşımını gündeme oturtmuştur.

Irak savaşının başlamasından sadece üç gün sonra Amerikan basınında El-Kaide'nin biyolojik silah üretmeye yakın olduğuna dair bir haber yayınlanması, ABD açısından geçmişte kendisine uçaklı saldırı düzenlediğine inandığı örgütün de Irak gibi tehlike arz ettiğini kamuoyuna kanıtlanma çabalarından biridir. İşgal etmek için farklı sebepler öne sürdüğü Irak'a kitle imha silahları sakladığı bahanesiyle savaş başlatan ABD, El-Kaide'nin de yakın zamanda kitle imha silahlarına sahip olabileceği endişesini halka yayarken, Irak'ı da uluslararası terörizmle ilişkilendirdiğini ve Irak'a yaptığı müdahalenin haklı ve gerçekçi nedenlere dayandığını göstermeye çalışmaktadır. Tam da Irak savaşını başlattığı ilk günlerde basında yer alan bu tarz bir haber, Amerikan halkının ve dünyanın geri kalanının gözündeki pozisyonunu haklılaştırma çabası içinde olan Amerikan yönetimi için son 2 yıldır yaptıklarını meşrulaştırma gayretlerine adeta bir destek niteliğindedir. El-Kaide'nin biyolojik silah üretmiş olabileceği ihtimaline vurgu yapılırken, bir yandan da ABD'ye karşı gerçekleşecek herhangi bir kimyasal saldırının büyük hasarlara yol açacağı da anımsatılmakta ve kamuoyunda bu yönde bir uyanış yaratılmaya çalışılmaktadır. Bu da göstermektedir ki, henüz kesin olarak kitle imha silahına sahip olduğu bilinmeyen El-Kaide örgütü bu denli bir engelleme çabasını hak ediyorsa kitle imha silahlarına sahip olan Irak gibi bir “haydut devlet”e karşı yapılanlar haklı eylemlerdir. Üstelik Saddam Hüseyin'i El-Kaide ile bağlantısı olmakla suçlayan ABD, belki de El-Kaide'nin Irak'tan biyolojik silah temin edebileceğini ihtimalini de sözde sebepleri arasında sayabilir.

Pakistanlı bilim adamlarının biyolojik silah üretmede El-Kaide'ye yardım ettiğinin Amerikan yönetimi tarafından bilindiğinin de altının çizildiği yazı içeriğindeki, gelecek yıllarda ABD tarafından Pakistan'a yapılabilecek bir askeri operasyonun da sebebi olabilecektir. Pakistan ile ilgili El-Kaide destekçisi yönündeki söylemler halkı ileride Pakistan'a açılacak bir savaşa hazırlayacak, kamuoyunu buna hazırlayacak adımlar olarak dahi düşünülebilir.

23 Mart 2003 tarihli haber içeriği

Dünyadan Özetle

Karzai Pakistan Gezisini Erteleledi

Kabil, Afganistan – Başbakan Hamid Karzai tarafından uzun zamandır planlanan Pakistan ziyareti Irak'taki savaş ve Pakistan'daki güvenlik endişeleri nedeniyle dün son dakikada iptal edildi.

Afgan yetkililere göre, görüşmenin iptal edilmesi için yapılan çağrı Karzai ve delegelerinin Pakistan'ın başkenti İslamabad'a gitmek için ayrılmasından birkaç saat önce geldi.

Karzai'nin Genelkurmay Başkanı Said Tayeb Jawad "söylenen sebep Irak" dedi. "Bunun bu görüşme için uygun zaman olduğunu düşünmediler."

Güvenlik korkuları nedeniyle Pakistan zaten Karzai'nin ziyareti süresinde yapılacak askeri tören planlarını ertelemiş ve diğer kamusal gösterilerin boyutunu küçültmüştü.

Afganistan ve Pakistan arasındaki ilişkiler 2001 yılında Taliban yönetiminin devrilmesinden beri gerginlik içindeydi. Pakistan, Afganistan'daki Taliban liderliğinin yaratılmasına destek vermiş ve yardım etmiştir ve Afganistan, devam eden birçok sıkıntısından Pakistan'ı sorumlu tutmaktadır.

Karzai'nin ziyareti, kendi seçim bölgesi ile ilgilenmenin ve ticari ve askeri bağları kuvvetlendirme gayretinin bir parçasıydı.⁸⁷

⁸⁷ "World in Brief: Karzai Postpones Pakistan Trip", The Washington Post, 23 Mart 2003, WPT196755304703

World In Brief

Karzai Postpones Pakistan Trip

KABUL, Afghanistan -- A long-planned visit by President Hamid Karzai to Pakistan was called off at the last minute yesterday because of the war in Iraq and concerns about security in Pakistan.

According to Afghan officials, the call to postpone the meeting came just hours before Karzai and his delegation were to leave for the Pakistani capital, Islamabad.

"The reason given was Iraq," said Said Tayeb Jawad, chief of staff for Karzai. "They didn't think this was the proper time for this meeting."

Because of security fears, Pakistan had already canceled plans for a military parade during Karzai's visit and had scaled back other public appearances.

Relations between Afghanistan and Pakistan have been strained since the defeat of the Taliban administration in 2001. Pakistan supported and helped create the Taliban leadership in Afghanistan, and many Afghans hold Pakistan responsible for their continuing troubles.

The Karzai visit was part of an effort to mend fences and improve both commercial and military ties.

Aynı tarihte El-Kaide'nin biyolojik silahlar üretmeye yakın olduğuna dair çıkan haberde olduğu gibi Pakistan'ın Taliban hükümetine ve El-Kaide örgütüne yardım ettiğine yapılan vurgu yine dikkat çekici bir şekildedir. ABD önderliğinde yönetime getirilen yeni Afgan hükümeti, Afganistan olarak yaşadığı iç savaştan ve ülke içi karışıklıktan ötürü Pakistan'ı suçlarken, aslında Taliban ve El-Kaide'nin Amerikan ve diğer Sovyet düşmanı ülkeler tarafından bugünkü durumuna getirildiğini unutmuş görünmektedir. Aslında tarihsel boyutta düşünülürse Taliban'ı yaratan, besleyen ve Afganistan'a sorun yaratan bir pozisyona taşıyan asıl kışkırtıcı gücün ne zaman ortaya çıktığı ve kim(ler) olduğu hemen hatırlanabilecektir. 1979 yılındaki Sovyet işgali sırasında Afganistan'daki İslamcı mücahitlere silah ve para yardımıyla bulunan ABD'nin Pakistan'dan daha fazla rolü olduğu bile söylenebilir. Pakistan, Afganistan'ın Sovyet işgali sırasında Hindistan Sovyetleri desteklerken İslamcı mücahitlere destek vermiştir. Aynı şekilde ABD de "mücahitlere" karşı savaşan Sovyetlere muhalif olarak yine mücahitlere destek vererek bugün gelinen zemini hazırlamıştır. Tarih içinde yaşananlar asla tek taraflı hatırlanmaması gereken şeylerdir.

24 Mart 2003 tarihli haber içeriği

Dünyadan Özetle

Daha Fazla Afganlı Guantanamo Üssünden Serbest Bırakıldı

Kabil, Afganistan – Yetkililer, Guantanamo Körfezi'ndeki Amerikan askeri hapishanesinde tutulan birçok Afganlının serbest bırakıldığını çünkü artık herhangi bir terörist tehdidin düşünülmediğini söylediler.

Pentagon'un bir sözcüsü, Binbaşı Barbara Burfeind, 18 tutuklunun serbest kalmak üzere Cuma günü Guantanamo'daki üssü terk ettiğini söyledi.

Burfeind, 30 yeni tutuklunun, oradaki tutuklu sayısını 660'a yükselterek, dün Amerika'nın Küba'daki yüksek güvenlikli hapishanesine getirildiğini söyledi.

Afganistan başkanlık sözcüsü, Sayed Fazil Akbar, "daha önce Amerikan yetkilileri tarafından 19 tutuklu Cumartesi günü Afganistan İçişleri Bakanlığı'na teslim edilmiştir." dedi.

Akbar, "onları sorgulayan Amerikalılara göre artık uluslararası koalisyona karşı bir terör tehlikesi ortaya çıkarmıyorlar" dedi.

Akbar başka detay vermedi ve tutukluların halen hapiste olup olmadıkları belirsiz. İçişleri Bakanlığı yetkilileri yorum yapmak için hazır değillerdi.⁸⁸

World In Brief

More Afghans Released From Guantanamo Base

KABUL, Afghanistan -- Several Afghans who had been held at the U.S. military prison in Guantanamo Bay were released because they were no longer considered terrorist threats, officials said.

A Pentagon spokeswoman, Lt. Cmdr. Barbara Burfeind, said 18 prisoners had left the base at Guantanamo on Friday to be released.

About 30 new prisoners were taken to America's high-security prison in Cuba yesterday, bringing to about 660 the number of inmates (tutuklular) there, Burfeind said.

Afganistan's presidential spokesman, Sayed Fazil Akbar, said earlier that U.S. authorities handed over 19 prisoners to Afghanistan's Interior Ministry on Saturday. There was no immediate explanation for the discrepancy in numbers.

"According to the Americans who investigated them, they no longer posed a terrorist threat to the international coalition," Akbar said.

Akbar gave no other details and it was unclear whether the prisoners were still in custody. Interior Ministry officials were not available for comment.

⁸⁸ "World in Brief: More Afghans Released From Guantanamo Base", The Washington Post, 24 Mart 2003, WPT225817041703

Uluslararası İnsan Hakları Örgütü, Birleşmiş Milletler, Uluslararası Af Örgütü gibi dünya çapındaki örgütler tarafından yazılan sayısız raporda “insan hakları skandalı” olarak nitelenen Guantanamo askeri hapishanesi⁸⁹, tüm dünyada, Amerika Birleşik Devletleri’nin terör suçlusunu olarak tanımladığı kişileri tuttuğu bir işkence yuvası olarak bilinmektedir. 11 Eylül saldırılarından sonra başlattığı “terörle savaş” kapsamında ABD, Afganistan ve Irak başta olmak üzere farklı İslam ülkelerinde ele geçirilen ve içinde yaşlılar ve çocukların da bulunduğu yaklaşık 800 kişiyi burada alıkoymuştur.

Ne savaş esiri ne de savaş suçlusunu muamelesi yapılmayan ve neredeyse hiçbir hak tanınmayan esirlere her türlü insanlık dışı maddi ve manevi işkencenin (dayak, cinsel işkence, dini ve cinsel aşağılama...vs.) yapıldığı hapishaneden Amerikan yetkililerinin bazı Afgan tutukluları serbest bırakması dünya kamuoyuna karşı bir iyi niyet göstergesi olabilecek nitelik taşıırken, Irak savaşı süresince Guantanamo’ya getirilecek yeni tutuklular için bir ön hazırlık olabilirdi. Terör şüphelisi olarak tanımladıkları kişileri (içlerinde ödül avcısı kişilerin yakalayarak ABD’ye sattığı başka ülkelerdeki zulümden kaçanlar kişiler de dahil olmak üzere) bir tehdit oluşturmadığına kanat getirdikleriyle değiştirmeleri ABD yetkilileri için zor bir durum değildir. 11 Eylül saldırılarından sonra Afganistan’a ve Irak’a açtığı savaşlarda tutukladığı terör şüphelilerine yapılan insanlık dışı muamelenin merkezi olan Guantanamo hapishanesi, Afganistan ve Irak savaşları gibi ABD’nin uluslararası terörizmle savaşının da sembollerinden biridir.

---

⁸⁹ Uluslararası Af Örgütü’nün International Report 2005’in bir önsözünde örgütün Genel Sekreteri Irene Khan, Guantanamo Körfezi için “zamanımızın gulagi” benzetmesini kullanarak örgütün *farklı insan hakkı ihlallerinin karşılaştırılmaması* politikasını ihlal etmiştir. Yorum ABD’nin Guantanamo askeri üssündeki askeri hapishanede tutuklulara uygulanan muameleyi, eskiden Josef Stalin önderliğindeki Sovyetler Birliği’nde ‘siyasi muhaliflerin yeniden eğitilmesi’ hedefiyle tutulduğu hapishane sistemine benzetmiştir... Yorum ABD’de yoğun bir eleştiriye maruz kalmış ve 31 Mayıs 2005 tarihli bir basın açıklamasında ABD başkanı Bush raporu “absürd” olarak nitelendirmiştir. Bununla beraber birçok farklı kişi ve kurum yorumu desteklemiştir. Bunların arasında en dikkat çeken emekli bir ABD Dışişleri görevlisi olan Edmund McWilliams’tır. Moskova ve Bangkok Amerikan Elçilikleri’nde görev yaparken Sovyet ve Vietnam hapishanelerinde mahkûmlara yapılan kötü muameleyi izlemiş olan McWilliams, Uluslararası Af Örgütü’nün yaptığı benzetmeyi savunmuş, “o insanlık dışı sistemlerde yapıldığını rapor etmiş olduğum tacizler, Guantanamo’da, Afganistan’daki Bagram Hava Üssü’nde ve Abu Garip hapishanesindeki uygulamalara paraleldir: suya batırarak yapılan sorgulamalar, Uluslararası Kızılhaç Örgütü tarafından görülmemeleri için ‘yok olan’ mahpuslar ve bütün bunlarda üst düzey hiçbir yetkilinin sorumlu bulunmaması.”

(Erişim) http://tr.wikipedia.org/wiki/Uluslararası%20Af_%20Örgütü, 11.01.2011

24 Mart 2003 tarihli haber içeriği

Helikopter Kazasında Altı Amerikalı Öldü

HH-60G Pave Hawk adlı Amerikan Hava Gücü helikopteri bir medikal ekipman dağıtım görevi esnasında doğu Afganistan'da düştü. Amerikan Merkez Komutanlığı, içerideki 6 Amerikan askerinin tamamının öldüğünü söyledi.

Kazanın nedeni üzerine soruşturma devam ediyor ama Merkez Komutanlığı yetkilileri helikopterin düşman ateşi ile düşürülmediğini belirtti. Ölen mürettebatın isimlerinin ailelerine duyurulmadığını ve askıda bekletildiğini belirtti.

Yaklaşık 19.50 civarında Gazne şehrinin 18 mil kuzeyine düşen helikopter, Taliban milis kuvvetlerinin 2001 kışındaki yoğun savaş alanında olduğu gibi parçalara ayrıldı.

Taliban ve El-Kaide'nin geride kalan savaşçılarına yönelik son 3 Amerikan askeri operasyonu doğruya doğru olan daha dağlık, Pakistan sınırına daha yakın ve Kandahar'ın güneybatısındaki arazilere odaklandı.

82. Amerikan Hava İndirme Tümeni'ne ait yaklaşık 1000 kadar asker Valiant Strike operasyonunun bir parçası olarak bugünlerde El Kaide ve Taliban'ın liderlerini bulmak ümidiyle Kandahar'ın doğusundaki Sami Gar dağlarının kurak yerlerini tarıyorlar. Ama Merkez Komutanlığı sözcüsü ilaç malzemeleri dağıtımının bu operasyonla bir bağlantısının olmadığını söyledi.⁹⁰

Helicopter Crash Kills Six From U.S.

A U.S. Air Force HH-60G Pave Hawk helicopter on a medical evacuation mission crashed in eastern Afghanistan yesterday, killing all six U.S. servicemen aboard, the U.S. Central Command said.

The cause of the crash is under investigation, but Central Command officials said the helicopter was not brought down by enemy fire. The names of the crewmen killed have not been released pending notification of next of kin.

The helicopter crashed about 7:50 p.m. (11:20 a.m. EST) 18 miles north of the city of Ghazni, the site of heavy fighting in the winter of 2001 as the Taliban militia was crumbling.

Three recent U.S. military operations against remnants of the Taliban and al Qaeda fighters have focused on more mountainous areas to the east, closer to the Pakistani border, and to the southwest, near Kandahar.

As many as 1,000 U.S. soldiers of the 82nd Airborne Division currently are combing the arid Sami Ghar mountains east of Kandahar as part of Operation Valiant Strike, hoping to find al Qaeda and Taliban leadership. But a Central Command spokesman said the medical evacuation had nothing to do with that operation.

⁹⁰ "Helicopter Crash Kills Six From U.S.", The Washington Post, 24 Mart 2003, WPT001628600803

25 Mart 2003 tarihli haber içeriği

Guantanamo'dan Serbest Bırakılan Afganlılar

Kabil'deki 18 tutuklu; yetkililer daha fazla tutuklunun da salınacağını söyledi.

Kabil, Afganistan, 24 Mart – Afgan yetkilileri 18 mahkumun çoğunun Guantanamo Körfezi'nin Amerikan Askeri Üssü'nde son hafta gerçekleştirilen gözaltından sonra Afganistan'a gönderildiğini, yakında da serbest bırakılacağını belirtti.

Guantanamo'da Afgan tutuklularının büyük bir kısmı serbest bırakılmak üzere, Cuma günü Kabil'in kuzeyindeki Bagram Hava Üssü'ndeki Amerikan askeri tesislerinden başkentteki polis karargahındaki hapisaneye transfer edildi.

Bagram'dan gerçekleştirilen transfere yardım eden bir Afgan askeri, tutukluların sağlıklı, temiz traşlı, yeni ve temiz, modern kıyafetlerle keyifli göründüklerini söyledi. Afgan asker, tutukluların genç veya orta yaşlı olduklarını söyledi.

Transferden sorumlu olan Afgan yetkili tutukluların geleneksel Afgan usullerine göre karşılandığını söyledi. Kabil Emniyet Müdürü Ghulam Faoug "Amerikalılara tutuklulara birer fincan çay vermelerini söyledim." dedi. "Amerikalılar tutukluları toplu halde ellerinden sıkıca bağlamışlar, ama ben oldukça cesaretliydim ve Amerikalılara tutukluların ellerini çözdürdüm."

Bagram'daki Amerikan ordusu yetkilileri prensiplerinin insanların serbest bırakılması hakkında bilgi sağlamak olmadığını söyleyerek, salıverme üzerine yorum yapmaktan kaçındı.

Afghans to Free Prisoners From Guantanamo

18 Detainees Now in Custody of Kabul Police; Officials Say Most Will Be Released

KABUL, Afghanistan, March 24 -- Afghan officials have said that most of the 18 prisoners flown home to Afghanistan after being freed last week from detention at the U.S. military base at Guantanamo Bay, Cuba, will soon be released.

The prisoners, the largest group of Afghan detainees to be released from Guantanamo, were transferred Friday from the U.S. military facility at Bagram air base, north of Kabul, to a jail at police headquarters here in the capital.

An Afghan soldier who helped transfer the men from Bagram said they were in good health, clean-shaven, dressed neatly in new Western clothes and seemed to be in good spirits. He said the men were all young or middle-aged.

The Afghan official in charge of the transfer said he welcomed the men home in traditional Afghan fashion. "I told the Americans to give them a cup of tea each," said Ghulam Farouq, a top Kabul police official. "The Americans had tied their wrists together tightly, but I was very courageous and brave and I made the Americans cut [the restraints] off."

U.S. military officials at Bagram declined to comment on the release, saying their policy was not to provide information about people detained or released.

Guantanamo Körfezi'nde yaklaşık 660 tutuklu bulunmakta ve bunların çoğu, Afganistan'daki Pentagon ve Dünya Ticaret Merkezi'ne yönelik 11 Eylül 2001'deki saldırıları sonrasında El Kaide ve Taliban'a yönelik takipler neticesinde Amerikan güçleri tarafından yakalanan tutuklulardır.

18 tutuklunun Bagram'a teslim edilmesinin ardından Afgan güvenlik güçlerine devredilen bir belgede, Amerikan yetkilileri, Afgan yetkililerini El-Kaide'nin önceki tutukluları izleyerek bulamaması ve Guantanamo Üssü hakkındaki güvenlik bilgisini ele geçirememesi amacıyla serbest bırakma işleminin propagandasının yapılmaması hususunda uyardı. Buna ek olarak, belge Afgan yetkililerinden diğerleri tarafından işlenen olası savaş cinayetleri hakkında kanıt gösterilmesine gereksinim duydukları taktirde tutuklulardan haberdar edilmelerini istedi.

Afgan yetkilileri tutukluların neden şimdi bırakıldığını bilmediklerini ve babası ulusal havayolları için çalışmış olan Kabil taksi şoförü hakkındakiler dışında yeni detayları sunabileceklerini söyledi. Afganlar bu adamları gözaltına aldıklarında, kendilerinin ve babalarının isimlerinin bir listesinden biraz daha fazlası verildi.

Ama İçişleri Bakan yardımcısı Hilaluddin Hilal, çoğunun Amerikan güçleri tarafından yanlışlıkla yakalanan masumlar olduğunu düşünmediğini söyledi. "Bu adamlar ön cephede yakalandılar." dedi.

Amerikan insan hakları örgütleri yetkililer veya kanuni temsilcilikler olmadan insanların süresiz olarak alıkonulduğu Guantanamo ve başka yerlerde mahkumlara yönelik uygulamaları eleştirdi.

There are an estimated 660 prisoners at Guantanamo Bay, most of whom were captured by U.S. forces in Afghanistan as the military chased al Qaeda and Taliban fighters following the Sept. 11, 2001, terrorist attacks on the World Trade Center and the Pentagon.

In a document circulated to Afghan security forces after the 18 men were handed over at Bagram, U.S. officials warned them not to publicize the release so that al Qaeda operatives could not track down the former detainees and obtain security information about the Guantanamo base. In addition, the document asked Afghan officials to keep track of the men once they returned home in case they were needed to testify about possible war crimes committed by others.

Afghan officials said they did not know why the prisoners were released now, and could offer few details about the men except that one was a Kabul taxi driver whose father worked for the national airline. When the Afghans took custody of the men, they were given little more than a list of their names and their fathers' first names.

But Hilaluddin Hilal, the deputy interior minister, said he didn't think many were innocents wrongly swept up by U.S. forces. "These were men captured on the front lines," he said.

U.S. human rights organizations have criticized the treatment of prisoners detained at Guantanamo and elsewhere, where they can be held indefinitely without charges or legal representation.

Amerikan prosedürleri ve tutuklamalarına karşı açılan çoğu hukuk davası başarısızlıkla sonuçlandı.

Ancak, serbest bırakılmak üzere getirildikleri Kabil kampında o gün geç saatlerde nöbet tutan genç Afgan askeri insanların geldiklerinde ne kadar iyi göründüklerine dikkat çekti. Sharran Yunus isimli asker, pilav ve ekmekten oluşan akşam yemeğini yiyor ve tüm düğmeleri eksik olan bir mont giyiyordu.

Guantanamo Körfezi'nden gelen tutuklular için "oldukça şişman ve keyifliyiler", "Afganistan'da bizlerden daha iyiydiler." dedi.⁹¹

Several lawsuits have sought unsuccessfully to challenge the U.S. procedures and detainments.

However, a young Afghan soldier who stood guard late today outside the rundown Kabul compound where the men were being processed for release remarked on how well they looked when they arrived. The soldier, Sharran Yunus, was eating a dinner of rice and bread and wearing a coat with all its buttons missing.

The prisoners coming from Guantanamo Bay were "very fat and in good spirits," he said, "better than us here in Afghanistan."

---

⁹¹ "Afghans to Free Prisoners From Guantanamo", The Washington Post, 25 Mart 2003, WPT121614263503

24 Mart tarihinde verilen haberde bahsedilen 18 Afgan tutuklunun Kabil'e getirilişlerinden sonra verilen detaylar Guantanamo askeri hapishanesindeki şiddet olaylarını adeta yalanlar biçimde son derece olumlu bilgiler içermektedir. Tutukluların iyi olduklarının ve rahat görüldüklerinin bir Afgan askeri tarafından söylenmesi özellikle Afganistan savaşının ardından Guantanamo ile ilgili olarak artan olumsuz eleştirilerin üzerini örtmek için bir fırsat sağlayabilir.

11 Eylül olaylarının ardından yüzlerce kişiyi El-Kaide ya da Taliban'la bağlantısı olmakla suçlayarak Guantanamo'ya getiren ve dünya basınında haber olarak yer alan işkenceleri gerçekleştiren ABD, özgürlük ve demokrasi getirmenin peşinde koşarken aslında en temel insan haklarını da sonuna kadar ihlal etmiştir. İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'nin 5. Maddesinde yer alan "hiç kimseye işkence yapılamaz, zalimce, insanlık dışı veya onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz ve ceza verilemez"⁹² yasağını ve diğer maddelerini hiçe sayan ABD Guantanamo askeri hapishanesi gibi bir mevcudiyetten sonra insan haklarının, özgürlüklerinin, özgür olmayan insanların serbest yaşama hakkının peşinde koştuğunu her gün açıklasa da böyle bir gerçekten çok da anlamlı olmayacaktır. Aynı şekilde ABD'nin her yıl düzenli olarak yayınladığı ve siyasi amaçlı ve taraflı yazılan "ülkeler insan hakları raporu" da çaresiz bir çabanın başka bir boyutudur. ABD'nin yapması gereken en basit şey, insan hakları gözlemcisi gibi davranmak yerine kendi ihlallerine bir son vermektir. Bunu başarabilmek için de son 10 yıldır Afganistan ve Irak'ta yaptıklarını, Guantanamo Üssü'nde Ebu Garip hapishanesinde olup bitenleri ve İsrail'in Gazze'de yaptıklarına nasıl iyi bir seyirci ve destekçi olduğunu hatırlaması gerekmektedir.

---

⁹² <http://www.inhak-bb.adalet.gov.tr/bmihbeyan.htm> (Erişim 31.12.2010)

26 Mart 2003 tarihli haber içeriği:

Geri Dönen Afganlar Guantanamo Hakkında Konuştu

Yasal Arafın Dışında, Bazıları Kötü Davranışlardan Bahsediyor

Afgan erkekleri aylar sonra bugün, tutuldukları hapisneden bırakıldılar. İlgili kişiler ABD'nin terörizme karşı verdiği savaşta tutuklanmışlardı. Verilen ifadelere göre, tutuklular iyi bakıldıklarını, iyi beslendiklerini, tıbbi bakımlarının yapıldığını ancak kötü hücrelerde tutulduklarını ve zaman zaman aşağılanıp dayak yediklerini söylediler

Afgan gözaltındaki tutukluların hepsinin bırakılıp bırakılmayacağı veya ne zaman bırakılacaklarının kesin olarak bilinmediği kaotik bir günün ardından Amerikan spor ayakkabıları giyen ve parlak renkli spor çantaları taşıyan 18 kişinin polis merkezinden çıktığı görüldü. Bazıları sevinçle sarılırken, diğerlerinin ise acılı ve hınçlı oldukları görüldü.

Aylar sonra salıverilen en büyük Afgan grubu olan erkekler Guantanamo Körfezi, Küba gibi merkezlerde tutuluyordu. Bu kişilerin salıverilmesi ABD güçlerinin alıkoyma ve sorgulama sırasında bu kişilere nasıl davrandığının ortaya çıkmasını sağlayacak. Bazıları kendilerine iyi bakıldığını ABD askeri doktorlarının vermiş olduğu sağlık raporları ile gösterirken diğerleri ABD askerlerinin Kuran üzerine oturarak veya sayfalarını yırtıp tuvalete atarak kendilerine hakaret ettiklerini söyledi.

Returning Afghans Talk of Guantanamo

Out of Legal Limbo, Some Tell of Mistreatment

KABUL, Afghanistan, March 25 -- Afghan men freed today after spending months in legal limbo as U.S. prisoners in the war on terrorism said they were generally well-fed and given medical care, but housed in cramped cells and sometimes shackled, hit and humiliated.

After a chaotic day in which it was uncertain when, or if, all the prisoners would be released from Afghan custody, 18 men wearing new American sneakers and carrying brightly colored gym bags walked out of a run-down police compound here late today. Some hugged jubilantly, while others left feeling bitter and vengeful.

The men, the largest single group of Afghans to be released after months of detainment at Guantanamo Bay, Cuba, gave varying accounts of how American forces treated them during interrogation and detainment. Some displayed medical records showing extensive care by American military doctors, while others complained that American soldiers insulted Islam by sitting on the Koran or dumping their sacred text into a toilet to taunt them.

Bu kişilerin çoğu ABD güçlerinin Afganistan'daki ilk sorgulama ve alıkoyma sırasında kendilerine, Guantanamo'daki uzun alıkoymaya göre daha sert davrandığını söyledi.

Salıverilenlerin tümü terörist olmadıklarını ve suçsuz olduklarını söyledi. Bazı bilgiler bu kişilerin Taliban'la birlikte savaştığını ancak bunun kendi seçimleri olmadığını gösteriyor. Diğer bir kısım ise ABD güçlerinin kendilerini çiftçilik, taksi şoförlüğü gibi gündelik yaşamlarından ayırdığını söylüyor.

Çoğu Afgan gibi tek isim kullanan 24 yaşındaki Sarajudim, diğer birkaç kişi gibi ABD teröre karşı savaş açtıktan sonra Taliban'a katılmaya zorlandığını söyledi. Sarajudim, kendisi gibi bazı askerlerin teslim olarak evlerine dönmeye çalıştığında General Abdul Rashid isimli komutanlarının kendilerine ihanet ederek para karşılığı kendilerini ABD güçlerine verdiğini söyledi.

Generalin Sarajudim'e söylediğine göre, Amerikalılar teröristleri, kendisi ise parayı istiyordu.

Sarajudim bugün İngilizce olduğu için kendisinin okuyamadığı ancak içinde fizyolojik kontrollerden de geçtiğini belirten sağlık raporları ile Kabil cezaevinden çıktı.

"Amerikan askerlerinin kendisine iyi davrandığını ve onlardan bir şikâyeti olmadığını" söyledi.

Afgan askeri figürlerinden Dostum, Taliban'a karşı olan savaşta yardım etmek için ABD finansal desteğini alanlardan biriydi.

The men uniformly said that American forces treated them more roughly during initial interrogation and captivity in Afghanistan than during the long detainment at Guantanamo.

All of those released said they were innocent and were not terrorists. Some acknowledged that they had fought with the Taliban, but said it was not by choice. Others said American forces snatched them away from ordinary lives as farmers, students or taxi drivers.

Sarajudim, 24, who like many Afghans uses only one name, was one of several men who said they were forced to fight with the Taliban after the United States declared war on terrorism. When Sarajudim and other conscripts tried to surrender and go home, they were betrayed by a powerful Afghan military commander, Gen. Abdul Rashid Dostum, who "sold" them to American forces for cash, he said.

"America wanted to capture terrorists and Dostum just wanted the money, so he sold me," Sarajudim said.

Sarajudim left the Kabul jail today carrying medical records in English, which he could not read, indicating he had received regular medical care at Guantanamo, including psychological counseling for "life circumstances issues."

"The American soldiers treated me well," he said. "I am very happy with them."

Dostum was one of several Afghan military figures who received U.S. financial backing for helping in the war against the Taliban.

Serbest bırakılan mahkûmlardan bazılarının tıraşlı oldukları ancak çoğunun sakallarını kesmedikleri görüldü. Sakallarını Taliban rejimine uyarak kesmeyen bu kişilerin çoğunluğunun ABD askerlerinin davranışlarından şikayet ettiği ve askerlerin İslam'ı aşağıladığı şeklinde beyan verdiği görüldü.

29 yaşındaki Ehsanullah Guantanamo'ya gönderilmeden önce Kandahar'da askerlerin sorgulama sırasında kendine vurduğunu ve Kuran'ı tuvalete atarak kendini aşağıladıklarını söyledi.

Taliban lideri Mohammad Omar'ın doğduğu bölgeden gelen Ehsanullah bu durumun kendileri için çok zor olduğunu söyledi. "Bunu Kuran'a yapmayın" diye çok ağlayıp bağırdıklarını söyledi.

Taliban için savaşırken kuzey Afganistan'da yakalanan Merza Khan, Khandar'daki Amerikalıların kendisini bağlayarak zorla yere yüzüstü yatırdıklarını, saatlerce ellerini kafasının üzerine bastırdıkları söyledi. Buna ek olarak askerlerin Kuran'ı yere atarak üzerine oturduklarını da söyledi.

Serbest bırakılan tutukluların bu şikayetleri, Kabil'in kuzeyindeki ABD'ye ait Bagram hava üssünde sorgulama sırasında ölen iki Afganlı için ABD tarafından başlatılan soruşturma ile aynı zamana denk geldi. Askeri doktor ölümlerin cinayet olduğunu doğruladı. İnsan hakları savunucuları da zanlıların bir suçlama olmadan süresiz olarak Guantanamo ve diğer yerlerde gözaltına alınmasını Amerika Birleşik Devletleri eleştirdi.

Serbest bırakılan mahkûmlardan hiçbirine Guantanamo'da bulunan 600 kişi arasında niçin kendilerinin serbest bırakıldığı konusunda bir açıklama yapılmadı. Çok azı aileleri tarafından karşılanırken çoğunluğunun otobüse yetecek parası yoktu.

Some of the men released today were close-shaven, but most kept their beards. The men who wore their beards in the long fashion of the Taliban complained most about poor treatment at the hands of Americans and insults against Islam.

Ehsanullah, 29, said American soldiers who initially questioned him in Kandahar before shipping him to Guantanamo hit him and taunted him by dumping the Koran in a toilet.

"It was a very bad situation for us," said Ehsanullah, who comes from the home region of the Taliban leader, Mohammad Omar. "We cried so much and shouted, 'Please do not do that to the Holy Koran.'"

Merza Khan, who had been captured in northern Afghanistan while fighting for the Taliban, said Americans in Kandahar tied him up and alternately forced him to lie face down on the ground, then squat with his hands on his head for hours. He also said he saw American soldiers throw the Koran on the ground and sit on it while in Kandahar.

The released prisoners' complaints come as the U.S. military is investigating the deaths of two Afghan prisoners interrogated at the U.S. military facility at Bagram air base, north of Kabul. A military doctor listed the two deaths as homicides, prompting the investigation. Human rights activists have also criticized the United States for detaining suspected terrorists indefinitely at Guantanamo and elsewhere without charging them with a crime.

None of the men freed today was told why he had been selected for release among the more than 600 others at Guantanamo. Few had family present to greet them, and most did not have money to catch a bus home.

Bir taksi şoförü olan Said Abasin'ın karşılanması sırasında Afgan havaalanında bir yetkili olan babası oğlunun aylarca tutsak kalmasını yüksek sesle protesto ederek bir istisna durumuna yol açtı. Said, eve dönmenin mutluluk verici olduğunu ancak ABD yetkililerini kendisini bu kadar uzun süre tuttukları için affetmeyeceğini söyledi. Kendisinin masum biri olduğunu söyledi.

Bir iş adamı olan Sulaiman Shah ise kendisinin hiçbir sebep olmaksızın kuzey Afganistan'da tutulduğunu, Amerikalıların genel olarak kendine iyi davrandığını söyledi. Acılı görünen Sulaiman çok küçük bir hücrede günlerce dışarı salınmadan tutulduğunu söyledi. Tuvaletinin yatağının hemen yanında olduğunu, o koşullarda yaşamının çok zor olduğunu söyledi.

Geçen hafta 18 tutuklu Guantanamo'dan Bagram'daki Havva üssüne nakledildi. Kabil'de kötü kokan bir çöplüğün yanındaki hapisanede tutuldular. Afgan yetkililer, onları sorguya çektiklerini bu sayede herhangi bir hata ile suçlu birinin salınmasını engellediklerini söylediler.

Salınan kişilerin evlerine kendilerine Guantanamo'da verilen Batı tarzı kıyafetler, Amerikan spor ayakkabıları ve içlerine kendi eşyalarını koydukları spor çantalar ile gittikleri görüldü.

Kabil'deki hapisanede salınan 18 kişinin de Afganistan ve Pakistan'da kullanılan yerel giysiler giydiği görüldü. Bir kişi batılı kıyafetlerle İslam kurallarına uygun olarak yıkanıp dua etmenin zor olduğunu söyledi. Fakat tıpkı diğerleri gibi ayakkabıları çıkarmadı.⁹³

⁹³ "Returning Afghans Talk of Guantanamo", The Washington Post, 26 Mart 2003, WPT020512689803

An exception was Said Abasin, a Kabul taxi driver whose father, an airline official in Afghanistan, had loudly protested his son's captivity for months. Abasin said he was relieved and excited to be home, but could not forgive American officials for keeping him so long. "I am an innocent man who did nothing," he said.

Sulaiman Shah, who said he was a businessman captured for no reason in northern Afghanistan, said Americans generally treated him well, but he also remained bitter. "I was in such a small [cell] and couldn't go outside for many days," he said. "My toilet was next to my bed, and it was a very bad way to live."

The 18 prisoners were flown from Guantanamo to Bagram air base last week, then jailed in Kabul next to a reeking garbage dump. Afghan officials said they wanted to question the men so they wouldn't release any criminals by mistake.

The men arrived home wearing Western-style clothes and American sneakers given them at Guantanamo along with gym bags or knapsacks in which to store their few possessions.

Once in the Kabul jail, all 18 changed into donated clothes in the loose, flowing style traditionally worn in Afghanistan and Pakistan. One man said it was too hard to wash and pray according to the dictates of Islam while wearing Western clothes. But he, like the others, chose to wear his new sneakers home.

Guantanamo'dan serbest bırakılan Afgan mahkumların kendilerine yapılan muameleyi farklı şekillerde anlatmaları oldukça dikkat çekicidir.. Dünya basınında yer alan şiddet ve işkence olaylarında bahsedilen dayak, tutukluların dini inanışlarının bir parçası olan Kuran'a hakaret etme gibi eylemlerden bahseden ve kendilerine kötü muamele yapıldığını iddia ettiği söylenen kişilerin Taliban yanlısı olarak yansıtılması söz konusudur. ABD'nin özellikle 11 Eylül olaylarından sonra her koyu tenliyi, sakallıyı potansiyel terörist olarak fişlemesinin neticelerinden biri olarak düşünebileceğimiz bu detay da temel insan hak ve özgürlüklerinin dünyanın en demokratik rejimlerinden biri ve özgürlükler ülkesi olan ABD'nin hem kendi içinde, hem de dünyadaki bakışını nasıl değiştirdiğinin bir kanıtıdır. 11 Eylül olaylarının ardından güvenliği özgürlüklere tercih ettiğini gösteren ABD, tehdit saydığı hiç kimsenin temel hak ve özgürlüklerine saygı göstermeyeceğini aslında en başından beri ortaya koymaktadır.

28 Mart 2003 tarihli haber içeriği:

ABD Afgan Kan Davasının Ortasına Düştü

Belirlenen Plana Rağmen Kuvvet, İsteksiz Olarak Yerel Çatışmaları Bastırmak İçin Kullanılıyor

ZOH-E-KOT, Afganistan – Amanullah Khan ve Ismail Khan birbirlerini hakir görerek 20 yıldır birbirlerinin adamlarını öldürüyorlar. Amerikan güçlerine karşı sadık olan ve Kabil'deki hükümeti destekleyen bu iki adam batı Afganistan ve İran sınırındaki uzun çorak bölgenin en önemli savaş baronlarından ve aralarındaki anlaşmazlık hiç bitmiyor.

Bu adamların rekabeti ve özel orduları, ulusal hükümetin başkentten biraz daha fazlasını kontrol ettiği Taliban sonrası Afganistan'da pek kayda değer değil. İşin garip tarafı her iki adamın da ordularının aynı gün içerisinde Amerikan ordusu tarafından bombalanmış olması. Bu olay bir güç gösterisi olarak bilerek yapılmış olsa da olmasa da bölgeyi yumuşattı.

Aralık ayındaki ABD bombardımanından beri iki taraf arasında eskisi gibi tank savaşlarını içeren ciddi müdahaleler yerine ufak çatışmalar görüldü.

Amerikalı komutan Korgeneral Dan K. McNeill, bir röportajında ABD birliklerinin İslamcı militanlar karışmadığı sürece Afganların kendi aralarındaki çatışmalarına karışmadıklarını söyledi. Aralık'taki bombardımanın sebebinin bölgedeki ABD askerlerine ateş açılması olduğunu söyledi.

U.S. Lands in Middle of Afghan Feuding

Despite Stated Policy, Force Reluctantly Being Used to Subdue Local Conflicts

ZOH-E-KOT, Afghanistan -- Amanullah Khan and Ismail Khan despise each other and have been killing each other's people for almost 20 years. The two men, nominally loyal to the U.S.-backed government in Kabul, are the strongest warlords in western Afghanistan along the long and barren border with Iran, and their conflict has no end in sight.

The rivalry and private armies of these men are unremarkable in post-Taliban Afghanistan, where the national government controls little more than the capital. What is unusual is that the armies of both men have been bombed by the U.S. military on the same day -- a show of power that, intentionally or not, significantly calmed the area.

Since the U.S. bombs were dropped in December near the border between their disputed territories, the two sides have fought only minor skirmishes, rather than the tank battles that used to break out periodically.

Lt. Gen. Dan K. McNeill, the U.S. commander in Afghanistan, said in an interview that his forces do not intervene in fighting among Afghans unless Islamic militants are involved. The bombing in December was ordered because U.S. troops in the area were fired on, he said.

Amerikalıların gönülsüzce ve istem dışı da olsa barışı sağlamak ve hükümetel kuralları uymanın önünde ciddi bir engel olan Afganistan'daki çekişmelere ve kan davalarına taraf olmaya başladığına dair deliller artmakta.

Bu ay içerisinde Khost'dan güneydoğudaki Gardez'e giden ABD konvoyuna ateş açtıkları için Bacha Khan'ın adamlarına Amerikan uçakları saldırdı.

Merkez ve eyalet yetkilileri Bacha Khan'ın adamlarının yol üzerinde gayri resmi kontrol noktaları kurarak burada yolculuk edenlerden para almalarından şikayet ediyor. Beş Afganlının öldüğü ABD bombardımanının ardından Pakita eyaletinin valisi, Amerikalıların gayri resmi kontrol noktalarını kaldıracağını ve bunun için onlara minnet duyduklarını söyledi.

McNeil böyle bir şeyin olmadığını ancak yerli yöneticilerin niçin bu tür açıklamalar yaptığını anladığını söyledi.

"Amerikalılara ateş açıldı ve biz de sürekli söylediğimiz üzere buna karşılık verdik". Bacha Khjan'ın adamları iki hafta sonra tekrar ABD'lilere ateş açtı, bunun üzerine Amerikalılar karşı ateş açtı ve Bacha'nın en büyük oğlu öldü.

Afganistan'daki savaşın 2001'de başlamasından bu yana Amerikan güçleri Taliban ve El Kaide'nin izini takip eden birçok savaş lordu ve militanla karşılaştı.

Son zamanlarda Amerikan askerleri gelişimsel bir rol de üstlenseler bu onları hala bazı yerel anlaşmazlıklara açık bırakıyor.

But there is growing evidence that Americans are reluctantly and sometimes unintentionally becoming party to many of the feuds and armed disputes in Afghanistan, which remain a serious obstacle to establishing peace and central government rule.

This month, U.S. warplanes attacked Afghan militiamen loyal to warlord Bacha Khan after the men opened fire on a U.S. convoy traveling from Khost to Gardez in the southeast.

Bacha Khan's fighters had been manning unofficial checkpoints on the road, and provincial and central government officials have long complained that the men sometimes demand money from travelers. Immediately after the airstrikes, which killed five Afghans, the governor of Paktia province proclaimed on the radio that the Americans were going to dismantle the unofficial checkpoints and that the local government was thankful for the help. McNeill said that was not what happened but that he understood why local officials might want to make it seem that way.

"Americans were fired on, and Americans responded in the way we have consistently said we would respond -- when they are shot at, they will shoot back," McNeill said. Bacha Khan's forces fired on Americans two weeks later, the Americans fired back, and Bacha Khan's eldest son was killed.

Since the start of the Afghan war in October 2001, U.S. forces have been close to many regional warlords, working in tandem with their militias to go after Taliban and al Qaeda fighters.

Recently, U.S. soldiers have begun playing a developmental role as well, but that could still leave them open to becoming involved in local conflicts.

Eski Afgan generali Rahim Wardak'a göre Amerikalılar yeni eyalet yönetimlerinin kurulmasında güvenlik için yerel Afgan komutanlara güveniyor. Bu kişilerin çoğunun rakipleri ve düşmanları olduğunu, bu nedenle Amerikalı personelin nasıl birdenbire kan davalarının ortasına düştüğünü hayal etmenin çok güç olmadığını söylüyor.

Şimdilik merkez hükümetin kan davalarını durduracak otoritesi ve yeterli sayıda askeri yok. Yeni bir Afgan ulusal ordusu ABD desteği ile oluşturulmaya başlansa da bu ordu henüz çok küçük ve daha uzun bir zaman tüm ülke çapında görev yapabilecek durumda değil.

Bu tür kan davaları 1990'lı yılların ortasında Taliban'ın doğmasına neden olmuş ve Taliban savaş baronlarının arasındaki bu savaşları durduracağı sözü ile birçok destekçi elde etmişti.

McNeil, Amerikan politikasının başkan Hamid Karazi hükümeti ve savaş baronları arasındaki çekişmeye taraf olmama yönünde olduğunu söyledi. McNeil merkez hükümetin kendisinden bu anlaşmazlıkları askeri güç veya destek göstermesi ile çözüme yardımcı olmasını istediğini söyledi.

Bu tür durumlarda McNeil cevap olarak yapamayacaklarını ve İslam'ın rengine gönderme yaparak kendilerinin yeşil bölgede olduklarını söyledi.

Bugün Afganistan'da açık ara farkla en güçlü ordu olan koalisyon ordusu McNeil komutasında. Kendisi yaklaşık 9 bin Amerikan askeri ile diğer ülkelerden gelen 2500 askeri komuta ediyor.

According to former Afghan Gen. Rahim Wardak, the Americans in the new Provincial Reconstruction Teams rely in part on local Afghan commanders for security. "Those local leaders almost always have enemies and rivals, and it's very easy to imagine how American personnel will get in the middle of their feuds," he said.

For now, the central government does not have the authority, or enough soldiers, to stop the feuds. A new Afghan national army is being created, largely with U.S. help, but it remains small and years away from being able to operate all over the country.

That kind of feuding led to the rise in the mid-1990s of the Taliban, which won widespread popular support by promising to subdue the battling warlords.

McNeill said the U.S. policy of not interfering in armed confrontations extends to conflicts between the government of President Hamid Karzai and the warlords. McNeill said the central government has asked him to resolve some of these disputes militarily, or simply with a show of support.

"When they make such statements . . . I politely remind them that we do not, in our lexicon, interject ourselves into disputes that we call green on green," McNeill said, referring to the color of Islam.

By far the strongest military force in Afghanistan today is the international coalition led by McNeill. He commands roughly 9,000 U.S. troops and 2,500 soldiers from other countries.

Kabil’de Alman ve Flemenklerden oluşan uluslararası bir güvenlik ordusu daha bulunuyor ancak bu ordunun yetkileri başkent dışına çıkmıyor.

Amerikan kuvvetlerinin, istedikleri zaman Afgan ilişkileri üzerinde kullandıkları tam yetki, en çok, İsmail Khan ve Amanullah Khan’ın güçlerinin Shindad ve Zoh-e-Kot Vadisi arasındaki sarp bir geçitte meydana gelen Aralık ayındaki bombalama eylemlerinde belliydi.

Her iki taraf da Herat’ın güneyine iki saat uzaklıkta bulunan çorak arazinin kontrolünü ele geçirmek için uğraşiyor. Bu bölgenin önemi, İran sınırına ve Sovyetlerin kurmuş olduğu ve ileride önemli bir askeri mülk olma potansiyeli olan Shindand hava üssüne yakın olmasından kaynaklanıyor. Bu üs nadiren kullanılıyor ve yer mayınları henüz temizlenmemiş. Ancak Amerikalı askeri planlamacıların aklında olan bir yer.

Bazı Afgan yetkililerin söylediğine göre, Amerikalıların İsmail Khan ve Amanullah Khan’ın güçlerini bombalama nedeni her iki tarafın da bu üsse çok yaklaşmış olmaları. McNeil bunun doğru olmadığını ve bombardımanın tek nedeninin, Amerikan konvoyuna ateş açılmış olması olduğunu söyledi.

Her iki savaş baronu da düzenli olarak Amerikan güçleri ile çalıştıklarını ve onları desteklediklerini söyledi. Ancak, Amerikan güçlerinin her ikisine de savaş açmasının bir nedeni yok.

An international security force led by German and Dutch troops also operates in Kabul, but its mandate does not extend beyond the capital.

The free rein that U.S. forces exercise over Afghan affairs when they choose was most visible in the December bombings of Ismail Khan's and Amanullah Khan's forces, which occurred near a craggy pass between the town of Shindand and Zoh-e-Kot Valley.

The two sides have been struggling for control of a rugged area about two hours south of Herat. The area is important not only because of its proximity to the Iranian border, but also because it is home to the Shindand air base, a Soviet-built facility that could become an important military asset. The base is rarely used and largely uncleared of land mines, but it is on the minds of U.S. military planners.

Some Afghan officials say they believe that the Americans dropped bombs on Ismail Khan's and Amanullah Khan's forces because their conflict was moving too close to the base. McNeill said that was not true, and that airstrikes were ordered again only because someone had begun firing on a small column of U.S. vehicles that had entered the area to assess the fighting.

Both warlords say they work regularly with U.S. forces and generally support them. But U.S. forces have reason to be wary of both men.

Herat valisi ve dört batı eyaletinin askeri komutanı Ismail Khan bölgedeki ABD askerlerine güvenlik detayları aktarıyor ve McNeil'in da dahil olduğu yetkililerle düzenli olarak görüşüyordu. Ancak, Amerikan askerlerinin bölgedeki yeniden yapılanma projelerine karışmaması gerektiğini de sürekli tekrarlıyordu. Amerikan yetkililerinin söylediğine göre, Khan'ın İranlılarla özellikle de Devrimci Muhafızlarla sıkı bağlantıları vardı.

Amanullah Khan, Batı Afganistan'da İran etkisine katı bir biçimde karşı olduğunu ve kendi bölgesinde yakaladığı İran'lı yetkilileri Amerikalı yetkililere teslim ettiğini söylüyor. Amerikan askeri yetkilileri bu iddiayı doğrulayamıyor ancak Amanullah Khan'ın Amerikan ordusuyla çalışmaya arzulu olduğunu söylüyor. Ancak geçmişte Khan, Taliban ile çok yakın çalışmıştı.

Şimdilerde, Peşun adı verilen kendi etnik grubunun Ismail Khan 'ın Tacik etnik grubu tarafından adil bir davranış görmediğini savunarak daha fazla güç için bastırıyor.

McNeil kendi görevinin en büyük parçasının Karzai hükümetini desteklemek olduğunu ve bu yoldaki en büyük problemin ise yerel savaş lordlarının çatışması olduğunu söyledi. Amerikan politikası değişene kadar da bu kavgaya müdahale etmeyeceğini ekledi. Ona göre bunlar Afganların kendi problemleri.⁹⁴

Ismail Khan, governor of Herat and military commander of four western provinces, supplies security details to U.S. soldiers in the area and speaks regularly with U.S. officials, including McNeill. But he also has repeatedly called for U.S. soldiers not involved in reconstruction projects to leave the area. U.S. officials also say he has close ties to the Iranians, especially the radical Revolutionary Guards.

Amanullah Khan has said that he is adamantly opposed to Iranian influence in western Afghanistan and that he has caught several Iranian officials in his area and turned them over to U.S. authorities. While U.S. military officials could not confirm the claim, they agreed that Amanullah Khan has been eager to work with the U.S. military. But in the past, Amanullah Khan worked closely with the Taliban.

He is now pushing for more power largely by arguing that his ethnic group, the Pashtuns, have been treated unfairly by Ismail Khan, an ethnic Tajik.

McNeill acknowledged that a major emphasis of his mission is to support the Karzai government, and that regional and warlord fighting is one of the greatest problems it faces. But unless U.S. policy changes, he said, he will stay away from internecine fighting. "Those are Afghan problems to solve," he said.

⁹⁴ "U.S. Lands in Middle of Afghan Feuding", The Washington Post, 28 Mart 2003, WPT319160808603

Sosyal ve siyasal yaşantısına tarihi boyunca aşiretlerin baskısının hakim olduğu Afganistan'ın yeniden yapılanması ve barışın ülke genelinde kazanılması sürecinde en büyük engelin, Afganistan'daki farklı gruplar arasındaki çatışma ve kavgalar olduğunu söylemek yanlış olmaz. Afganistan, çalışmanın hemen her noktasında vurgulandığı üzere, uzun yıllar boyunca dış kaynaklı işgaller ve baskıların yanı sıra ülke içindeki etnik çatışma ve çeşitli mücadelelerle de başa çıkmak zorunda kalmıştır. Bir türlü üniter bir devlet yapısına kavuşamayan Afganistan'da kabile reislerinin ve savaş ağalarının nüfuz mücadeleleri geçmişten beri süregelmektedir. Bu çatışmadan en fazla zarar gören de hep Afgan halkı olmuştur. Dünyanın en fakir ve en sorunlu ülkelerinden biri olmasının ana sebeplerinin başında kuşkusuz bu tarihsel sorunlar yatmaktadır.

Her ne kadar merkezi bir hükümet bulunsa da bölgesel ve yerel komutanların Kabil dışında otoritelerini devam ettirmeleri, hükümetin tüm ülkeye hakim olmasına engel olmaktadır. Güvenliğin sağlanamaması ve yargının görevini yapamaması, Afganistan'ın yeniden yapılanmasına ve geliştirme programlarına engel teşkil etmiştir (Özlu, 2008, s. 124).

Güvenlik sorununun üst düzeyde olduğu ülkede, yasadışı faaliyetler artarak günümüze kadar gelmiş ve bu durum da Afganistan'ın sağlıklı bir şekilde yeniden yapılanmasına engel olmuştur. Bunun yanı sıra Afganistan'da faaliyette olan ülkelerin Afganistan'ın yapılandırılmasından önce gelen kendi özel menfaatleri de çıkar çatışmalarına yol açmakta ve sonuçlara katlanmak zorunda olan da yine Afgan halkının kendisi olmaktadır. Afganistan'ın bugünkü durumuna baktığımızda özellikle siyasi otorite ve güvenlik sorunlarının devam ettiği ve çeşitli milis grupların çatışmaları sebebiyle ortaya çıkan şiddet eylemlerinin ülke için sorun oluşturduğunu görebiliriz.

Afganistan'da barışın kazanılmasında en büyük engel çeşitli Afgan ulusları arasındaki çatışmalar olsa da, kalıcı özgürlük düsturuyla savaş açtığı bu ülkede ebedi istikrarı sağlamanın sorumluluğu herkesten önce Amerika Birleşik Devletleri'nin kendisindedir.

29 Mart 2003 tarihli haber içeriği:

Afgan Şahıs Küba'daki Amerikan Tesisine Gönderildi

Karzai ve Diğerlerinin Serbest Bırakma Çağrısından Sonra Gelen Habersiz Nakil

Kabil, Afganistan – Yaklaşık 3 ay önce Amerikan güçleri tarafından yakalanan ve yakalanması, takipçileri ile Afgan hükümet yetkilileri tarafından protesto edilen Afgan kabile lideri Naeem Koochi Bagram'daki hava üssünden Küba'daki Guantanamo Körfezi'nde bulunan hapisaneyeye transfer edildi.

ABD askeri yetkilileri tutukluları hakkında açıklama yapmama politikalarını öne sürerek bu transfer ile ilgili bir doğrulama yapmadı. İnsan hakları grubu Uluslararası Af Örgütü Perşembe günü, Koochi'nin 23 Mart tarihinde Afganistan'dan Guantanamo Körfezi'ndeki Amerikan deniz üssüne nakil edilen 30 erkektek biri olduğuna dair güvenilir bir bilgi aldıklarını söyledi.

Koochi Afganistan'ın Pakistan sınırına yakın önemli bir bölgeden geldiğinden bu transfer haberi, ilgili bölgedeki Afganlar ile ABD askeri kuvvetleri arasındaki tansiyonun yükselmesine neden oldu. Peştun etnik grubuna dahil Ahmadzi kabilesinin yaşlıları Kabil'e gelerek Koochi'nin bırakılmasını istedi.

Koochi'nin Guantanamo'ya götürülmesi bazı Afganların vatandaşlarının ABD'liler tarafından bir gerekçe göstermeden ailelerinin ve arkadaşlarının onlarla kontak kuramayacağı merkezlerde süresizce alıkonulması konusunda duydukları sıkıntıları daha da artırdı.

Afghan Figure Sent to U.S. Facility in Cuba

Unannounced Transfer Comes After Karzai and Others Had Called for Release

KABUL, Afghanistan -- Naeem Koochi, the Afghan tribal leader whose capture by U.S. forces almost three months ago caused major protests by his followers and Afghan government leaders, has been transferred from Bagram air base to the detention facility at Guantanamo Bay, Cuba.

The U.S. military would not confirm the transfer, citing a policy of not disclosing information about its detainees. But the human rights group Amnesty International said Thursday that it had received solid information that Koochi was one of 30 men transferred to the U.S. naval base at Guantanamo Bay from Afghanistan on March 23.

The transfer will likely increase tensions between the U.S. military and some Afghans in the important border regions near Pakistan, because Koochi comes from that area. Many elders from his Ahmadzai tribe in the Pashtun ethnic group have come to Kabul to plead for his release.

Moving Koochi to Guantanamo unannounced could also reinforce the growing resentment some Afghans feel about the way their countrymen are being seized by Americans, taken away without explanation or charge and kept indefinitely in centers where family and friends can't contact them.

Başkan Hamid Karzai ve Savunma Bakanı Mohammad Fahim'in de içinde olduğu Afgan liderleri oldukça etkili bir kabilenin lideri olan Koochi'nin acilen serbest bırakılmasını istedi. Karzai ve diğerleri Kabil dışında Afgan liderlerle görüşmeye giderken yakalanan Koochi'nin bırakılmasının an meselesi olduğunu tahmin ediyor.

Koochi'nin ağabeyi Amin Jan Koochi Naem'in yakalanmasından bu yana kendisinin iyi olduğunu belirten iki kısa mektup aldıklarını, fakat mektuplarda nerde tutulduğuna, ne için tutuklu olduğuna ve ne zaman bırakılacağına dair bir bilginin olmadığını söyledi.

Ağabeyin söylediğine göre Naem için oldukça endişelenmişler ve onun hakkında hiçbir bilgiye ulaşamadıkları için sinirlenmişler. "Amerikalıların Afganistan'da teröristleri aradıklarını ve bu nedenle insanları tutuklamak zorunda olduklarını anlıyoruz ancak ne sebeple ağabeyimi aldılar ve ne için onunla konuşmamıza izin vermiyorlar?" dedi.

65 yaşındaki Koochi'nin sağlık durumunun iyi olmadığı ve kendisi hakkında herhangi bir suçlama olmamasına rağmen gayri resmi olarak tutulduğuna dair endişelerini dile getiriyor.

Amin Jan Koochi ağabeyinin 1 Ocak'ta bir kontrol noktasında tutuklanmasından bu yana Kabil'de kalarak ağabeyinin durumu hakkında Afgan ve Amerikalı yetkililerle konuşuyor. Ancak Salı günü ağabeyinin daha uzun süre salınmayacağına ikna olarak Logar'daki evine geri döndü.

Afghan leaders, including President Hamid Karzai and Defense Minister Mohammed Fahim, have called for the immediate release of Koochi, who is a leader of an especially influential tribe. Since his capture -- which took place outside of Kabul when Koochi was on his way to a meeting with top Afghan officials -- Karzai and others have predicted his imminent release.

Koochi's brother, Amin Jan Koochi, said last week that his family had received two short letters from Naeem since his capture, both saying only that he was being treated well. But the letters did not say where he was being held, why he was being held or when he might be released.

"We are very worried about him and angry that we can't find out anything about him," the brother said. "We understand that the Americans are searching for terrorists in Afghanistan and have to arrest people, but why did they take my brother and why won't they let us speak with him?"

He expressed concern that Koochi, who is 65 and suffering from several medical ailments, is being held without any charges and in virtual isolation.

Amin Jan Koochi has been in Kabul since his brother was apprehended at a highway checkpoint outside Kabul on Jan. 1, talking to Afghan and U.S. officials about his fate. Thursday, however, he was gone, and associates said he had gone back to his home in Logar province convinced his brother would not be released for a long time.

Naeem Koochi Taliban yönetimi sırasında önemli bir komutan olarak görev yapsa da Taliban'ın devrilmesinden hemen sonra taraf değiştirerek Amerikan ve Afgan güvenlik güçleri ile yakın temasa geçmişti.

Afganistan'daki ABD komutanı Korgeneral Daniel McNeill Ocak ayında Koochi'nin ABD güçleri tarafından tutuklandığını onayladı. Kendisinin Taliban rejimi sırasında yaptığı şeyler için değil en son eylemleri için sorgulandığını belirtti.

Ancak bu sabah erken saatlerde McNeill, Koochi'nin kaderinin Tampa'daki ABD Merkez komutanlığının emrinde olduğunu söyledi. Afganistan'daki bazı güçler McNeil'a değil, merkez komutanlığa bağlıdır.

Uluslararası Af Örgütü'nün demecine göre, Koochi'ye yapılan bu davranış şablonun bir parçası.

ABD kara kuvvetlerinin bu kampanya doğrultusunda bazı köyleri bastığı ve El-Kaide ile Taliban askerleri zannettiği masum köylüleri tutukladığı söyleniyor. Demeçte ABD'nin alıkoymalarla ilgili bilgileri tam açıklayamamasıyla ilgili endişeler belirtiliyor.

Uluslararası Af Örgütü ve diğerleri Kabil'in kuzeyindeki ABD üssünde bulunan tutuklulara gösterilen davranışlarla ilgili acil soruşturma istedi. Aralık ayı içerisinde burada ölen iki kişinin ölüm nedeni patolojik bulgulara göre adam öldürme. Bagram'daki ordu ise konuyla ilgili kendi soruşturmasını sürdürüyor.⁹⁵

⁹⁵ "Afghan Figure Sent to U.S. Facility in Cuba", The Washington Post, 29 Mart 2003; WPT192821651503

While Naeem Koochi had been active in the Taliban government and served as an important commander in it, he quickly changed sides after the Taliban fled and was in constant contact with American and Afghan security personnel.

The U.S. commander in Afghanistan, Lt. Gen. Daniel McNeill, confirmed in January that Koochi had been picked up by U.S. forces, saying they wanted to question him about recent activities rather than anything he might have done during Taliban times.

Earlier this month, however, McNeill said that Koochi's fate was in the hands of the U.S. Central Command, which is based in Tampa. Some forces in Afghanistan do not report to McNeill, but to the Central Command.

In its release about Koochi's transfer, Amnesty International voiced concern that the treatment of Koochi was part of a pattern.

"U.S. ground forces have raided villages as part of the campaign, and there are reports that they have detained innocent civilians, who have been mistaken for al Qaeda and Taliban soldiers," the release said. "Amnesty International has expressed concern that the U.S. failed to disclose full information on the circumstances of the detentions."

Amnesty International and others have called for an independent inquiry into the treatment of detainees at the U.S. military base at Bagram, just north of Kabul. Two prisoners died there in December of causes that a pathologist listed as "homicide" on their death certificates. The military at Bagram is conducting its own investigation.

ABD'nin 11 Eylül 2001 tarihinden bu yana sürekli olarak devam ettiği fişleme eylemi gerek ülke sınırları içinde, gerekse Afganistan'da yürüttüğü operasyonda hep ön planda olmuştur. 11 Eylül olaylarından itibaren yoğun bir şekilde başlatılan Arap Müslüman düşmanlığı ABD'nin her yerinde sıklıkla görülürken, Afganistan Savaşı kapsamındaki tutuklamalarda da Taliban ya da El-Kaide ile ilgisi olabileceğinden şüphelenilen kişiler yapılan baskınlarda Amerikan güçleri tarafından tutuklanarak ya Afganistan'daki Amerikan üslerinde alıkonulmuşlar ya da Guantanamo Körfezi'ndeki Amerikan üssünün hapisanesine gönderilmişlerdir. Her iki durumda da, tutuklu bulunan kişilere insanlık dışı muamele edilmiş ve ABD, İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'nin 9. maddesine⁹⁶ aykırı şekilde hareket etmiştir.

Dünyanın en ateşli insan hakları, demokrasi ve özgürlük savunucusu olan ABD'nin utanç merkezi olarak anılması gereken Guantanamo'da tutulan terör şüphelisi kişilerin sorgulamalarının işkence ile yapılması, tüm hukuki ve insani haklarının yok sayılması ve yargılamalarının yapılmaması tüm dünya açısından rahatsızlık verici bir durumdur. Yine İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'ne bir atıf yapılacak olursa 10. madde⁹⁷ ve 11. madde⁹⁸lerinin yargılama bağlamında ihlal edildiklerini söylemek mümkündür. Tutukluların akıbetleri ile ilgili olarak ailelerine ya da yakınlarına bilgi vermekten kaçınan ABD yetkilileri aynı zamanda tutuklu yakınlarına da manevi işkence yapmakta ve çift taraflı olarak işkenceye devam etmektedir.

Bu kişiler hakkında gerekli yargılamanın başlatılması, suçlu ya da suçsuz olduklarının bir karara bağlanarak suçsuz bulunanların serbest bırakılmalarının sağlanması ABD yönetiminin sorumluluğunda olan bir konudur.

⁹⁶Madde 9: "Hiç kimse keyfi olarak yakalanamaz, tutuklanamaz ve sürgün edilemez."

(Erişim) <http://www.inhak-bb.adalet.gov.tr/bmihbeyan.htm>, 05.01.2011

⁹⁷Madde 10: " Herkesin, hak ve yükümlülükleri belirlenirken ve kendisine bir suç yüklenirken, tam bir şekilde davasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından hakça ve açık olarak görülmesini istemeye hakkı vardır." (Erişim) <http://www.inhak-bb.adalet.gov.tr/bmihbeyan.htm>, 05.01.2011

⁹⁸ Madde 11: "a. Kendisine bir suç yüklenen herkes, savunması için gerekli olan tüm güvencelerin tanındığı bir yargılama sonunda, yasaya göre suçlu olduğu saptanmadıkça, suçsuz sayılır. b. Hiç kimse işlendiği sırada ulusal ya da uluslararası hukuka göre bir suç oluşturmayan herhangi bir eylem veya ihmalden dolayı suçlu sayılamaz. Kimseye suçun işlendiği sırada uygulanabilecek olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez." (Erişim) <http://www.inhak-bb.adalet.gov.tr/bmihbeyan.htm>, 05.01.2011

29 Mart 2003 tarihli haber içeriği:

Kızılhaç Çalışanı Afganistan'da Öldürüldü

İçişleri Bakanı İsviçreli Mühendisin Taliban Destekçilerince Hedef Alındığını Söyledi

Kabil, Afganistan, 29 Mart – Uluslararası Kızılhaç Komitesi, bugün silahlı adamlar bir çalışanlarını daha önceden Taliban'ın bir kalesi olan güney bir eyaletteki ıssız bir yolda pusuya düşürüp öldürdükten sonra saha operasyonlarını Afganistan'ın tamamı boyunca askıya aldı.

39 yaşındaki Ricardo Munguia, Uruzgan eyaletindeki Tirin Kot kasabası için su kuyuları açan İsviçreli bir mühendis, Amerikan önderliğindeki askeri koalisyonun, ülkenin büyük kısmını 5 yıldır yöneten radikal İslamcı milis kuvvetleri Taliban'ı devirmesinden bu yana Afganistan'da katledilen ilk yabancı yardım çalışanıydı.

İçişleri Bakanı Ali Ahmad Jalali, Munguia'nın ölümü için Taliban destekçilerini suçladı ve Munguia'nın hedef alındığını çünkü pusuya düşürüldüğü sırada kendisinin 2 araçlık bir Kızılhaç çalışanları konvoyunda yolculuk yapan tek Batılı söyledi. Jalali, "ona silah çekerek siyasi bir durum yaratmak istediler." dedi. "Bu yalnızca durumun istikrarını bozmayı hedefleyen bir terör hareketidir." dedi.

Kızılhaç ve diğer yardım örgütleri Munguia'nın ölümüne, kendi çalışanlarına evde oturmalarını ve ülkenin en istikrarsız bölgelerinden uzak durmalarını söyleyerek tepki gösterdi. Kabil'deki bir Kızılhaç sözcüsü olan Simon Schorno, "acil durumlara cevap vermek için uygunuz fakat şu anda bölgedeki tüm seyahatler beklemede." dedi.

Red Cross Worker Gunned Down in Afghanistan

Interior Minister Says Swiss Engineer Was Targeted by Supporters of Taliban

KABUL, Afghanistan, March 29 -- The International Committee of the Red Cross suspended field operations across Afghanistan today after gunmen ambushed and killed one of its workers on an isolated road in a southern province that was formerly a Taliban stronghold.

Ricardo Munguia, 39, a Swiss engineer developing water wells for the town of Tirin Kot in Uruzgan province, was the first foreign aid worker to be slain in Afghanistan since a U.S.-led military coalition toppled the Taliban, the radical Islamic militia that ruled most of the country for five years.

Interior Minister Ali Ahmad Jalali blamed Taliban supporters for Munguia's death and said he was targeted because he was the only Westerner traveling in a two-car convoy of Red Cross workers when it was ambushed. "They wanted to make a political statement by pulling him out," Jalali said. "This is just an act of terrorism aimed at destabilizing the situation."

The Red Cross and other aid organizations responded to Munguia's death by telling their workers to stay home or avoid the most unstable sections of the country. "We are available to respond to emergencies, but for the moment all trips in the field are on hold," Simon Schorno, a spokesman for the Red Cross in Kabul, said.

Ülkedeki güvenlik durumu nedeniyle bazı yardım kuruluşlarının operasyonlarını azalttığı veya Afganistan'ı terk ettikleri görülüyor. Mungia'nın ölümü daha fazla grubun önemli yardımlarını bölgeden çekeceği endişesini artırdı.

Afgan Yardım Koordinasyon Ajansı güvenlik koordinatörü Phil Cook'un tavsiyesine göre durum düzeline kadar hiçbir uluslararası çalışanın şehir sınırları dışına çıkmaması yönünde. El Salvador vatandaşı olan Mungia Salı günü öldürüldüğünde Tirin Kot'dan Kandahar'a gidiyordu. Kızılhaç'ın yaptığı açıklamaya göre, Mungia yanındaki Afgan iş arkadaşları ile Tirin Kot'daki su kaynaklarını iyileştirmeye giderken kimliği belirsiz saldırganlarca soğukkanlılıkla öldürüldü.

"Şu anda bu cinayet ve Irak'taki savaş arasında bir bağlantı olduğunu gösteren dayanaklar yok, ne de El-Kaide ile bağlantılı herhangi bir eylemle ilişkili olduğuna inanmak için bir neden var."

İçişleri Bakanı Jalali'ye göre, tanıklar yerel otoritelere silahlı kişinin Mungia'yı Batılı olarak tanımladıktan sonra telefonda birini aradılar ve adamı vurmak için ondan emir aldığını söylediler.

Mungia Kızılhaç'a 1999'da katılmıştı ve örgüt için Kolombiya, Kongo Cumhuriyeti ve Angola'da çalışmıştı.

BM sözcüsü, Manoel de Almeida eSilva, BM çalışanlarının onun anısına Mungia'nın öldüğü yolda 72 saat seyahat etmeyeceklerini söyledi.⁹⁹

⁹⁹*Red Cross Worker Gunned Down in Afghanistan*, The Washington Post, 29 Mart 2003, WPT039214306703

The security situation in the countryside has prompted some aid organizations to reduce operations or leave Afghanistan. Mungia's death heightened concerns that more groups will withdraw crucial assistance.

"Our advisory is that no international staff should venture out of the cities at this particular time until the situation clears itself," said Phil Cook, a security coordinator for the Agency Coordinating Body for Afghan Relief. Mungia, who was also a citizen of El Salvador, was traveling a dirt road between Tirin Kot and Kandahar on Thursday when he was killed. The Red Cross released a statement today saying that Mungia, who was traveling with Afghan colleagues "on an assignment to improve the water supply in the town of Tirin Kot, was shot in cold blood by a group of unidentified assailants.

"At the moment, there are no grounds to indicate that there is a link between this killing and the war in Iraq nor is there any reason to believe that this is related to any activities linked to al Qaeda."

According to Jalali, the interior minister, witnesses told local authorities that after the gunman identified Mungia as a Westerner, "they called someone on a phone and got orders to shoot him."

Mungia joined the Red Cross in 1999 and has worked for the organization in Colombia, the Congo Republic and Angola.

In his memory, U.N. workers will not travel the road on which Mungia died for the next 72 hours, said a U.N. spokesman, Manoel de Almeida e Silva.

30 Mart 2003 tarihli haber içeriği:

2 Amerikalı Afganistan'daki Pusuda Öldürüldü

Saldırı, Birleşik Devletlere Karşı Şiddetin Yeniden Canlanmasının İşareti Olabilir

Bagram, Afganistan, Mart 29 – Yetkililerin söylediğine göre, motosikletli 4 silahlı adam bir Amerikan askeri keşif devriyesini, 2 Amerikalıyı öldürüp üçüncüsünü yaralayarak, bugün güney Afganistan'da pusuya düşürdü. Aynı zamanda 3 Afgan askeri de yaralandı.

Helmand bölgesindeki ölümler Aralık'tan beri bu ülkedeki Amerikan birlikleri içindeki ilk ölümcül olaylardı. Fakat, bu birlikler, bir Kızılhaç çalışanının, Irak'taki savaşın başlamasıyla bağlantısı olan Amerikan karşıtı güçlerin eyleminin yeniden canlanmasına işaret olabilecek olan güney Afganistan'da öldürülmesinden sadece 2 gün sonra geldi.

Tüm bunlar olurken, Amerikan ordusu, hava desteğiyle yardım eden Amerikan Özel Operasyonlar askerlerinin, önceki Taliban yönetimine sadık yaklaşık 100 savaşçıyla savaşmak için Uruzgan eyaletindeki yaklaşık 1000 kişilik Afgan birliğine katıldığını söyledi. Taliban yanlısı en az 15 savaşçının öldürüldüğü rapor edildi.

Son görüşmelerde, Pakistan yakınında saklanan Taliban'ın sadık kulları, eğitim kamplarının Afgan dağlarında kurulduğunu ve aynı zamanda Usame bin Laden'in El-Kaide ağının ve kaçak komutan Gülbeddin Hikmetyar'ın özel ordusunun üyelerini de bünyesinde bulunduran o anti-Amerikan güçlerinin birleştiklerini söylediler.

2 Americans Killed in Ambush in Afghanistan

Attack Could Signal Resurgence of Violence Against U.S.

BAGRAM, Afghanistan, March 29 -- Four gunmen on motorcycles ambushed a U.S. military reconnaissance patrol in southern Afghanistan today, killing two Americans and wounding a third, officials said. Three Afghan soldiers also were wounded.

The deaths in Helmand province were the first fatalities among U.S. forces in this country since December. But they came just two days after a Red Cross worker was killed in southern Afghanistan in what could signal a resurgence of activity by anti-U.S. forces in connection with the start of the war in Iraq.

Meanwhile, U.S. Special Operations soldiers backed by air support joined about 1,000 Afghan troops in Uruzgan province to battle about 100 fighters loyal to the former Taliban administration, the U.S. military said. At least 15 fighters on the Taliban side were reported killed.

In recent interviews, Taliban loyalists hiding in neighboring Pakistan said that training camps had been established in the Afghan mountains and that anti-American forces, which also include members of Osama bin Laden's al Qaeda network and the private army of renegade commander Gulbuddin Hekmatyar, had united.

Görüşmelerde Taliban'ın sadık kulları, Irak savaşı başlar başlamaz yoğunlaştırılmış saldırılar olacağı konusunda uyarıda bulundular.

Amerikan kuvvetlerinin kumanda merkezi olan, Bagram hava üssünden yapılan açıklamada ordu, Amerikan Özel Kuvvetleri'nden bir asker ve bir pilotun öldürüldüğünü ve diğer bir Amerikan Özel Kuvvetleri askerinin, Geresk kasabası yakınında keşif devriyesi yaptığı esnada 4 araçlık konvoyları pusuya düşürüldüğünde yaralandığını söyledi.

Pentagon, Amerikalı maktullerden birini 169. Hava Destek Bölüğü, 182. Airlift Wing'e atanan 24 yaşındaki St. Charles Illinois'li Kıdemli Başçavuş Jacob L. Frazier, olarak tanımladı. Diğer kayıpların isimleri hemen verilemedi.

Amerikan ordu sözcüsü Albay Roger King, konvoyda 20'den az kişinin olduğunu söyledi. "Bir imha bölgesine gittiler." dedi. Konvoyun Amerikalıların vurulmasından sonra bölgeden hızla uzaklaştığını ve bir silahlı çatışmanın meydana geldiğini söyledi.

Yakın zamanda bölgede, Viper Operasyonu olarak bilinen bir anti-terör taramasını bitiren Amerikan ordusundan muhtemelen bir cevap gelecek. King, ayrıntılı bir şekilde açıklamaksızın "pusu kurulmasını kimin yaptığını bulmak için muhtemelen girişimlerde bulunacağız," dedi.

Bugünkü ölümler, Afganistan'daki savaşta ölen Amerikan askerlerinin sayısını 18'e ulaştırmıştır.

In the interviews, the Taliban loyalists warned of stepped-up attacks once the war in Iraq began.

One U.S. Special Forces soldier and an airman were killed and another Special Forces soldier was wounded when their four-vehicle convoy was ambushed during a reconnaissance patrol near the town of Geresk, the military said in a statement from Bagram air base, headquarters of U.S. forces.

The Pentagon identified one of the slain Americans as Staff Sgt. Jacob L. Frazier, 24, of St. Charles, Ill., who was assigned to the 169th Air Support Operations Squadron, 182nd Airlift Wing. The other casualties were not immediately named.

Col. Roger King, an Army spokesman, said there were fewer than 20 people in the convoy. "They drove into a kill zone," King said. The convoy sped out of the area after the Americans were shot and a gunfight ensued, he said.

There likely will be a response from the U.S. military, which recently finished an anti-terror sweep known as Operation Viper in the area. "We'll probably make attempts to find out who did the ambushing," King said, without elaborating.

Today's deaths bring to 18 the number of U.S. soldiers killed in combat in Afghanistan.

Helmand eyaletinin istihbarat şefi, baba Mohammed Khan, 2 motosiklet kullanan 4 adam tarafından pusuya düşürüldükleri sırada Amerikan askerlerinin, Amerikan desteğiyle inşa edilen bir okulu ve hastaneyi kontrol etmekte olduklarını söyledi. Silahlı adamlar kaçtı. Mohammed Khan onları Taliban savaşçıları olarak tanımladı fakat bilgisinin kaynağını açıklamadı.

Güneydeki şiddet olaylarındaki artış, Afganistan'daki bazı uluslararası yardım projelerini aksatmaktadır.

Bu ülkede çalışan 160 yabancı ve 1500 Afganlıya sahip olan, Cenevre merkezli Uluslararası Kızılhaç Komitesi, El Salvador ve İsviçre'nin bir vatandaşı olan 39 yaşındaki Ricardo Mungia'nın Çarşamba günü ölümünün ardından operasyonları askıya aldığını söyledi.

Bir su mühendisi olan Munguia'nın, kuzeye 70 km uzaklıktaki Tirin Kot'taki bir projeden Kandahar'a dönerken yolu kesildi.

Yetkili makamlar, güney eyaleti, Uruzgan'ın Khakrez bölgesindeki savaşta hiçbir koalisyon zayıyatının rapor edilmediğini fakat 6 Afgan askerinin yaralandığını söylediler.

Norveç ordusu, Oslo'da, rutin devriyedeki 2 Norveç F-16 jetinin destek koalisyon kara birliklerine çağrıldıklarını ve Kandahar'ın kuzeyindeki hedeflere lazer güdümlü bomba bıraktıklarını söyledi.¹⁰⁰

Dad Mohammed Khan, intelligence chief of Helmand province, said the U.S. soldiers were inspecting a school and hospital built with U.S. funding when they were ambushed by four men riding two motorcycles. The gunmen escaped. He identified them as Taliban fighters, but he did not reveal the source of his information.

The surge in violence in the south has disrupted some international aid projects in Afghanistan.

The Geneva-based International Committee of the Red Cross, which has 160 foreigners and 1,500 Afghans working in this country, said it was suspending operations after Wednesday's killing of Ricardo Munguia, 39, a citizen of El Salvador and Switzerland.

Munguia, a water engineer, was intercepted on a dirt road while driving back to Kandahar from a project in Tirin Kot, about 70 miles to the north.

No coalition casualties were reported in the battle in the Khakrez district of Uruzgan, a southern province, but six Afghan soldiers were wounded, authorities said.

In Oslo, the Norwegian military said two Norwegian F-16 jets on a routine patrol were called in to support coalition ground troops and dropped four laser-guided bombs on targets northeast of Kandahar.

¹⁰⁰ 2 Americans Killed in Ambush in Afghanistan, The Washington Post, 30 Mart 2003, WPT214474867503

29 ve 30 Mart 2003 tarihli haberlere konu olan Kızılhaç çalışanının ve Amerikan askerlerinin öldürölmeleri yerel etnik gruplar tarafından organize edilmiş olabileceği gibi birkaç Afgan haydut tarafından da yapılmış eylemler olabilir. Yerel aşiret liderlerinin merkezi hükümet ve Amerika karşıtı eylemler olarak tasarlanmış olabileceği her iki saldırı olayında da yalnızca Batılı kişilerin öldürölmeleri ülke içindeki modernizasyon ve yeniden yapılanma hareketlerine tepki olarak düşünölebilecekken aynı zamanda Amerika'nın Irak'a saldırmasına da bir tepki olarak planlanmış olabilir.

31 Mart 2003 tarihli haber içeriği:

Roketler Kabil'deki Barış Koruma Karargahı'nı Vurdu

Kabil, Afganistan, 30 Mart – Afganistan'ın başkenti Kabil'de bulunan barış gücü merkezine bu akşam bir roket isabet etti. Herhangi bir yaralanma olayı rapor edilmedi.

Yüksek taş duvarlarla çevrili bu merkez, sokağın karşısında sıkı bir şekilde korunan ABD elçiliğine yakın. Roket isabet ettiğinde az sayıda barış gücünün orda olduğu belirtiliyor.

Alman barış gücü sözcüsü Yarbay Thomas Lobbering "bu noktada binanın hasar almış olabileceği görünüyor." dedi.

İkinci bir roket saldırısı Afgan başkentinin doğusu vurdu. Burada da herhangi bir yaralanma raporu bildirilmedi.

Polis sözcüsü roketlerin Kabil'in birkaç mil doğusundan ateşlendiğini söyledi.

Yabancı birliklere ve yardımcı çalışanlara yapılan bu saldırı Irak'taki savaşın başlamasından itibaren görülen saldırı serisinin sonuncusuydu. Afgan hükümet yetkilileri saldırıdan devrik Taliban milislerini sorumlu tutuyor.

Kabil'de Almanya ve Hollanda'nın yönetimi altındaki 22 devletin yaklaşık 5 bin barış gücü askeri bulunmakta. Taliban 2001'in son dönemlerinde Amerikan desteği alan karşıt gruplarca devrilmişti. Binlerce Amerikan kuvveti ülkede kalarak Taliban'dan geriye kalan milisleri ve El-Kaide milislerini arıyor.

Rocket Hits Peacekeeping HQ in Kabul

KABUL, Afghanistan, March 30 -- A rocket slammed into the headquarters of the international peacekeeping force in Kabul, the Afghan capital, tonight. There were no reports of injuries.

The compound, consisting of several buildings surrounded by high stone walls, is across the street from the heavily fortified U.S. Embassy. Few peacekeepers were present when the rocket hit.

"At this point it appears that a building may have been damaged," said Lt. Col. Thomas Lobbering, a German peacekeeping spokesman.

A second rocket struck the eastern edge of the Afghan capital. There were no reports of injuries there, either.

A police spokesman said the rockets were fired from several miles east of Kabul.

The strikes were the latest in a series of attacks on foreign troops and aid workers in Afghanistan since the start of the war in Iraq, and Afghan government officials blamed them on remnants of the ousted Taliban militia.

Kabul is patrolled by nearly 5,000 peacekeepers, a 22-nation force under the command of Germany and the Netherlands. The Taliban was ousted in late 2001 by U.S.-backed opposition groups. Thousands of U.S. troops remain in the country, searching for remnants of the hard-line militia and al Qaeda.

Barış gücü merkezinin dışında bir görevde olan Afgan askeri Muhammed Azim, Savunma Bakanlığı'nın dört gün önce El- Kaide üyelerinin şehre girdiğine dair bir uyarı yaptığını belirtiyor.

Geçen hafta doğu Afganistan'da bir Kızılhaç çalışanı ve iki Amerikan Özel Birlikleri üyesi ayrı olaylarda öldürüldü.¹⁰¹

Mohammed Azim, an Afghan soldier on duty outside the peacekeepers' compound, said the Defense Ministry issued a warning four days ago that suspected al Qaeda operatives had entered the city.

In the past week, a Red Cross worker and two U.S. Special Forces soldiers were killed in separate incidents in southern Afghanistan.

---

¹⁰¹ *Rocket Hits Peacekeeping HQ in Kabul*, The Washington Post, 31 Mart 2003, WPT247561605503

Irak savaşının başlamasını takip eden ilk günlerde Amerika'nın bir diğer savaş alanı olan Afganistan'da arka arkaya meydana gelen saldırı ve cinayet haberleri olayların Irak savaşıyla bağlantılı olduğu ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Taliban ve El-Kaide yanlısı ya da Amerikan karşıtı kişilerin suçlu olarak gösterildiği olaylar, ABD'nin Irak'a açtığı savaşa bir tepki olarak ortaya çıktığı düşüncesini desteklerken, bu tür eylemler aynı zamanda ülke içindeki gerginliği de tırmandırmakta ve tüm dengeleri de bozucu nitelik taşımaktadır. Ülkede devam eden yeniden yapılanma faaliyetlerinin de askıya alınmasına neden olmanın yanı sıra merkezi hükümetin yönetimdeki başarısızlığına da bir atıf yapılmaktadır. Bu tarihe kadar okunan haberler göstermektedir ki, Irak savaşı Amerikan karşıtlığını artıran çok güçlü bir etken olmuştur ve Amerikan basını da bu konuyu sıklıkla vurgulamaktadır.

1 Nisan 2003 tarihli haber içeriği:

Uzaktaki Savaş Afganlar için Tehdit Yaratmaya Başladı

Irak'taki çatışma ABD'ye olan öfkeyi artırırken; ülkenin şu an çok hassas olan istikrarını da bozma tehlikesi taşıyor.

CELALABAT, Afganistan -- Milis kuvvetlerinde asker olan 20 yaşındaki Shiragha, Amerika Birleşik Devletleri'nin Afganistan'a cep telefonları, Batıya özgü kıyafetler ve Pepsi ile beraber yeni özgürlükler de getirmiş olmasından duyduğu mutluluğu belirtiyor. Ancak; bugün Irak'ta süregelen savaş nedeniyle Amerikalılara karşı daha ölümcül bir şiddet olduğunu varsayarak sırttı.

"İnsanlar nerede olursa olsun bir Amerikalı gördükleri an, onu öldüreceklerdir. Neden yapmasınlar ki? Ben, bir yerlerde Müslümanlara gayrimüslimler tarafından saldırıldığımı duyduğum an, onları öldürmek isterim," diye belirtti.

Kendini Shiragha'nın komutanı olarak tanıtan bir adam; sanki bunu vurgulamak istercesine, Kabil'e giden tozlu yol kenarında bulunan esnaflar sorun yarattıklarında Rus yapımı bir uçaksavarı yakındaki bir yamaca doğru ateşledi.

Son günlerde Batılılara düzenlenen bir dizi saldırı – ve cihat, nam-ı diğer kutsal savaş çağrıları – arasında kalan pek çok Afgan, Irak'taki savaşın; ABD öncülüğündeki koalisyon, Taliban'ı (son 5 yıldır Afganistan'ın büyük kısmına hükmeden radikal İslami grup) yerinden ettiğinden beri yaşamakta oldukları hassas, göreceli istikrarı bozmasından endişe ettiklerini belirtti.

Afghans Hear Threat from a Distant War

Iraq Conflict Intensifies Anger at U.S., Danger to Country's Fragile Stability

JALALABAD, Afghanistan -- Shiragha, a 20-year-old soldier in a local militia, relishes the new freedoms the United States brought to Afghanistan along with mobile phones, Western clothes and Pepsi. But he grinned today as he predicted more deadly violence against Americans here of the war in Iraq.

"Anywhere people see an American, they will kill him," he said. "Why not? As soon as I hear somewhere Muslims are attacked by non-Muslims, I want to kill them."

As if to emphasize the point, a man who described himself as Shiragha's commander fired a Russian-made antiaircraft weapon at a nearby hillside as shopkeepers along the dusty road to Kabul braced for trouble.

Amid a series of attacks on Westerners in recent days -- and fresh calls for jihad, or holy war -- many Afghans have said they fear that the war in Iraq will destroy the fragile, relative stability they have enjoyed since the U.S.-led coalition ousted the Taliban, the radical Islamic militia that ruled most of Afghanistan for five years.

Celalabat'ın Darunta bölgesinde esnafılık yapan 40 yaşındaki Hazratullah, "Amerikalıların bize, Afganistan'a getirdikleri tek şey barış ve güvenlidir. Düşündüğümüz gibi bir fabrika sağlamadılar. Elektrik üretmek için bir baraj inşa etmediler. Fiyatlar artış halinde. Hükümet, hala iyi durumda değil. Hala, diktatörler iktidarda. Ve hala her yerde silahlar var," diye konuştu.

"Ve şimdi tüm insanlar yeniden Afganistan'da savaşmak zorunda kalacağımız ve insanların açlıktan muzdarip olacağıyla ilgili endişe içindeler," diye ekledi.

Bir uluslararası Kızıl Haç çalışanı Perşembe günü, Taliban'ın ruhani mekânı olan ülkenin güney kısmındaki terk edilmiş bir toprak yolda öldürüldü. Ayrıca Cumartesi günü, güneydeki Helmand vilayetinde iki ABD askeri de silahlı şahıslar tarafından pusuya düşürülerek katledildi.

Pazar gecesi, başkent Kabil'de, Uluslararası Güvenlik Destek Gücü (ISAF) üssüne bir roket atıldı ve Alman sözcü, bugün bunun hedeflenmiş ve fevkalade sofistike bir saldırı olduğunu dile getirdi.

Afganları daha fazla sayıda şiddetli saldırı düzenlemeye çağıran Amerikan karşıtı yayınların son günlerde büyük ölçüde dağıtımını yapıldı.

Görünüşe göre, Taliban rejiminin firari lideri Muhammed Ömer tarafından basılan ve Afganistan'ın doğusunda görülen yeni poster cihada yönelik yeni bir çağrı yapıyor. Posterde yazılanlar ise şöyle: "Usame Bin Ladin'den ötürü suçlandık çünkü onun bir terörist olduğunu söylediler ve o bizimle sığınmaktaydı.", "Peki ya Irak'ın suçu ne?"

"The only thing the Americans have brought us is peace and security in Afghanistan," Hazratullah, 40, a shopkeeper in Jalalabad's Darunta district, said. "They didn't bring a factory like we thought they would. They didn't bring a dam for electricity. The prices are increasing. Still, the government is not okay. Still, the warlords are in power. Still, there are weapons everywhere.

"Now, all the people worry that again we'll have fighting in Afghanistan and people will be hungry."

An International Red Cross worker was killed on Thursday along an isolated dirt road in the southern part of the country, the Taliban's spiritual home, and two U.S. servicemen were ambushed by gunmen and slain in the southern province of Helmand on Saturday.

In the capital, Kabul, a rocket landed in the headquarters compound of the International Security Assistance Force on Sunday night in what the German spokesman said today was a targeted and unusually sophisticated attack.

Anti-American literature calling on Afghans to launch more violent attacks has been distributed widely in recent days.

A new poster apparently issued by the fugitive leader of the Taliban, Mohammad Omar, and seen in eastern Afghanistan issued a new call for jihad. "We were blamed for Osama bin Laden because they said he was a terrorist, and he was taking shelter with us," the poster said. "But what is the fault of Iraq?"

Celalabat'ta, ortalık karardıktan sonra Amerikalı bir askerin Afgan genç bir kadının üstünü aradığını anlatan ve bölge halkının onlara "gece mektupları" adını vermelerine neden olan el ilanları dağıtıldı.

El ilanında şöyle yazıyordu: "Tüm Afganlar, cesur halk ve tüm dünyadaki Müslümanlar, uyanın! Bu kız bir terörist mi? Ah mücahitler, neden bu kadar sessizsiniz?"

Afganistan'da ara ara savaş karşıtı protestolar yer alıyordu ancak hiçbiri dünyanın başka bir yerinde olduğu gibi büyük kitleleri sürükleyemedi. Pek çok Afgan bir yandan Irak'taki savaşı karşılarken, Amerikan kuvvetlerinin Afgan evlerini aramaları ve vatandaşları alıkoymalarına içerlerlerken, öte yandan da Amerika Birleşik Devletleri'ne baskıcı Taliban rejimini devirdikleri için minnettarlar.

Milli güvenlik danışmanı Zalmay Resul şöyle konuştu: "ABD halkıyla olan yakın ilişki, Afgan halkının iradesidir. Bu, birkaç bakanın veya politikacının iradesi değildir."

Bugün röportaj yapılan birkaç kişi Irak'taki savaşın ABD destekli Afgan hükümetinin muhaliflerini teşvik ettiğini ve milis lideri Gülbeddin Hikmatyar'ın Afganistan'daki Amerikan mevcudiyetiyle savaşmak için Taliban ve El-Kaide güçlerini birleştirmesine yardımcı olduğunu belirtti.

Celalabat'ta bir ulaşım işletmesinde çalışan 42 yaşındaki Muhammed Sadeq, "Savaşın uzun bir süre devam etmesi durumunda Taliban ve El-Kaide'deki bu insanlar Afganistan'da güçlenecek ve gelişeceklerdir," diye belirtti.

In Jalalabad, fliers depicting a U.S. soldier frisking a young Afghan female have been distributed after dark, prompting locals to dub them "the night letters."

"All Afghans, brave community and Muslims all over the world, wake up," the flier says. "Is this girl a terrorist? Oh, mujaheddin, why are you so quiet?"

While there have been sporadic antiwar protests in Afghanistan, none has drawn the huge crowds seen elsewhere in the world. Many Afghans say that while they oppose the war in Iraq and resent U.S. forces searching Afghan homes and detaining their countrymen, they are also grateful to the United States for toppling the repressive Taliban.

"The close relationship with the people of the U.S. is the will of the Afghan people," national security adviser Zalmay Rassoul said. "It is not the will of a few ministers or politicians."

Several people interviewed today said they were increasingly nervous that the war in Iraq had emboldened opponents of the U.S.-backed Afghan government, and helped renegade militia leader Gulbuddin Hekmatyar unite Taliban and al Qaeda forces to fight the American presence in Afghanistan.

"If the war lasts a long time, then these people in Taliban and al Qaeda will be reinforced here in Afghanistan and grow," said Mohammad Sadeq, 42, who works for the transportation authority in Jalalabad.

“Irak savaşından evvel Amerikalılar sayesinde çok mutluyduk ve onlara minnet borçluyduk. Ancak şu an Afganistan halkını kandırdıkları kanaatindeyiz. Yollarımızı yeniden yaptıracaklarına, maaşlarımızı ödeyeceklerine dair söz vermişlerdi. Ancak, geçen şu 2 yılda Amerikalılardan bu yönde gelen herhangi bir destek göremedik.”

“Onlardan Afganistan’a barış ve güvenlik getirmelerini istemiştik,” dedi ve “En azından bunu yapıyor olduklarını düşünmüştük. Ancak, şimdi dünyayı savaştırmaya başladıklarını görüyoruz,” diye ekledi.¹⁰²

"Before the fighting in Iraq we were very happy and grateful to Americans. Now we are thinking they have cheated the people of Afghanistan. They have promised they will rebuild our roads, they will pay our salaries. And in these two years we have seen nothing from Americans.

"We wanted them to bring peace and security to Afghanistan," he said. "We thought they were doing at least that. Now, we see they are starting to fight the world."

---

¹⁰² *Afghans Hear Threat from a Distant War*, The Washington Post, 01 Nisan 2003, WPT082422591303

Afganistan savaşının başlamasından neredeyse 2 yıl sonra Afganistan'a bakıldığında Taliban yönetiminin ülkeden sklp atılmasına rağmen daha iyi ve daha güvenli bir yer olduğunu iddia etmek mümkün değildir. ABD'nin Afganistan'daki öncelikli hedefinin zgr ve demokratik bir ulus inşa etmek olmadığını bugün tüm dünya net bir şekilde bilmektedir. Amerikan karşıtı grupların da gözünden kağmayan bütün bu detaylar özellikle Irak savaşının başlamasının ardından, akıllarda olan Amerikan şüpheciliğini arttırmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nin söz verdiği şekilde güvenlik, barış, alt ve üstyapı hizmetleri ve daha iyi yaşam koşulları sağlayamadığı Afganistan'da henüz tüm dünyaya lanse ettiği şekilde işini tamamlayamamış durumdayken Irak'ı hedefine almış olmasından duyulan rahatsızlığa şaşırılmaması gerekmektedir.

3 Nisan 2003 tarihli haber içeriği:

Köylüler Amerikan ve Afgan Kuvvetlerine Karşı Savaşa Katıldılar

KANDAHAR, Afganistan, 2 Nisan -- Valilikten bir sözcü bugün; köylülerin cihat nam-ı diğer kutsal savaş çağrısına cevap vererek buranın güneyinde; Spin Boldak şehrinin yakınında çıkan bir savaşta ABD Özel Kuvvet birlikleri ve Afgan askerlerine karşı şüpheli Taliban mücahitlerinin yanına katıldıklarını belirtti.

Vali Gul Agha Shirzai'nin sözcüsü Khalid Pashtoon ise şöyle konuştu: "Taliban basit, cahil insanlardan istifade ediyor ve onlara bunun cihat olduğunu söylüyor."

Pashtoon; Gul Agha'nın Özel Kuvvet askerleri tarafından desteklenen vilayete bağlı milislerinden yaklaşık 600'ünün bugün hala Taliban liderliğindeki bilinmeyen sayıda mücahitle savaşıyor olduğunu belirtti.

Başkent Kabil'in kuzeyinde bulunan Bagram hava üssündeki Amerikan askeriyesine bağlı bir sözcü, çatışmanın mücahitlerin 12 Özel Kuvvet askerinden oluşan bir müfrezeyle ateş açmasıyla başladığını ve müfrezenin hava desteği istediğini dile getirdi.

Sözcü, sözlerine şöyle devam etti: "Amerikan askerleri, buranın 70 mil güneydoğusunda, Spin Boldak civarında bir Afgan milis operasyonunu gözlemledikleri sırada, Taliban'dan olduğu düşünülen 40 kadar mücahit onlara ateş açtı. Amerikan kuvvetleri de roketler ve 30 mm.lik toplarla yanıt verdiler."

Villagers Join Fight against U.S., Afghan Forces

KANDAHAR, Afghanistan, April 2 -- Villagers responding to a call to jihad, or holy war, have joined suspected Taliban fighters in a battle against Afghan soldiers and U.S. Special Forces troops south of here, near the city of Spin Boldak, a spokesman for the provincial governor said today.

"The Taliban is taking advantage of the very simple, illiterate people and telling them this is jihad," said Khalid Pashtoon, spokesman for Gov. Gul Agha Shirzai. "Both are fighting."

About 600 of Gul Agha's provincial militiamen, supported by Special Forces soldiers, were still battling an unknown number of Taliban-led fighters tonight, Pashtoon said.

The conflict began when those fighters fired on a detachment of 12 Special Forces soldiers, who called in a barrage of air support, said a spokesman for the U.S. military at Bagram air base, north of the capital of Kabul.

The U.S. soldiers were observing an Afghan militia operation in the vicinity of Spin Boldak, about 70 miles southeast of here, when about 40 fighters believed to be Taliban fired on them, the spokesman said. U.S. forces responded with rockets and 30mm rounds.

Amerikan ordusu bugün itibarıyla herhangi bir Amerikalı veya Afgan'ın kaybına dair ellerine rapor ulaşmadığını belirtti ve düşmanın konuyla ilişkisi olup olmadığına dair bir değerlendirmede bulunamayacaklarını öne sürdü.

Ancak Pashtoon ortada bir bozgun olduğunu dile getirdi. "Düşman, kuvvetlerimiz tarafından kuşatıldı. Bu unsurları temizlemekteyiz," dedi.

Çatışma, katı Taliban yöneticilerinin 2001 yılının sonlarında ABD öncülüğünde bir koalisyon tarafından anayurtları olan Afganistan'ın değişken güneyinde haftalardır artan şiddetin peşi sıra çıktı.

Bir Kızıl Haç çalışması 27 Mart günü Kandahar dışında öldürüldü ve iki gün sonra motosikletli tetikçiler civardaki Helmand vilayetinde askeri bir konvoyu pusuya düşürerek iki Amerikan askerinin ölümüne sebep oldular. Bu ölümler, Aralık ayından beri Afganistan'daki ABD kuvvetlerinin ilk kayıplarıydı.

Üst düzey bir Taliban lideri, bir radyo röportajındaki ölüm olaylarıyla ilgili suçlu üstlendi. Geniş çapta dağıtılan posterlerde de Taliban'ın yakalanması zor lideri Muhammed Ömer, Amerikalılara ve onlara yardım eden Afganlara karşı cihat çağrısında bulundu.

Pashtoon, "Afganistan'daki Amerikan kuvvetlerine karşı koyan isyancılar son günlerde daha az ölümcül çabalar sarf ediyorlar: burada bulunan ABD askeri aracına zarar veren mayın döşemek, vilayet hükümeti çalışanlarına saldırmak ve Afganları çocuklarını okula göndermemeleri konusunda uyarıcı bildiriler dağıtmak. El ilanlarının bazıları Pakistan'daki aşırı İslamcılar tarafından basılmıştır," dedi.

The U.S. military said it had received no reports of U.S. or Afghan casualties by tonight and could offer no assessment "as to the results of the engagement on the enemy."

Pashtoon, however, claimed a rout. "The enemy has been sieged by our forces," he said. "We are cleansing these elements."

The fighting follows weeks of growing violence in Afghanistan's volatile south, the homeland of the hard-line Taliban rulers ousted by a U.S.-led coalition in late 2001.

A Red Cross worker was killed outside Kandahar on March 27, and two days later gunmen on motorcycles ambushed a military convoy in neighboring Helmand province, killing two U.S. soldiers. The deaths were the first for U.S. forces in Afghanistan since December.

A high-ranking Taliban leader asserted responsibility for the killings in a radio interview and, in widely distributed posters, the Taliban's elusive leader, Mohammad Omar, called for a holy war against Americans and Afghans who help them.

Rebels who oppose U.S. forces in Afghanistan have also waged less deadly efforts in recent days: planting a land mine that damaged a U.S. Humvee here, attacking provincial government employees and distributing leaflets warning Afghans to keep their children out of schools. Some of the pamphlets were issued by Islamic fundamentalists in Pakistan, Pashtoon said.

Pashtoon aynı zamanda şunları da dile getirdi: "Geçtiğimiz birkaç hafta içinde Kandahar'daki durum günbegün kötüye gitti. Şiddet olaylarında artış 5 ay önce başladı ancak Irak savaşının başlamasından sonra daha yaygın hale geldi. Bu tür olaylardan korkmuyoruz. Onlara rastladığımızda, onlarla savaşmayı seviyoruz."

Pashtoon, Salı ve Cumartesi günleri Gul Agha'ya bağlı yaklaşık 1200 askerin Kandahar'ın kuzeyinde Taliban mücahitleriyle savaştıklarını dile getirdi.

"Kuzeyde konuşlandığımızda, 300 ila 400 arası mücahitle çatışacağımızı düşünüyorduk. Ancak yaklaşık 30 kadarla karşılaştık ve bir düzinesini yakaladık," dedi. Aralarında Taliban eski İçişleri Bakanı Abdül Rezzak da vardı.

Pashtoon, Kandahar'ın kuzeyi ve güneyindeki çatışmada, Taliban mücahitleriyle savaşan kuvvetlerin %98 Gul Agha'nın adamlarından oluştuğunu ve az sayıda da Özel Kuvvet tarafından desteklendiklerini vurguladı.¹⁰³

"The last few weeks the situation in Kandahar was getting worse day by day," Pashtoon said. "The increase in violent incidents started five months ago, but became more common after [the start of] the Iraq war. We are not afraid of them. When we find them, we love to go fight them."

On Friday and Saturday, about 1,200 soldiers loyal to Gul Agha battled Taliban fighters north of Kandahar, Pashtoon said.

"When we deployed to the north we expected to engage 300 to 400 fighters," he said. "We found about 30 and arrested a dozen," he said. Among them was former Taliban interior minister Abdul Razaq.

In the fighting north and south of Kandahar, the forces battling Taliban fighters were composed "98 percent" of Gul Agha's men, backed by a small number of Special Forces, Pashtoon said.

¹⁰³ *Villagers Join Fight against U.S., Afghan Forces*, The Washington Post, 3 Nisan 2003, WPT377374220703

Afganistan'da süregelen iç savaş, Amerika'nın ülkeye müdahalesinden sonra bir süreliğine yatışmış olsa da uzayan savaş dönemi yerli Taliban yanlısı birlikler ile Amerikan destekçisi grupları ve Amerikalıları karşı karşıya getirmeye ve ülkeyi yine bir çatışma alanına döndürmeye neden olmaktadır. Bazı yerel aşiretlerin Amerikan güçlerine verdikleri destek, halkı da kışkırtacak ve yanlarına çekecek şekilde hareket etmeleri savaşın başladığı zamandan bu yana meydana gelen her türlü Amerikan olumsuzluğuna verilen birer cevap niteliğindedir. Amerikan yönetiminin vaat ettiklerini gerçekleştirememesi Afgan halkında uyanış niteliğinde bir durum yaratmakta ve hem Amerikan güçlerine hem de onlara destek veren Afgan kuvvetlere karşı halkı da içine çeken bir çatışma ortamı oluşturmaktadır. Amerika'nın ve koalisyon güçlerinin ülkede bir türlü yaratamadığı refah ve barış ortamı ister istemez Afgan halkını birer savaşçıya dönüştürmektedir. Hangi sebep ya da sebeplerle olursa olsun, ülkesini sömüren ve bunu yapmak için de binlerce sivilin ölümüne neden olan, İslam'a ve Arap dünyasına karşı olan bir düşman karşısında verilen mücadele 11 Eylül olaylarından sonra Afganistan'da yapılanlardan çok daha kötü olamaz. 11 Eylül olaylarının ardından ABD'nin Afganistan ve Irak'a açmış olduğu savaşlar, 11 Eylül olaylarının kendisinden daha kanlı ve daha derin sonuçlar yaratmıştır.

4 Nisan 2003 tarihli haber içeriği:

Amerikan Savaş Uçağı Taliban'ı Saklandığı Yerden Çıkardı

KANDAHAR, Afganistan, 3 Nisan -- Amerikan savaş uçağı tarafından yapılan ağır saldırı, Talibanlı direnişçilerin dağda gizlendikleri yerden kaçmalarına sebep oldu. Ayrıca vurgun ekipleri, bugün oranın dini milis gruplarının ve müttefiklerinin konakladıkları geçici bir kamp ve vur-kaç saldırısında bulunup sığındıkları bir barınak olduğunu ortaya çıkardı.

Bölge emniyet amiri Fazluddin Agha, "Çadır, yiyecek ve tüfeklerin olduğu bir üs keşfettik. Burası Pakistan'dan gelen Taliban üyelerinin ülkenin diğer kısımlarına geçmeden evvel kaldıkları yerdi," dedi.

Bagram hava üssünden kalkan Amerikan hava desteğı; bir gün öncesindeki çatışma sırasında 60 Taliban mücahidinin bir sınır köyünden kaçarak gizlendikleri Tor Ghar sıradağlarını bombaladı.

Bir ordu sözcüsü olan Albay Roger King, 35.000 lbs (15785 kg) ağırlığında mühimmatın beş farklı çeşit savaş uçağıyla - Harrier Jet savaş uçakları, B-1 bombardıman uçakları, A-10 Thunderbolt tipi uçaklar ve savaş helikopterleri - 14 saat boyunca isyan olan noktalara yağdırıldığını belirtti.

King, Kabil'in kuzeyinde bulunan Bagram hava üssündeki muhabirlere "Yakın hava desteğinin harika bir biçimde kullanımına şahit olduk," açıklamasında bulundu ve ekledi: "Bu operasyon, muhtemelen son 6 aydır düzenlediğimiz her türlü operasyonda kullanılan envai çeşit mühimmatı içeriyordu."

U.S. Aircraft Force Taliban to Abandon Afghan Hideout

KANDAHAR, Afghanistan, April 3 -- Heavy pounding by U.S. fighter aircraft drove Taliban holdouts from their mountain hideout, where cleanup crews today found a transit camp and a staging ground for hit-and-run assaults by the hard-line religious militia group and its allies.

"We discovered a base with tents, food, weapons. It was here that Taliban coming from Pakistan would stay before moving out to other parts of the country," said Fazluddin Agha, district police chief of Spin Boldak.

U.S. air support launched from Bagram air base pounded the Tor Ghar mountain range, where about 60 Taliban fighters were dug in after fleeing a border village during fighting a day earlier.

Col. Roger King, an Army spokesman, said that more than 35,000 pounds of ordnance was dropped or fired from five types of aircraft -- Harrier jets, B-1 bombers, A-10 Thunderbolts and helicopter gunships -- on the rebel positions over a 14-hour span.

"It's a pretty good use of close air support," King told reporters at Bagram air base, located north of Kabul. "This action has probably integrated the most different types of assets of any operation we have had in the last six months or so."

Kendisi operasyonun devam etmekte olduğunu belirtti.

Yaklaşık 45 Özel Kuvvet askeri ve 250 Afgan askeri, Taliban güçlerini Afganistan'ın güneydoğusundaki geçiş noktası olan Spin Boldak'ın 25 mil kuzeyindeki Sikai Lashki köyünden sürdüler.

Agha'nın dediğine göre; tıpkı Talibanlı düşmanları gibi Afgan mücahitlerden birkaçı da yaralandı.

Afganistan'ın güney bölgelerinde Taliban'ın yeniden örgütlenmekte olduğu ve Amerika Birleşik Devletleri tarafından terörist olarak yaftalanan ve Amerikan birlikleri tarafından avlanan asi komutan Gülbeddin Hikmetyar'ı da kendine müttefik olarak bulduğu yönündeki kanıtlar artıyor.

Kandahar'ın 2. Kolordu Komutanı Han Muhammed, Taliban'ın en önemli lideri Muhammed Ömer'in bir zamanlar yaşadığı yerleşik kampta şöyle konuştu: "Altı ay önce saldırılar ara ara gerçekleşmekteydi. Ancak bugün Taliban'a bağlı yeni bir örgüt mevcut."¹⁰⁴

He said the operation was continuing.

About 45 Special Forces soldiers and 250 Afghan soldiers drove the Taliban into the mountains from the village of Sikai Lashki, 25 miles north of Spin Boldak, the gateway to southeastern Afghanistan.

Several Afghan fighters were injured, as were their Taliban enemies, according to Agha.

Evidence is mounting in the southern regions of Afghanistan that the Taliban is reorganizing and has found an ally in Gulbuddin Hekmatyar, a rebel commander who has been labeled a terrorist by the United States and hunted by its troops.

"Six months ago their attacks were sporadic. But today there is a new organization to the Taliban," Kandahar's 2nd Corps commander, Khan Mohammed, said at the sprawling compound where Taliban supreme leader Mohammed Omar once lived.

---

¹⁰⁴ *U.S. Aircraft Force Taliban to Abandon Afghan Hideout*, The Washington Post, 4 Nisan 2003; WPT275421347303

Afganistan'dan (ve tabii Pakistan'dan) Taliban'ı kazımayı kendisine görev edinen ABD, ülkedeki Amerikan güçlerine ve Amerikan yanlısı Afgan güçlerine karşı düzenlenen saldırıların karşılığını vermede savaş boyunca hiç gecikmemiştir. Afganistan'ın çeşitli kesimlerinde sık sık yoğun saldırılar düzenleyen ve bu saldırılarda her zaman ölçsüz hareket eden Amerikan birlikleri gerçekleştirdikleri çeşitli zamanlardaki operasyonlarda az sayıda teröristi yakalarken, çok sayıda sivilin ölümüne yol açmıştır.

4 Nisan 2003 tarihli haber içeriği:

Savaş Sonrası Hükümeti Oluşturmada BM'nin rolü tartışılıyor

Beyaz Saray yeniden inşa etmede yetki istiyor.

Amerikan birliklerinin Bağdat'ı kuşatmalarıyla Bush hükümeti dün, savaş sonrası Irak'ın başlarda nasıl yönetileceğine aheni olarak odaklandı. Başkan Bush, bugün İngiltere Başbakanı Tony Blair ile olan görüşmesinde de bu konuya değinecek.

Bush'un Irak'ı işgal etmesinde ve Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'i devirmesinde en sadık müttefiki olmuş olan Blair, Avrupalı müttefiklerle Birleşmiş Milletler için Bush hükümetinin kurmayı istediğinden daha güçlü bir savaş sonrası rolü geliştirmek için çalışıyor. Bu iki liderin bugün ilerleyen saatlerde ve Salı günü, Belfast'ın dışındaki Hillsborough Kalesi'nde gerçekleşecek olan görüşmelerinde Blair'in Bush'u Irak'ta savaş sonrası için daha fazla yetki vermeye teşvik edeceği düşünülüyor.

Ancak Dışişleri Bakanı Colin L. Powell ve milli güvenlik danışmanı Condoleezza Rice geçen hafta kesin olarak Amerika Birleşik Devletleri'nin Saddam Hüseyin devrildikten sonra ipleri kendi elinde tutmayı planladığını ve Birleşmiş Milletler'in yeniden yapılandırılmada birincil role uygun olmadığını belirttiler.

Dün birkaç televizyon programına katılmış olan Savunma Bakanı Yardımcısı Paul Wolfowitz de çok belirgin açıklamalar yapmamakla beraber Amerika'nın gergin müttefiklerini savaş sonrasında Birleşmiş Milletler'in Irak'taki rolüyle ilgili rahatlatmayı denedi.

U.N. Role In Postwar Government Debated

White House Claims Authority on Rebuilding

With U.S. troops closing in on Baghdad, the Bush administration publicly focused yesterday on the question of how postwar Iraq initially will be governed, a subject of a meeting President Bush will have today in Northern Ireland with British Prime Minister Tony Blair.

Blair, Bush's staunchest ally in the decision to invade Iraq and topple the government of President Saddam Hussein, has been working with European allies to develop a stronger postwar role for the United Nations than the Bush administration appears willing to consider. When the two men meet later today and Tuesday at Hillsborough Castle outside Belfast, Blair is expected to press Bush to give the United Nations more postwar authority in Iraq.

But Secretary of State Colin L. Powell and national security adviser Condoleezza Rice said firmly last week that the United States plans to call the most important shots after Hussein falls and that the United Nations is not suitable for the principal reconstruction role. Although each promised to make room for the world body, neither offered specifics.

Appearing on several television interview programs yesterday, Deputy Defense Secretary Paul Wolfowitz also sought to reassure nervous U.S. allies about the U.N. role in Iraq after the fighting ends, although he, too, was not specific.

Wolfowitz "Fox News Sunday" adlı programda, "Birleşmiş Milletler'in önemli bir rolü vardır ve özellikle de işlevsel kurumlar konusundaki rolünü şu ana dek başarıyla yürütmüştür," açıklamasını yaptı.

Yabancı hükümetler, Birleşmiş Milletler'in; UNICEF, BM Dünya Gıda Programı (WFP) ve BM Mülteciler Yüksek Komiserliği gibi kurumlar tarafından sağlanan insani yardımın ötesinde bazı görevleri de üstlenmesi için yönetime çağrıda bulundular. Blair, Birleşmiş Milletler'e; Amerikan komutanlarına fikir vermek ve günbegün ülkenin kontrolünü ele almak için Iraklılar üzerinde -- şu an Bush hükümeti tarafından üstlenilen -- geçici otorite rolünün verilmesini istiyor.

Wolfowitz, katıldığı televizyon programları süresince geçici bir otoritenin görevini; Irak halkı tarafından seçilen bir hükümet oluşturmaya götürecek bir "köprü" olarak tanımladı. Fox'a bu sürecin ne kadar süreceğiyle ilgili açıklama yapan Wolfowitz; 1991 yılındaki Körfez savaşının ardından Kürt nüfusunun yoğun yaşadığı Kuzey Irak'ta yeni bir hükümet kurulmasının 6 ay aldığını belirtti. "Bu çok daha karmaşık bir durum," diye ekledi. "Muhtemelen ondan daha fazla zaman alacaktır."

Wolfowitz, Amerikan yönetiminin bu geçici otoritenin planlanmasında iki hedef arasında bir denge bulmaya çalıştığını söyledi. Wolfowitz NBC kanalının "Meet the Press" programında yaptığı konuşmada "Bir yandan, ilk günden itibaren etkili bir yönetim olmalı. İnsanların suya, yiyeceğe ve ilaca gereksinimleri var; kanalizasyonlar çalışmak zorunda, elektrik işlemek zorunda ve bu bir koalisyon sorumluluğu. Bunun yapıldığına emin olmak zorundayız."

"The U.N. has an important role to play, particularly in the functional agencies that the U.N. has run so successfully," Wolfowitz said on "Fox News Sunday."

Foreign governments have appealed to the administration to involve the United Nations in tasks beyond humanitarian relief provided by such agencies as UNICEF, the World Food Program and the office of the High Commissioner for Refugees. Blair wants the United Nations to be given the role -- for now claimed by the Bush administration -- of pulling together an interim authority of Iraqis to advise U.S. commanders and gradually take control of the country.

During his television appearances, Wolfowitz described the role of the interim authority as "a bridge" leading to the creation of a government chosen by the Iraqi people. Pressed on Fox on how long that process would take, Wolfowitz noted that after the Persian Gulf War in 1991, it took six months to establish a new government in Kurdish-dominated northern Iraq that has been running that part of the country since then. "This is a more complicated situation," he added. "It probably will take more time than that."

In planning the interim authority, Wolfowitz said the administration has sought to strike a balance between two objectives. "On the one hand, there's got to be an effective administration from day one. People need water and food and medicine, and the sewers have to work, the electricity has to work, and that's a coalition responsibility. We have to make sure it gets done," Wolfowitz said on NBC's "Meet the Press."

Ancak kendisi, Amerika'nın uzun vadede hedefinin "Irak halkını temsil eden meşru bir Irak hükümeti" olduğunu söyledi ve geçici otoritenin "bu meşru hükümete bir köprü" niteliğinde olacağını belirtti.

Wolfowitz, yeni Irak hükümetinin liderlerinin kim olacağını Amerika Birleşik Devletleri'nin dikte etmeyeceğini ve bu süreç içinde "hala Saddam Hüseyin'in rejimi altında yaşayan 20 milyon Irak vatandaşının" dileklerinin göz önünde bulundurulacağı konusunda ısrar etti.

Kendisi, CBS Kanalı'nın "Face the Nation" programında, "Demokrasi hakkında konuşup sonra arkanızı dönüp bu demokratik ülkenin liderlerini seçeceğiz diyemezsiniz," şeklinde konuştu.

Irakla savaş konusunda yönetimin en güçlü savunucularından biri olan Wolfowitz, yönetim tarafından Irak ordusuna gece görüş gözlüğü sağlamakla suçlanan Suriye'ye bir uyarı yayınladı. Wolfowitz, "Suriyeliler şu an yaptıklarından ileride sorumlu tutulacaklarını bilmeliler. Onlar için savaş sonrası dönemde ihtiyaç duyacakları türden ilişkiler kurmaları daha zor olacak. Ve aynı zamanda Suriye'de de değişim olacak," şeklinde konuştu.

Wolfowitz, yönetimin içindeki ve dışındaki muhafazakâr entelektüellerin de hemfikir olduğu; Irak'ta demokratik bir yönetimin oluşturulmasının diğer Arap ve Müslüman ülkelerde de benzer siyasi değişimlere ilham vereceği fikriyle ilgili umut uyandırdı.

But he said the longer-term U.S. goal was to have "a legitimate Iraqi government that represents the Iraqi people," adding that the interim authority "is a bridge to that legitimate government."

Wolfowitz also insisted that the United States will not dictate who will be the leaders of a new Iraqi government, and that the process will have to take into account the wishes of "some 20 million Iraqis who still live under the boot of [Hussein's] regime."

"You can't talk about democracy and then turn around and say we're going to pick the leaders of this democratic country," he said on CBS's "Face the Nation."

Wolfowitz, one of the strongest advocates in the administration for the war with Iraq, issued a warning to Syria, which has been accused by the administration of providing night-vision goggles for the Iraqi military. "The Syrians need to know that, what they do now, they'll be held accountable for," he said. Wolfowitz added that "it's going to be more difficult for them to have the kind of relationships they're going to need to have in the aftermath. And there's got to be change in Syria as well."

Wolfowitz voiced the hope, which is shared by other conservative intellectuals both inside and outside the administration, that the creation of a democratic government in Iraq would inspire similar political changes in other Arab and Muslim countries.

“Irak’ın İslam Dünyası’na ve Arap Dünyası’na ilham vereceğini ve böylece Arapların ve Müslümanların demokratik ülkeler yaratacaklarını düşünüyorum ve bu da oldukça olumlu,” dedi ve ekledi “Pek çok insan bunu 20. yüzyılın ikinci yarısında gerçekleştirdi. Şimdi sıra Araplarda.”

Bush bugün Belfast’a yola çıkmaya hazırlanırken; Irak’ta izlenecek savaş sonrası siyaset konusu tartışılmaya devam ediyor. ABC kanalının “This Week” adlı programında, Senato Dış İlişkiler Komitesi’nde azınlık üyesi olan Senatör Joseph R. Biden Jr. (D-Del): “Amerika Birleşik Devletleri’nin savaş sonrası Irak’a yaklaşımını uluslararasılaştırması şarttır, böylece sorumluluk paylaşılacak ve ilk andan itibaren meşruiyet sağlanacaktır,” şeklinde konuştu.

Bu fikri tekrar eden Avrupalı bir üst düzey diplomat Irak’ta şöyle konuştu: “Seçimini erkenden alınmış bir Birleşmiş Milletler onayından yana kullanmak Amerika Birleşik Devletleri’nin çıkarına olacaktır. BM bayrağı çekmek ya da bir BM şapkası yaratmak Avrupalılar tarafından Irak anlaşmalarına kapağı atmak için sarf edilen çirkin bir çaba değil, toplu bir çabayla en üst düzey meşruiyeti nasıl yaratabileceğimizi kavramamız açısından ciddi bir öneridir.”

Dış İlişkiler Konseyi’nde kıdemli ve savaş sonrası Irak görev gücünün yöneticisi olan Eric Schwartz, Amerika Birleşik Devletleri’nin BM’nin sponsoru olduğu 2001 yılında gerçekleştirilmiş, Taliban’ın çöküşünden sonra geçici bir Afgan yönetimi kurulmasını sağlayan Bonn konferansı üzerinde büyük etkisi olduğunu belirtti. “Afganistan, ABD’nin eşitliğimizden ve menfaatlerimizden ödün vermeksizin böyle bir

"I think Iraq can be an inspiration to the Muslim world and the Arab world that Arabs and Muslims can create a democratic country, and that will be positive," he said. "Many people have done it in the latter part of the 20th century. It's time for the Arabs to do it now."

As Bush prepared to leave for Belfast today, the issue of postwar policies in Iraq continued to be debated. On ABC's "This Week," Sen. Joseph R. Biden Jr. (D-Del.), ranking minority member on the Senate Foreign Relations Committee, said it was imperative that the United States "internationalize" its approach to postwar Iraq "so the responsibility is shared and that the legitimacy is established at the front end."

Echoing that sentiment, a senior European diplomat said, "It is in the best interests of the United States to opt in favor of an early creation of a U.N. stamp" in Iraq. "Raising a U.N. flag, or creating a U.N. chapeau, is not a nasty attempt by Europeans to get a foot in the door of Iraqi contracts, but a serious suggestion about how we can create the maximum perception of legitimacy of the overall effort."

Eric Schwartz, a senior fellow at the Council on Foreign Relations and director of a postwar Iraq task force, pointed out that the United States had considerable influence over the U.N.-sponsored Bonn conference in 2001 that established an interim Afghan government after the collapse of the Taliban. "Afghanistan demonstrated that the United States can be part of such a process without sacrificing our equities or our interests," he said.

sürecin parçası olabileceğini gösterdi” ve ekledi “Afganistan’da oldukça önemli bir rol oynadık, ancak BM işin içine girmiş bulunduğundan, süreç bölgeden ve uluslararası toplumdan destek aldı ancak bu destek zamana yayıldı.¹⁰⁵

"We played an enormous role in Afghanistan, but because the U.N. was involved, that process not only had the support of the region and the international community, but that support has been sustained over time."

---

¹⁰⁵ *U.N. Role In Postwar Government Debated*, The Washington Post, 7 Nisan 2003, WPT380333644603

Afganistan'dan ziyade Irak savaşına ilişkin bilgiler veren bu haberin çalışmada yer almasının temel nedeni, ABD'nin, tüm çalışma boyunca anlatılmaya çalışıldığı biçimde, tüm Ortadoğu ve Orta Asya'yı nasıl kontrol etmeye çalıştığına dair önemli ipuçları içermesidir. Dışışleri Bakanı Colin L. Powell ve Milli Güvenlik Danışmanı Condoleezza Rice'ın yaptıkları açıklamada ABD'nin Birleşmiş Milletler'e herhangi bir yetki vermeden Irak'ta tüm kontrolü kendi başına sağlayacağı alenen tüm kamuoyuna duyurulmuştur. Wolfowitz her ne kadar yeni Irak hükümetinin liderlerini kendilerinin belirlemeyeceğinden, demokrasiden bahsederken bunu yapmanın saçmalık olacağından bahsetse de tüm dünyanın çok iyi bildiği bir Şey vardır ki, ABD asla kendisine boyun eğmeyecek, onunla işbirliği yapmayacak bir hükümetin Irak'ta ya da herhangi başka bir Ortadoğu ülkesinde yönetimde olmasına izin vermeyecektir.

Haberde dikkat çeken diğer bir önemli ayrıntı da Suriye'ye yönelik olarak yapılan aıklamadadır. Açık açık Suriye'nin de ABD tarafından elden geçirileceğini söylerken, adeta Irak'tan sonraki yeni bir hedefe işaret etmektedir. Kendisini dünyanın jandarması konumuna yerleştiren ABD, ilerleyen zamanda Büyük Ortadoğu Projesi kapsamında bölgenin tamamını kendi çıkarlarına göre yeniden yapılandıracaktır ve bu kaçınılmaz gerçektir.

9 Nisan 2003 tarihli haber içeriği:

Dünya'dan Kısa Haberler

Yakıt Tankerlerinde Bomba Bulundu

KABİL, Afganistan -- Afganistan'ın başkentini denetleyen Uluslararası Barış Gücü başkanı dün, şehirdeki üslere yakıt taşıyan birkaç tankere bağlı geliştirilmiş bombalar bulunduğunu açıkladı.

28 milletin üye olduğu Uluslararası Güvenlik Destek Gücünün kumandanı Korgeneral Norbert van Heyst, Afgan güvenlik kuvvetlerinin Kabil'e girmeye çalışan, el yapımı bombalar ile donatılmış beş kadar yakıt tankerinin önünün kestiğini söyledi.

Tüm tankerlerin hedefinin Uluslararası Güvenlik Yardım Kuvveti (ISAF) üsleri olduğunu belirten van Heyst tankerlerin ne zaman durdurulduğunu ilgili bilgi vermedi. Aylık bir brifing sırasında muhabirlere; "Bunlardan yalnızca birinin patlaması durumunda sonuç hayal edebileceğiniz gibi felaket olurdu," dedi.

Van Heyst tankerlerin sürücülerinin Afgan hükümeti tarafından gözaltına alındığını belirtti. Kendisi, Afgan kuvvetlerinin; Uluslararası Güvenlik Yardım Kuvveti (ISAF) yakıtının komşu Pakistan'dan taşındığı Kabil – Celalabat otoyolunda güvenliği arttırdıklarını belirtti.

Yetkililer: "Bu esnada, Afganistan'ın güneyinde Amerikan orduları şüpheli Taliban mücahitleri için arama başlatmışken, Afgan hükümeti yetkilileri de 20 Taliban şüphelisini farklı baskınlarda yakalayıp tutukladı," açıklamasını yaptı.

World in Brief

Bombs Found on Fuel Trucks

KABUL, Afghanistan -- The chief of the international peacekeeping force guarding the Afghan capital said yesterday that improvised bombs had been found attached to several trucks bringing fuel to its bases in the city.

Lt. Gen. Norbert van Heyst, the German commander of the 28-nation International Security Assistance Force, said Afghan security forces had intercepted about five fuel trucks rigged with homemade bombs trying to enter Kabul.

All the trucks were destined for ISAF bases, van Heyst said, but he did not say when the trucks were stopped. "You can imagine if one of these explodes . . . that would be disastrous," he told reporters during a monthly briefing.

Van Heyst said the drivers of the trucks had been detained by the Afghan government.

He said Afghan forces had beefed up security on the Kabul-Jalalabad highway along which ISAF's fuel is brought from neighboring Pakistan.

Meanwhile, in southern Afghanistan, U.S. troops began a search for suspected Taliban fighters, while Afghan government soldiers arrested 20 Taliban suspects in separate raids, officials said.

Helmand vilayetinin istihbarat dairesi şefi Dad Muhammed Han; Amerikan askerlerinin, Helmand vilayetinin Sangeen bölgesinde ev ev gezerek arama yaptıklarını belirtti.

Operasyona kaç Amerikan birliğinin katıldığını söylemedi. Üste bulunan Amerikan yetkililerinden operasyonla ilgili acil bir doğrulama gelmedi.¹⁰⁶

The U.S. soldiers were conducting house-to-house searches in the Sangeen district of Helmand province, said Dad Mohammed Khan, head of the province's intelligence department.

He did not say how many U.S. troops were involved in the operation. There was no immediate confirmation of the operation by U.S. officials at the base.

---

¹⁰⁶ *Bombs Found on Fuel Trucks*, The Washington Post, 9 Nisan 2003, WPT368280922503

9 Nisan 2003 tarihli haber içeriği:**Terör Şüphelisi Suçunu Kabul Etti ve Bin Ladin'le Görüştüğünü Belirtti**

BUFFALO, 8 Nisan -- Bugün, militan İslami ağı desteklemesiyle ilgili olarak suçunu kabul eden Yemen asıllı bir Amerikalı, 2001 yılında Afganistan'da El-Kaide lideri Usame Bin Ladin'le karşılaştığını öne sürdü.

Sahim Alwan, ABD'de işleyen El-Kaide örgüt hücrelerinin bir parçası olduklarını kabul ederek hükümetle suçlunun suçunu itiraf ederek ceza indiriminden yararlanması yolunda anlaşmaya varan Yemen kökenli 6 Amerikan vatandaşının dördüncüsüydü. Ancak kendisi soruşturmacılara Bin Ladin'le görüşmüş olduğunu anlatan tek kişiydi.

30 yaşındaki Alwan, Buffalo'daki ABD bölge mahkemesinde; El Faruk eğitim kampına katılarak El-Kaide'ye "maddi destek" sağladığını kabul etti.

Buffalo yakınlarındaki, çelik kasabası Lackawanna'dan olan 6 kişi, Nisan 2001'de Afganistan'da Kandahar yakınlarında bulunan bir El-Kaide eğitim kampına katılmış oldukları gerekçesiyle Eylül ayında tutuklandılar. Başta suçsuz olduklarını iddia etmişlerdi.

Hiçbiri, New York'taki ve Pentagon'daki 11 Eylül 2001 saldırılarına veya Bin Ladin tarafından tezgâhlanan herhangi bir şiddet eylemine karışmakla suçlanmadılar.

Terror Suspect Pleads Guilty, Admits He Met Bin Laden

BUFFALO, April 8 -- A Yemeni American man acknowledged that he met al Qaeda leader Osama bin Laden in Afghanistan in 2001 as he pleaded guilty today to charges of supporting the militant Islamic network.

Sahim Alwan was the fourth of six U.S. citizens of Yemeni descent to reach a plea agreement with the government on charges that they were part of an al Qaeda "sleeper cell" operating in the United States, but he was the only one who told investigators that he had met bin Laden.

Alwan, 30, admitted in U.S. District Court in Buffalo that he provided "material support" to al Qaeda by attending the al Farooq training camp and by receiving weapons training there.

The six, who are from the steel town of Lackawanna, near Buffalo, were arrested in September on charges that they had attended an al Qaeda training camp near Kandahar, Afghanistan, in April 2001. They initially pleaded not guilty.

None was accused of involvement in the Sept. 11, 2001, attacks in New York and on the Pentagon or in other acts of violence believed to have been masterminded by bin Laden.

Ekim ayında, iş danışmanı olan Alwan; çoğunlukla sorgulamanın ilk aşamalarından itibaren FBI ile işbirliği yapmış olmasından ötürü kefaletle serbest bırakılan altı şüpheliden biriydi. Ancak kefaletle tahliye koşulları katıydı ve ev hapsini de içermekteydi.¹⁰⁷

In October, Alwan, a job counselor, was the only one of the six suspects granted bail, largely because he had cooperated with the FBI from the early stages of the investigation. But the conditions for bail were strict and included house arrest.

---

¹⁰⁷ *Terror Suspect Pleads Guilty, Admits He Met Bin Laden*, The Washington Post, 9 Nisan 2003, WPT185271644303

El-Kaide ve Taliban'ı bitirme hedefiyle Afganistan savaşını başlatan ABD, savaşın ardından geçen bunca yılda hedefinin yanına dahi yaklaşamamış ve yalnızca oldukça alt düzey kişileri ya da El-Kaide ile ilgisi olduğundan şüphelenilen kişileri ele geirebilmiştir. ABD'de ele geçirilen El-Kaide yesi kişiler, yaptıkları itiraflarda eğitim kampına katıldıkları, Bin Laden ile görüştükleri ancak 11 Eylül olayları ile ilgili olmadıkları yönünde bilgi vermeleri sebebiyle Amerikan hükümetinin "demokratik ve insan hakları savunucusu" yüzüyle karşılaşmışlardır. Binlerce masumu öldürürken örgütle bağlantılı kişileri serbest bırakmış olan ABD bu hareketiyle belki de dünyaya ve artık hükümete güvenini yitirmiş olan kendi halkına bir şeyleri ispat etme çabasındadır.

10 Nisan 2003 tarihli haber içeriği:

ABD'nin Attığı Bomba Afganistan'da 11 Sivilin Ölümüne Sebep Oldu

Mücahitlere hedeflenen bomba bunun yerine bir evi vurdu; ordu "trajik kazayı" araştıracağını belirtti.

KABİL, Afganistan, 9 Nisan -- Amerikan ordusunun yaptığı açıklama doğrultusunda; bir Amerikan uçağı bugün, 1000 pound ağırlığındaki lazer güdümlü bombayı daha önce belirlenmiş hedefi şaşırarak, Afganistan'ın doğusundaki bir evin üzerine attı ve kazara pek çoğunun kadın olduğu 11 sivilin ölümüne sebep oldu.

ABD öncülüğündeki koalisyon 2001 yılının Ekim ayında Afganistan'da savaş açtığından beri, ordu sivilleri öldürmekle ilgili herhangi bir sorumluluk kabul etmiyor; bu ölümleri birer "trajik kaza" olarak nitelendiriyor ve bu hatalar hakkında soruşturma açacağına dair sözler veriyor. Geçmişte, bu gibi olayları ancak soruşturmalarından sonra kabul etmişti.

Afgan hükümeti bakanları, Taliban mücahitleri yeniden gruplanıp Pakistan sınırı boyunca saldırılar düzenlerken düşen, hedefini şaşırması bombanın Başkan Hamid Karzai'nin ABD destekli hükümetinin istikrarını bozmaya yönelik yeni birtakım terörist eylemler meydana getirebileceğini belirttiler.

İçişleri Bakanı Ali Ahmet Celali; "Bu olayların yan etkileri bir süre bizimle olacaktır. Bu bir savaş ancak teröre karşı bir savaş ve bu tarz şeyler olur. Amerika'nın cevabı oldukça hızlıydı çünkü yapılan hata çok belirgindi. Bir aileyi vurdular," dedi.

U.S. Bomb Kills 11 Civilians in Afghanistan

Weapon Aimed at Fighters Hits House; Military to Probe 'Tragic Accident'

KABUL, Afghanistan, April 9 -- A U.S. warplane mistakenly killed 11 civilians, most of them women, when a 1,000-pound laser-guided bomb missed its intended target today and landed on a house in eastern Afghanistan, the U.S. military said.

For the first time since the U.S.-led coalition opened the war in Afghanistan in October 2001, the military immediately claimed responsibility for killing civilians, calling the deaths a "tragic accident" and promising to investigate the error. In the past, it has acknowledged such incidents only after investigations.

Afgan government ministers predicted that the errant bomb, which fell as Taliban fighters have been regrouping and launching attacks along the Pakistani border, would spawn new acts of terrorism aimed at destabilizing the U.S.-backed government of President Hamid Karzai.

"The fallout is going to be with us for a while," Interior Minister Ali Ahmad Jalali said. "This is a war, however, a war on terrorism, and these things happen. The American response was very rapid because their mistake was very clear. They hit a family compound."

Öldürmeler, Kabil'in 130 mil güneyinde, Afganistan'ın Pakistan ile sabit olmayan sınırının bulunduğu doğu bölgesi Shkin'de gerçekleşti. Bu bölge, Taliban mücahitleri ve Pakistan'da bulunan diğer isyancı güçler tarafından rağbet gören bir geçiş yeri. Amerikan ve Afgan hükümetleri kuvvetleri o bölgeye asker gönderiyorlar ve bu askerler, saldırıların devamlı hedefleri halindedir.

Paktika valisinin bu akşam oldukça sinirli biçimde belirttiği üzere 11 sivil hayatını kaybederken, 1 kişi de yaralandı ve bu kişilerin hepsi aynı ailenin mensubu. Bu kişiler, günün ilk ezanından sonra, sabah erken saatlerde hayatını kaybetti.

Olaylar zinciri, Salı gece yarısından hemen önce Amerikan ordusunun "düşman kuvvetler" olarak tanımladığı küçük bir grup adamın, bölgedeki Amerikan üssünü korumakta olan Afgan askeri kontrol noktasına saldırılarıyla başladı.

Amerikan ordusu ve Afgan yetkililerinin söylediği kadarıyla Afgan askerleri önce saldırganlarla mücadele etti ve ardından da Amerikan hava desteği çağrısında bulundu. İlk mücadelede 4 Afgan askeri yaralandı.

Amerikan ordusundan bir sözcü Bagram hava üssünde yaptığı açıklamada düşman kuvvetleri dağılıp kaçtıklarında, Amerikan Marine Harrier jetler de bir gruba bombardıman silahı ile saldırdı ve 5 ila 10 mücahitten oluşan ikinci bir grubu bombalamaya yeltendiler. Amerikan ordusundan yayınlanan bir bildiri "Bomba hedefi şaşı ve bir evin üzerine düştü. Bombalamayla ilgili ayrıntılar araştırılmaktadır," açıklaması yapıldı.

The killings occurred about 130 miles south of Kabul in Shkin, in eastern Afghanistan near its unstable border with Pakistan. The area is a favorite passageway for Taliban fighters and other rebel forces based in Pakistan. U.S. and Afghan government forces maintain posts there and are frequent targets of attacks.

The 11 civilians killed, along with a wounded survivor of the bombing, were members of the same family, the governor of Paktika province said angrily this evening. They were killed early this morning, just after the local community had heard the first call to prayer of the day.

The chain of events began just before midnight on Tuesday, when a small band of men the U.S. military described as "enemy forces" attacked an Afghan military checkpoint that had been providing security for a U.S. base of operations in the region.

Afghan soldiers battled their attackers, then called for U.S. air support, U.S. military and Afghan officials said. Four Afghan soldiers were wounded in the initial fighting.

As the enemy forces fled and scattered, U.S. Marine Harrier jets attacked one group with cannons and attempted to bomb a second band of five to 10 rebel fighters, a U.S. military spokesman at Bagram air base said. "That bomb missed the intended target and landed on the house," a statement released by the U.S. military said. "The circumstances of the bombing are being investigated."

Karzai yönetimi, olayı araştırmak üzere kendi ekibini göndereceğini ve bölgede giderek artan gerginliği azaltacağını belirtti. Celali, "Bu bölgede pek çok sorun var. İşte bu yüzden, kuvvetlerimiz ve Amerikan kuvvetleri bölgede güçlü varlık göstermektedir. Bu kuvvetler, düzenli olarak da saldırıya uğramaktadırlar," dedi.

Bir insan hakları grubu olan Global Exchange'in Afgan koordinatörü, geçen yıl Amerika'nın atmış olduğu bombaların Afganistan'da 800'den fazla sivili öldürmüş olduğunu rapor etti. Nilüfer Shuja "Bu defa, ordu hatasını hemen kabul etti ve kimse buna odaklanmıyor bile. Irak'taki savaş söz konusuysen, Afganistan'daki 11 ölü ile ilgili radyo yayını bile yapılmıyor. Bu oldukça üzücü," dedi.¹⁰⁸

The Karzai administration said it would send its own team to investigate and try to defuse an increasingly tense situation in the region. "There is a lot of trouble in this area," Jalali said. "That's why our forces and the U.S. forces maintain a strong presence there. They are regularly being attacked."

The Afghan coordinator for Global Exchange, a human rights group that last year reported that U.S. bombs have killed more than 800 civilians in Afghanistan, lamented the muted response to today's deaths. "This time the military admitted their mistake right away, and nobody is even focusing on it," Nilufar Shuja said. "With the war in Iraq, 11 dead isn't even getting airplay in Afghanistan. It's kind of sad."

---

¹⁰⁸ *U.S. Bomb Kills 11 Civilians in Afghanistan*, The Washington Post, 10 Nisan 2003, WPT158598334303

Amerikan ordusunun ve bölgedeki koalisyon güçlerinin ilk ya da son olmayan bu masum sivil halk katliamı, savaşın başladığı ilk günden beri sürekli tekrarlanan bir şeydir. Afganistan'da "yanlışlıkla" ya da bilerek öldürülen binlerce sivilin hesabını vermek bir yana en başından beri hiçbir sorumluluğu kabul etmeyen Amerikan ordusu ve yönetim için Afganistan'da öldürülen sivillerin pek bir önemi yok çünkü amaca giden yolda Amerika için her şey mubah! İnsan hakları ve özgürlükler konu olunca tüm dünyada işin liderliğine ve savunuculuğuna soyunan ABD'nin, her insanın en temel hakkı olan yaşama ve kişi güvenliği hakkına dahi saygı duymadığını savaşlarda öldürdüğü sivillerin sayısı ve ardından takındığı tutum açıkça göstermektedir. Uluslararası Af Örgütü'nün ABD için yaptığı insan haklarına destek verdiği kadar engel de oluşturduğu ve müttefik olduğu ülkelerdeki insan hakları ihlallerini görmezden geldiği yönündeki açıklaması konunun uluslararası boyutta da farkındalık yarattığının bir işaretidir.¹⁰⁹

---

¹⁰⁹ Uluslararası Af Örgütü Genel Sekreteri Claudio Cordone, "Yayımladığımız rapor güçlü devletlerin kendilerini hukukun üzerinde tuttuğunu ve müttefiklerini koruduğunu, böylece adaletin sadece kendileri uygun gördükleri şekilde tecelli etmesini sağladıklarını gösteriyor" diye konuştu.
(Erişim) <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/14854130.asp>, 11.01.2011

11 Nisan 2003 tarihli haber içeriği:

Cihada Davet Eden Bant Kaydının Usame Bin Ladin'e Ait Olduğu Düşünüyor

Bir Amerikan istihbarat subayının dün yaptığı açıklamaya göre; Merkezi Haber Alma Teşkilatı bu hafta başında edinilen yeni ses bandının Usame Bin Ladin'in gerçek kaydı olmasının muhtemel olduğunu belirtti.

Ses kaydı, Müslümanları, "Amerika'nın yardımcıları" olduğunu iddia ettiği Kuveyt, Suudi Arabistan, Pakistan, Bahreyn ve Afganistan'a karşı ayaklanmaya teşvik ediyor ve Irak'taki "masum çocukların intikamını almak" üzere Amerikan ve İngiliz menfaatlerine karşı intihar saldırıları için çağrıda bulunuyor.

Ses kaydının anonim olması durumundan bahseden istihbarat memurlarına göre; CIA araştırmacıları, ses kaydını dinledikten sonra sesin bin Ladin'e ait olduğuna kesinlikle emin oldular.

The Associated Press ve diğer haber kuruluşları konuşmacının Bin Ladin olup olmadığını saptamak amacıyla araştırma yaptıktan sonra istihbarat bürosu ses kaydından bir pasajı inceledi.

Kaydın ne zaman yapıldığına dair net bir ibare yok. Kayıtta, Irak savaşının patlak vermesinden bahsediliyor, bu sebeple yetkililer bunun yeni bir kayıt olduğundan şüpheleniyorlar. Ancak, yetkili ifadeler çok genel olduğu için kaydın savaştan önce de yapılmış olabileceğini belirtti.

Tape Calling for Jihad Is Attributed to Bin Laden

The Central Intelligence Agency has determined that a new audiotape obtained earlier this week is likely an authentic recording of Osama bin Laden, a U.S. intelligence official said yesterday.

The audiotape exhorts Muslims to rise up against Kuwait, Saudi Arabia, Pakistan, Bahrain and Afghanistan, which it claims are "agents of America," and calls for suicide attacks against U.S. and British interests to "avenge the innocent children" of Iraq.

CIA analysts, after listening to the tape, were fairly certain the voice was bin Laden's, according to the intelligence official, who spoke on condition of anonymity.

The agency analyzed an excerpt from the tape after the Associated Press and other news organizations sought to determine whether the speaker was bin Laden.

There was no clear indication when the recording was made. It refers to the outbreak of war in Iraq, so officials suspect it was a recent recording. However, the references are so general that it is conceivable it was recorded before the war, the official said.

27 dakikalık ses kaydında, geniş ölçüde Müslümanların kutsal kitabı olan Kuran'dan alıntılar yapılıyor ve kutsal savaş cihadın "tüm sorunların tek çözümü" olduğu iddia ediliyor.

Kayıt, Pazartesi günü the Associated Press tarafından ele geçirdi. The Associated Press de bu kaydı Aadil isimli, bu kayda Afganistan sınırını (görünüşe göre kaydın hazırlandığı yer) geçerken rastladığını söyleyen bir Cezayir vatandaşından aldı.

Kayıttaki mesaj; Bin Ladin'in pek çok konuyu içeren önceki mesajlarının aksine yoğun biçimde intihar saldırıları üzerinde odaklanıyor.

Ses kaydını yapan konuşmacı; "Onların tanklarından ve zırhlı personel taşıma araçlarından korkmayın. Bunlar yapay şeyler." diyor ve şöyle devam ediyor: "İntihar saldırılarına başlarsanız, tüm dünyadaki Amerikalıların korkusunu göreceksiniz. Cihat kuvvetlerine katılmayan kişilerin ABD saldırılarına karşı mücadele eden mücahitlere maddi yardımda bulunması gerekmektedir."

Konuşmacı kayıta "Amerika Birleşik Devletleri, Irak'a saldırmıştır ve yakında İran'a, Suudi Arabistan'a, Mısır'a ve Sudan'a saldıracaktır. Suudi Arabistan ve Mısır'daki saldırılar buralardaki İslami hareketlere karşı gerçekleştirilecektir," diyor.¹¹⁰

The 27-minute tape quotes extensively from the Muslim holy book, the Koran, and says jihad, or holy war, is the "only solution to all the problems."

The tape was obtained Monday by the Associated Press from an Algerian national, known as Aadil, who said he had slipped across the border from Afghanistan, where the tape was apparently recorded.

The message focused exclusively on suicide attacks, unlike many of bin Laden's previous messages, which had many themes.

"Do not be afraid of their tanks and armored personnel carriers. These are artificial things," the speaker says on the tape. "If you started suicide attacks, you will see the fear of Americans all over the world. Those people who cannot join forces in jihad should give financial help to those mujaheddin who are fighting against U.S. aggression."

"The United States has attacked Iraq, and soon he will also attack Iran, Saudi Arabia, Egypt and Sudan. The attacks in Saudi Arabia and Egypt will be against Islamic movements there," the speaker says.

¹¹⁰ *Tape Calling for Jihad Is Attributed to Bin Laden*, The Washington Post, 11 Nisan 2003, WPT099479032403

Bin Laden'e ait olduğu düşünölen ses kaydında Amerikan ve İngiliz güçlerine karşı intihar eylemlerine davet edildiğinin açıklanması Amerikan kamuoyunda yeni bir korku yaratma çabasının yanı sıra Amerikan'ın yeni eylemleri için bir sebep olarak da yansıtılmak istenebilir. Amerikan destekçilerine karşı ayaklanmayı öneren kişinin Bin Laden olduğundan emin olan ABD, Irak savaşının başlamasından sonra Afganistan'daki Amerikan ve koalisyon birliklerine yönelik saldırıların artmasının ardından ele geçirilen banda dayanarak yeni bir önleyici savaş planına girişebilecek ya da şer cephesindeki faaliyetlerini arttırabilecek gücü bu kaydı delil göstererek elde edebilir.

Ses kaydında iddia edilen ABD'nin yakın zamanda İran'a, Suudi Arabistan'a, Mısır ve Sudan'a saldıracağı konusu 11 Eylül olaylarının ardından Müslöman Araplara karşı yürütölen saldırı planlarının ve tüm dünyada uyandırılmaya çalışılan düşmanlığın bir neticesi olarak ortaya çıkmaktadır. ABD'nin "haydut devletler" olarak sınıflandırdığı ölkelerden bazıları da ses kaydında adı geöen ölkelerdir ve ABD'nin yakın ya da uzak gelecekte savaş açılacak ölkeler olarak ajandasına aldığı muhtemel Müslöman ölkelerdir.

Her ne kadar İslam'a karşı bir duruş benimsemediğini her fırsatta dile getirse de Amerika'nın bugün içinde bulunduğu durum ve Müslöman ölkelere yapılan eylemler yoğun bir İslam karşıtlığını benimsediğini göstermektedir. Amerika'nın Soğuk Savaş sonrasındaki kızıl tehlike korkusunun yerini oldukça uzun bir süredir yeşil tehlike korkusu almıştır ve literatürde "İslamofobi"¹¹¹ olarak anılan bir hale dönmüştür. İslam ve Müslöman kavramlarının terör olaylarıyla birlikte anılmasına neden olan 11 Eylül olaylarından sonra medyanın da etkisiyle dünya genelinde olumsuz bir İslam ve Müslöman imajı yayılmış ve İslamofobi algısında önemli bir etki yaratmıştır. 11 Eylül olaylarının İslamofobik davranış ve tutumları beslediğini söylemek yanlış olmayacaktır. 11 Eylül olaylarının ardından ABD'nin öncülüğünü yaptığı küresel bir savaşta İslam ilk defa olarak düşman olarak tanımlanmıştır.

¹¹¹ İslamofobi, İslam korkusu (fobisi) demektir. Terim olarak İslam'dan ve Müslömanlardan korkma, çekinme içgüdüsünü ifade eder. Kelime ilk kez 1991 yılında kullanılmış olup 11 Eylül saldırılarıyla gündeme getirilmiştir. Bugün İslamofobi dendiğinde hem İslam dinini tanımamaktan kaynaklanan bir korku, hem de bu korkuya dayanarak ayrımcılık yapılmasının meşru görülmesi akla gelmektedir. Tarihi kökleri İspanya'da Endölüs'ün İslam tarafından fethedilmesine kadar iner. Özellikle 11 Eylül tarihinde New York'taki "İkiz Kuleler" saldırılarından sonra Hıristiyan dünyasında daha önceki yabancı düşmanı ırkçı eğilimlerinden kaynaklanan yeni bir durumdur. Avrupa ölkelerinde işsizlik, nüfusun yaşlanması gibi yeni durumların beslediği yabancı düşmanlıklarının en önemli öznesi olarak Müslömanlardan korku giderek bir paranoyaya dönmüştür." (Erişim) <http://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0slamofobi>, 11.01.2011

15 Nisan 2003 tarihli haber içeriği:**Dünya'dan Kısa Haberler**

Afganistan'da Askerlere Saldırı Düzenlendi

KABİL, Afganistan – Amerikan ordusu, Afganistan'ın güneyinde 2 Afgan askerinin vurulup öldürüldüğünü ve kimliği saptanamamış saldırganların doğuda devriye gezen İtalyan birliklerine el bombası attıklarını belirtti.

Ordu, başkentin kuzeyinde bulunan Bagram hava üssündeki merkezinden yaptığı açıklamada, doğuda bulunan Khost şehrinin yakınında Cumartesi günü gerçekleşen el bombalı saldırıda hiçbir İtalyan'ın yaralanmadığını bildirdi. İki el bombası atıldı ancak biri patlamadı. İtalyan birlikleri saldırıdan sonra bir kişiyi gözaltına aldı.

Pazar günü düzenlenen bir başka saldırıda, Paktika vilayetinin doğusunda bulunan Orgun'daki üsse bir roket atıldı. Raporla göre herhangi bir hasar veya can kaybı yok.

Pazar günü ayrıca, Pakistan sınırına yakın Kandahar vilayetinin güneyindeki sorunlu kasaba Spin Boldak'ta, koalisyon birlikleriyle ittifakta bulunan iki Afgan askeri vurularak öldürüldü. Detaylar belirsizdi.

Afgan yetkililer, 2001 yılında ABD tarafından yönetilen savaşta yerinden edilen eski Taliban hükümetinden geriye kalanların, Başkan Hamid Karzai'nin hükümetinin istikrarını bozma amacıyla yeniden örgütlenmekte olduğunu söyledi.¹¹²

¹¹² *World in Brief: Soldiers Attacked in Afghanistan*, The Washington Post, 15 Nisan 2003, WPT197018424503

World In Brief

Soldiers Attacked in Afghanistan

KABUL, Afghanistan -- Two Afghan soldiers were shot and killed in southern Afghanistan, while unidentified attackers threw hand grenades at Italian troops on patrol in the east, the U.S. military said.

No Italians were injured in Saturday's grenade attack near the eastern city of Khost, the military said in a statement from its headquarters at Bagram air base, north of the capital. Two grenades were thrown, but one did not detonate. Italian troops detained one person after the incident.

In a separate attack on Sunday, one rocket was fired toward a coalition base in Orgun in eastern Paktika province. No damage or casualties were reported, the statement said.

Also on Sunday, two Afghan soldiers allied to coalition troops were shot and killed near the troubled town of Spin Boldak, in southern Kandahar province near the Pakistan border. The circumstances were unclear.

Afghan authorities said remnants of the former Taliban government, ousted in a U.S.-led war in 2001, are reorganizing in an effort to destabilize President Hamid Karzai's government.

Irak savaşının başlamasıyla birlikte yoğunlaştığı söylenen Amerikan güçlerine karşı yapılan saldırıların yanı sıra koalisyon ve Amerikan yanlısı Afgan birliklerine saldırılar da Afganistan'da sıklıkla yaşanmaktadır. Genel olarak Taliban savaşçılarının sorumlu tutulduğu ve hedef gösterildiği eylemlerin amacı ülke içindeki istikrarı bozmak olarak yansıtılsa da savaşın başlangıcından beri gözlemlenenler çok da istikrarlı bir ortam olmadığını, halkın temel sorunlarının çözülemediği yönündedir. Amerikan basınında Taliban güçlerinin düzenlediği saldırı haberleri sıklıkla yer alırken, sivil Afgan halkının Amerikan ve koalisyon güçlerince düzenlenen saldırılarda canlarını kaybettiğine dair haberler ise oldukça azdır. Sivillerin öldürüldüğu ya da yaralandığı yüzlerce olayın ne kadarının basında yer bulduğuna bakılırsa masum sivillerin hayatlarına karşı ciddi bir kayıtsızlık olduğu rahatça görülecektir.

Amerika, “şer eksenini”nde yer aldığını söylediği Afganistan'a karşı 11 Eylül'ü bahane ederek açtığı savaşın ardından asıl hedefinin temellerinden birini oluşturan Irak'a saldırdığında kendisini yeni bir Afganistan macerasının daha beklediğini tahmin edebiliyor olsaydı, muhtemelen bugün içinde bulunduğu durumda olmayacaktı.

20 Nisan 2003 tarihli haber içeriği:**Dünya'dan Kısa Haberler**

ABD, Pakistan'ı İsyancılar Konusunda Uyarıyor

KABİL, Afganistan – Afganistan'daki Amerikan özel temsilcisi dün, Afgan hükümetinin istikrarına zarar verecek herhangi bir eylemin ABD menfaatlerine de bir saldırı niteliğinde olduğunun belirtildiği sınırla ilgili konuşmalardan sonra Pakistan'ı uyardı.

Zalmay Khalilzad, Amerika Birleşik Devletleri'nin Afganistan ve Pakistan arasında güzel ilişkiler kurulmasını istediğini ve Başkan Hamid Karzai'nin Amerikan destekli hükümetinin güçlendirilmesinin Pakistan'ın da çıkarına olacağını belirtti.

Kendisi, "Yeni Afganistan'ın istikrarı konusunda edinilecek her başarı Amerika'nın menfaatindedir ve bu istikrarsızlığı baltalayan, tehdit eden her çaba da Amerika'nın menfaatlerine meydan okuma anlamına gelir," dedi.

Afgan yetkililer, Taliban'la bağlantısı olan mücahitler tarafından düzenlenen son zamanlardaki gerilla saldırılarının Pakistan topraklarından yola çıkarak arttığını ve yüzlerce Pakistanlı yedek erin sınırı geçtiklerini belirtti.¹¹³

World In Brief

U.S. Warns Pakistan on Rebels

KABUL, Afghanistan -- The U.S. special representative to Afghanistan warned Pakistan yesterday after talks on border clashes that anything that undermined the Afghan government's stability was a challenge to U.S. interests.

Zalmay Khalilzad said that the United States wanted good relations between Afghanistan and Pakistan and that the consolidation of the U.S.-backed government of President Hamid Karzai was in Pakistan's interests.

"Success of the new Afghanistan's stability is in America's interests and any effort that undermines that stability, that threatens it, is a challenge to America's interests," he said.

Afghan officials say recent guerrilla attacks by fighters linked to the Taliban have been mounted from Pakistani territory, and that hundreds of Pakistani militiamen have crossed the border.

¹¹³ *World in Brief: U.S. Warns Pakistan on Rebels*, The Washington Post, 20 Nisan 2003, WPT118811668703

11 Eylül olaylarının hemen ardından El-Kaide örgütünü ve onu sakladığı iddia edilen Taliban'ı hedef gösteren ABD yönetimi, Afganistan'daki Taliban yönetimini destekleyen Pakistan'a kendisiyle işbirliği yapabileceği yönünde verdiği mesajda aslında Pakistan'ı alttan alta tehdit ediyordu. Afganistan'ın yanında yanmaması için yapması gereken şey, Taliban'ı bitirmek için ABD ile her türlü işbirliğine girmektir.

Taliban yanlısı kişiler ve El-Kaide'ye destek verdiğinin altı sıklıkla çizilen Pakistan, Afganistan savaşının ilk zamanlarından beri ABD tarafından, teröre destek vermesinin neticelerine katlanmak zorunda kalabileceği konusunda uyarılmakta ve ABD ile işbirliği yapması, sınırı geçmeye çalışan Taliban ve El-Kaide yandaşlarına göz yumulması konusunda ikazlar almaktadır. ABD'nin Afganistan'daki "başarı"sını engelleyecek her türlü eylemi teröre destek olarak algılayacağını vurgulayan Amerikan yönetimi Pakistan'a da, saldırılardan sonra sık sık dile getirdiği "bizden olmayan onlardandır" söylemiyle açık bir uyarıda bulunmaktadır.

21 Nisan 2003 tarihli haber içeriği:**Dünya'dan Kısa Haberler**

Afgan ve Pakistanlı Liderler Buluşuyor

KABİL, Afganistan – Afganistan'ın Amerikan destekli başkanı bu hafta, eski Taliban hükümetinden geriye kalan kişilere yapılan yenilenmiş Pakistan desteği konusunda alarma geçmek amacıyla bu hafta Pakistan'ı ziyaret edecek.

Hamid Karzai, Salı gününü resmi ziyaret gerçekleştireceği İslamabat'ta geçirecek ve bu ziyareti sırasında, ABD tarafından yürütülen teröre karşı savaşın da kilit müttefiklerinden Pervez Müşerref'le görüşecek. Afgan yetkililer güvenlikle ilgili endişelerin gündemin ana maddesini oluşturacağını belirtiyor.

İki ülke, Perşembe gecesini sınır boyunca birbirlerine güller yağdırıp roketler ateşlediler. Afganistan'ın güneydoğusundaki Khost vilayetinde bulunan ordu komutanı Pakistan milis kuvvetlerini belirsiz ülke sınırı boyunca uzanan Afgan topraklarını işgal etmekle suçladı.

Afgan yetkililer Pakistan'ı son aylarda tekrarlanan saldırılardan ötürü suçluyor ve Taliban rejiminden geriye kalanlar tarafından gerçekleştirilen gerilla saldırılarının Pakistan topraklarından planlandığını iddia ediyorlar.¹¹⁴

World In Brief

Afghan, Pakistani Leaders to Meet

KABUL, Afghanistan -- Afghanistan's U.S.-backed president will visit Pakistan this week to express alarm at what his government sees as renewed Pakistani support for remnants of the former Taliban regime.

Hamid Karzai will spend Tuesday in Islamabad on a state visit, during which he will meet President Pervez Musharraf, a key ally in the U.S.-led war on terror. Afghan officials say security worries will top the agenda.

The two countries traded shell and rocket fire across the border Thursday night. Afghanistan's military commander in southeastern Khost province accused Pakistan militia of occupying several parts of Afghan territory along the ill-marked border.

Afghan officials accuse Pakistan of repeated incursions in recent months and say guerrilla attacks by remnants of the former Taliban regime have been orchestrated from Pakistani territory.

¹¹⁴ *World in Brief: Afghan, Pakistani Leaders to Meet*, The Washington Post, 21 Nisan 2003, WPT082036382803

Müttefik iki ordu olarak bahsedilen Pakistan ve Afganistan birliklerinin Afganistan savaşı boyunca Afgan-Pakistan sınırında çok defa çatıştığı ve Pakistan'ın Taliban'ın devrilmesinden sonra Taliban yanlısı kişilere yardım ettiği sık sık bahsedilen bir konudur. Afganistan savaşı ile birlikte Pakistan'dan çok sayıda medrese öğrencisinin Taliban'a katıldığı bilinmektedir. Savaşın başından itibaren ABD tarafından çok kereler uyarılan ve eylemlerinin sonuçlarına katlanmakla tehdit edilen Pakistan'da da binlerce sivil Taliban şiddeti nedeniyle hayatını kaybetmiştir. İktidardan uzaklaştırılmasının ardından savaşçı ve savaş ekipmanı sayısını önemli ölçüde arttıran Taliban, ülkenin güney ve güneydoğu kesimlerinde hakimiyetini arttırmaya çalışırken Afgan halkını ve diğer Müslüman halkları da Amerika ve Afganistan'ın Amerikan yanlısı hükümeti aleyhine kışkırtmış ve adeta bir cihat görüntüsü vermeye çalışmıştır. Taliban'ın sadece Pakistan tarafından korunduğunu ve desteklendiğini iddia etmek doğru olmaz çünkü Amerikan karşıtı olan ya da Amerika'nın bir şekilde canını yaktığı güçler tarafından desteklenmektedir. Taliban'ın başarısının artması ve eylemlerinin yoğunlaşması yalnız başına Pakistan'a yüklenecek bir suç değildir.

SONUÇ

Dünyayı (özellikle Ortadoğu ve Orta Asya coğrafyalarını) yerinden oynatan, Ortadoğu ve Orta Asya merkezli bir sarsıntı yaratan 11 Eylül olaylarından sonra ortaya konulan sebebin ötesindeki asıl hedefin, Amerikan üstünlüğünü ve egemenliğini dünyaya adeta bir meydan okuma havasında yaymak olduğu bugüne kadar sıklıkla konuşulmuştur. Savaşın amacının, geçen 9 yılda yaşananlara bugünün penceresinden bakıldığında terörle savaş ya da sonsuz özgürlük getirmek olmadığından birçok yerde bahsedilmiştir.

Günümüzde Afganistan'ın stratejik bakımdan önemli olmasının en temel nedenlerinin başında doğalgaz taşıma hattı olarak planlanan güzergah üzerinde yer almasını sayabiliriz. Petrol ve doğalgaz kaynaklarının ortasında duran Afganistan'a karşı yürütülen operasyonun sadece teröre karşı yapıldığını düşünmek belki de gerçeklerden uzaklaşmaktan başka bir şey olmayacaktır. Savaşın gerçek amacının Hazar Denizi çevresindeki petrol ve doğalgazın kontrolünü ele geçirmek ve ABD ile "iyi geçinecek" yeni hükümeti yönetime getirmek olduğu söylenebilir¹¹⁵. Orta Asya'daki petrol ve doğalgaz kaynaklarının dünya pazarına kendi kontrolünde olacak şirketler tarafından sunulması için uygun ortam hazırlamak isteyen ABD'nin bu plandaki ikinci hedefi "şeytan eksenini" olarak tanımladığı bir çerçevede yer alan Afganistan'ın kontrol altına alınmasını sağlamak ve devamını da mutlak surette getirmektir. Afganistan'a ve Irak'a yapılan müdahalelerin aslında birkaç nedeni

---

¹¹⁵ 11 Eylül: Terörle Savaş mı, Bahane mi? isimli kitabında Türkkaya Ataöv petrol ve doğalgazın kontrolü konusunu şöyle yazmaktadır: "Hazar Denizi'nde, Kazakistan'da, Türkmenistan'da ve Özbekistan'da büyük petrol ve doğalgaz kaynakları var. ABD'nin İpek Yolu Stratejisi Yasası (10 Mart 1999), her biri serbest Pazar ekonomisine açılmış olan 'Güney Kafkasya ve Orta Asya ülkeleriyle güçlü siyasal, ekonomik ve güvenlik bağları' bulunduğunu ileri sürmektedir. Bu yasa neredeyse söz konusu bölgeleri sınırsız olarak Amerikan şirketlerine açıyor. Avrasya geçeneğinde yer alan eski Sovyet cumhuriyetlerinin yalnız, Rusya ve Çin ile değil, Türkiye, İran ve Irak'la da yakın ilişkiler kurmalarını engelleme amacı güdüyor... Bugün Amerika, Afganistan ve Pakistan'dan geçecek olan boru hatlarını kendi denetimi altına almıştır. Amerikan petrol devleri, Azerbaycan'ın zengin petrol yatakları üstündeki denetimlerini de arttırdılar... Amerika, 9/11 saldırılarından Hazar ve Orta Asya petrol ve doğalgazını olduğu denli, bunların Afganistan ve Pakistan yoluyla dışa yollanmalarını da denetim altına alma konusunda kazançlı çıkmıştır. Boru hattı Rusya'yı da, İran'ı da saf dışı bırakmıştır. Bütün bunlara karşın 'teröre karşı savaş' daha ilk aşamalarındaydı; başka hedeflere yelken açacaktı." s. 131,132,134

olduğunu söylemek de mümkündür. Bu nedenleri sıralamak gerekirse, petrol ve doğalgaz dışında Ortadoğu ve Orta Asya'nın kontrolünü sağlamak, Amerikan karşıtı İslami örgüt ve devletlere gözdağı vermek, kurulacak yeni dünya düzeninde de halen süper gücün kendisi olduğunu tüm dünyaya kanıtlamak denilebilir. ABD'nin dünya hakimiyeti projesi yalnızca Afganistan ve Irak'la sınırlı kalmayacaktır. Ulusal güvenliği için bir tehdit olarak gördüğü Suriye'ye yönelik eylemleri ve Irak savaşının başlamasının ardından kabul edilen ambargo kararı bunun güçlü bir kanıtıdır¹¹⁶.

Amerikan Kongresi saldırılardan 3 gün sonra Bush'a saldırıları düzenleyenlere karşı gerekli kuvveti kullanması için yetki verdiği El-Kaide ve onu koruduğuna inanılan Taliban rejimine karşı başlatılan operasyon Amerika'nın terörizme karşı başlattığı savaşın ilk ayağıydı. Bu hareketin temelinde yatan şey aslında ABD'nin vizyonundaki bir hedeftir: Amerika Birleşik Devletleri'nin yönetimini üstleneceği tek bir dünya düzeni. “Askeri varlık yoluyla dünya petrol yataklarını çoğu üstünde doğrudan denetim kurma içgüdüsüne, dünya hegemonyasına rakip olacak ötekilerin bu zenginlikleri ele geçirmeleri isteği de eşlik etmektedir. Başka hiçbir devletin Amerikan gücüne eşit olmasına izin verilmeyeceği gibi, hiçbir rakip daha büyük bir bölgesel rol bile oynamamalıdır (Ataöv, 2004, s. 124).”

George W. Bush ve çevresinde yer alan yeni muhafazakarlar (kısaca, neo-con) 11 Eylül olaylarının ardından çeşitli yerlerde yaptıkları konuşmalarda bu askeri operasyonları terörist örgütlere ve “haydut devlet” (“rouge state”) adını koydukları devletlere karşı yürütülen bir plana dönüştürme amacını taşımışlardır. 11 Eylül olayları bu kişiler için küresel liderlik arzularının gerçekleştirilmesini sağlayacak her türlü eylem için bir temel olmuştur. Afganistan ve Irak başta olmak üzere İran,

¹¹⁶ Suriye'nin teröre verdiği desteği kesmesi, Lübnan'da konuşlandığı askerleri geri çekmesi, kitle imha silahları elde etme çabalarına son vermesi ve Irak'a silah göndermeyi ve Irak'tan petrol almayı bırakmasını talep eden ABD, Suriye'ye ekonomik ve diplomatik yaptırımlar (silah üretiminde kullanılacak parçaların bu ülkeye satılmasının yasaklanması, Amerikalı işadamlarının Suriye'de yatırım yapmalarının yasaklanması, Suriyeli diplomatların ABD'ye yapacakları seyahatlerin kısıtlanması, gıda ve ilaç dışındaki Amerikan mallarının bu ülkeye ihracının yasaklanması... vs.) uygulamayı tercih etmiştir.

Libya, Sudan, Somali, Suriye ve Kuzey Kore gibi ABD'ye karşı olan ülkelerin varlığı ABD'nin oluşturmaya çalıştığı yeni dünya düzenine bir tehdit olarak görülmekte ve 11 Eylül olayları bahane edilerek bu devletler etkisiz hale getirilmeye çalışılmaktadır. Yönetime geldiği ilk andan itibaren etkili bir başlangıç yapan ancak 11 Eylül'den sonra kamuoyunun güvenini kaybeden George W. Bush'un 11 Eylül saldırıları sonrasında yaptığı konuşmada tanımladığı düşman profilinde yer alan ülkelere bakıldığında İslami yönü ön plana çıkan devletleri işaret ettiği görülmektedir. Kendisine uymayan herkesi terörist olarak niteleyen ABD'nin, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra komünizm tehdidi yerine tanımladığı düşman bir zamanlar "kırmızı tehlike"ye karşı destekleyip büyüttüğü İslam'dır ve bugün İslam'ı "yeşil tehlike" olarak karşısına almaktadır.

11 Eylül saldırıları ABD'ye kendisi dışındaki devletleri bir tarafa itip istediklerini yapabilmesi fırsatını vermiş ve belki de çok önceden planladığı olaylarda kendisini "mağdur" göstererek haklı kılabileceğini düşündüğü bir kılıf sağlamıştır. Amerika'ya eskisinden daha büyük bir biçimde, küre üstündeki ağırlığının altını çizme ve serbest pazar ideolojisinin hemen hemen her yerde kabulünde ısrar için büyük bir fırsat yaratmıştır (Ataöv, 2004, s. 77). Afganistan'ın yeniden yapılanması için yapılan planlara bakıldığında bu faaliyetler için ABD'nin oldukça yüksek bir bütçe ayırdığı ve bölgedeki etkinliğini sürekli arttırdığı görülmektedir.

Afganistan ve Irak'a yapılan operasyonlar söz konusu bölgelerin tamamının kontrol altına alınması planının başlangıcıdır. Amerikan dış politikasını tasarlayan ve tartışmasız hegemon devlet olma planlarını hazırlayanların tek hedefi Kabil ve Bağdat'ta rejim değişikliği sağlamak ya da terörle mücadele etmek değil, bölgelerin tamamen değiştirilmesini ve kolay kontrol edilebilir olmasını sağlamaktır. Sürdürülen savaşlar her ne kadar terörizme karşı gibi görünse de aslında petrol elde etmek için yapılan savaşlardır ve buralarda yapılanlarla diğer devletlere de gözdağı verilmek istenmiştir. Enerji kaynaklarına sahip olmak ve tüm kontrollerini elinde tutmak isteyen ABD, hem Orta Asya hem de Ortadoğu'daki enerji kaynaklarına

ulaşılabilirliği sağlamak ve kendisine karşı çıkan devletlerin itaatini sağlamak için bu ülkelere saldırmaktadır. Dünya petrol rezervlerinin 2/3'sine sahip olan ve yine aynı şekilde doğalgaz kaynaklarının da büyük kısmını barındıran Hazar çevresi (Orta Asya ve Kafkasya) ve Ortadoğu (Irak, İran ve Suudi Arabistan başta olmak üzere) coğrafyalarının Amerika Birleşik Devletleri ve özellikle Bush'lar nezdindeki önemine şaşkırmamak gerekmektedir.¹¹⁷ Edward Said'in "Oslo'dan Irak'a ve Yol Haritası" isimli kitabında söylediği gibi "Bush'giller her şeyden önce petrol işi yapmaktadırlar ve kafaları Ortadoğu politikasının, Irak'ın sivil altyapısının tekrar yerle bir edilmesi gibi hassas noktalarından çok, petrol hesabına dayanır (Said, 2004, s. 242)."

Hedefteki diğer ülkelerin Afganistan'ın hemen ardından Irak ve İran olacağı görüntüsü en başından beri bilinmekte olup, dünyanın yeni bir Irak savaşı deneyimini yaşaması çok uzun zaman almamıştır. Irak savaşı dünya kamuoyu için aslında bir sürpriz değil, Afganistan'dan sonra sıradaki hedef olacağı en başından beri bilinendir ve Irak'a yapılan müdahale, yalnızca Irak'ı değil, tüm Arap dünyasını hedef almış olan bir eylemdir. Ancak ABD unutmamalıdır ki, İran özellikle askeri gücü ve kaynakları bakımından Afganistan'dan da, Irak'tan da farklı bir konumdadır. Herhangi bir operasyon başlatması durumunda Afganistan ve Irak'tan sonra İran'ın da ABD için dördüncü bir Vietnam olması kaçınılmazdır.

ABD'nin Irak'ı ikinci kez işgaline gösterilebilecek "somut" bir neden var mıdır? Eğer kitle imha silahlarına sahip olduğunu varsaymak somut bir savaş sebebi sayılabilirse evet, vardır. Ancak bu kadar gerçekten uzak cevap olması inanılacak bir

¹¹⁷ Doç. Dr. Ahmet Özer "11 Eylül, Bölünen Dünya, Huntington ve Çatışma" isimli makalesinde bu konuda şöyle bir bilgi veriyor: "ABD Hazar ötesi ve Orta Doğu enerji kaynaklarına ulaşılabilirliği sağlamayı ve bunu süreklileştirmeyi istiyor. Bu kaynaklardan Hazar ötesi olanları Batıyla buluşturmanın ise 3 önemli yolu bulunuyor: Biri Rusya üzerinden (ki bu ABD'nin istediği bir tercih değil, çünkü bu Rusya'nın tekrar güçlenmesine yarar), ikincisi Türkiye üzerinden (Clinton yönetimi bu alternatife sıcak bakıyordu, oysa Bush yönetimi bu alternatife soğuk duruyor, çünkü Bush'a yakın petrol lobisi bu güzergâhı istemiyor), üçüncüsü ise güneyden Basra'ya açılan yoldur. Bush yönetimi ve bu yönetime yakın, Hazar bölgesinde yatırımları olan Exxon, Mobil, Chevron, Texoco, Unocal gibi büyük petrol şirketleri daha çok bu yolu tercih ediyorlar. Bu üçüncü senaryonun hayata geçirilmesi Afganistan ile çok yakından ilgilidir. Çünkü Afganistan bu güzergâhtaki kilit ülkedir. Hem coğrafi olarak hem de Taliban'ın bu yol üzerinde yaratmış olduğu tehditten ötürü. İşte söz konusu dönüm noktası da burasıdır. ABD bu nedenle Taliban yönetimini bertaraf edip kendine yakın, hatta kendi denetiminde bir idareyi burada ihya etmek istemiştir.", s.14

şey de değildir. Amerika Birleşik Devletleri'nin 1990 yılında, baba Bush zamanında “Çöl Fırtınası” adını verdiği operasyonla Irak'ı ilk kez işgalinde somut bir sebep görülmek istense Irak'ın Kuveyt'e, bağımsız bir devlete müdahalesi Birinci Körfez Savaşı için bir sebep olarak gösterilebilir, Kuveyt'i işgalinin uluslararası hukuk kurallarına uymayan bir hareket olması ciddi bir sebep olarak sayılabilirdi ancak kitle imha silahlarının olduğu “varsayımı” çok da yeterli ve geçerli bir savaş sebebi olarak görülmemelidir. Irak'ın Birinci Körfez Savaşı'ndan sonra başka herhangi bir ülkede görülebilecek türden ihlaller dışında bir harekette bulunmadığı ortadadır. Saddam Hüseyin yönetiminin uluslararası barış ve güvenliğe karşı ciddi ve doğrudan bir tehdit oluşturduğunu söylemek bu noktada çok doğru olamayacaktır.

Saddam Hüseyin bir diktatördür fakat uluslararası bir savaş çıkarma niyetinde olduğu ya da Irak'ın komşu ülkeler tarafından tehdit olarak görüldüğü gibi durumlar söz konusu değildir. Irak, Amerikan yönetiminin kendi kendine yarattığı ve medyanın da bu fikirlerin halka yayılmasını sağlayarak hükümet tarafından söylenenleri desteklediği sanal bir tehdittir. Zaten George W. Bush ve çevresindekiler de bunun farkında olduklarından Irak'a tasarlanan askeri müdahalenin ilk nedeni olarak, Amerikan toprağındaki terörizmle ya da onu izleyeceğinden korkulan antraks saldırısıyla güya bağlantısı olduğu ileri sürülmüştü. Ama bu mazeretlerin iler tutar yanı olmadığı ayan beyan ortaya çıkınca, bu kez kitle imha silahlarını araştırmakla görevli BM denetçilerine Bağdat'ın kolaylık göstermediği söylendi (Ataöv, 2004, s. 142).” Irak'ı 11 Eylül olaylarıyla ve El-Kaide örgütüyle bağlantılı gösterme çabaları¹¹⁸na rağmen Saddam Hüseyin kendi yönetiminin El-Kaide ile bir bağlantısı olmadığını söyledi ve “eğer El-Kaide ile bir ilişkimiz olmuş olsaydı, bunu kabul etmekten utanmazdık” dedi (Saddam Denies al-Qaeda link). Kendi yönetimine atfedilen

¹¹⁸ “Amerikan yönetimi 11 Eylül saldırısını düzenleyenler ile Saddam yönetimi arasında birtakım bağlantılar olduğunu iddia ediyordu. Arkasından 14 Eylül'de Savunma Bakan Yardımcısı Wolfowitz tarafından yapılan açıklamada da, Irak hükümeti ile teröristler arasındaki bağlantılardan söz edilirken, teröristlerin yanı sıra onları destekleyen devletler de hedef gösterilmekteydi. Wolfowitz'in yanı sıra eski CIA Başkanı James Woolsey (1993-95) de, Irak Hükümeti ile Bin Laden ve El-Kaide örgütü arasındaki bağlantıyı kanıtlamaya çalışmaktaydı.”

Tayyar Arı, **Irak, İran ve ABD Önleyici Savaş, Petrol ve Hegemonya**, 1. Baskı, İstanbul, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 2004, s. 496

tüm bu suçlamaları ABD yönetiminin petrolü kontrol edebilmek için bir savaş bahanesi olarak ortaya attığını söyleyerek yanıtlayan Saddam Hüseyin, El-Kaide gibi köktendinci örgütler ile kendi rejimi arasında herhangi bir bağ olabileceğini hep reddetmişti. Ancak ABD'nin kafasına koyduğu hedefe ulaşabilmek için başka bir bahane bulması çok da zor olmadığı gibi, Amerikan halkını Irak'ın kitle imha silahları sakladığına ve yeni savaşın sebebinin tüm dünyayı bu tehlikeden korumak olduğuna inandırmak konusunda Amerikan yönetimi fazla sıkıntı yaşamadı. Fakat savaşın başlamasından bu yana geçen 7 yılda Irak'ın ne El-Kaide ile bağlantısına, ne de kitle imha silahları sakladığına dair bir kanıt ortaya çıkmadı.

Aslında tarih içinde biraz gerilere gidilirse söylenmesi gereken birkaç nokta olacaktır. Her şeyden önce Saddam Hüseyin de aynı Usame Bin Laden gibi bir zamanlar ABD tarafından kendi çıkarlarına uygun olarak desteklenmiş bir liderdir.¹¹⁹ İran-İrak savaşı sırasında 1986-1988 yılları arasında Halepçe'deki Kürtlere ve savaş boyunca İranlılara karşı kimyasal kullanırken ABD'den herhangi bir uyarı almayan, ABD tarafından kendisine savaş açılmayan Saddam Hüseyin Kuveyt'e, dünyanın en önemli petrol rezervlerinden birine girmiştir, işte o zaman ABD'nin düşmanı olmuş ve dünya için tehlike olarak tanımlanmaya başlanmıştır. Oysa ki bir zamanlar Bin Laden'e yapıldığı gibi Saddam Hüseyin'e de silah yardımı bizzat ABD'nin kendisi tarafından yapılmıştır¹²⁰. İran-İrak savaşında çeşitli yollarla silah ve para yardımı yaptığı Irak'ın biyolojik ve kimyasal silahlar üretmesine yardımcı olan ABD

¹¹⁹1979 yılında Humeyni önderliğindeki hareket İran'da Amerikan yanlısı olan ve ABD'den destek gören Şah yönetimini devirmiş ve iktidara gelmiştir. İran'daki bu yeni rejimi kendi çıkarları açısından uygun bulmayan ABD, İran'a açtığı savaşta Saddam Hüseyin'i desteklemiştir. Saddam'a verilen destek Irak için değil, yalnızca ABD'nin bölgedeki çıkarlarını tehlikeye atabilecek bir rejime karşı duran herhangi bir devlete verilen bir destek olarak düşünülebilir.

¹²⁰ Irak'ın Aralık 2002'de BM'ye sunduğu silah bildiriminde yazılanlar, 1991 Körfez Savaşı'na kadar hangi ülkelerin Irak'a silah ve malzemeleri sattığını ortaya koydu. BM Güvenlik Konseyi'ne sunulan raporda, Irak'ın silahlandırılmasında 1991 yılına değin en çok ABD ve Alman şirketlerinin adı geçmekteydi. 80'den fazla Alman ve 75 Amerikan şirketi Irak'a çeşitli silahları satmıştı... Irak, biyolojik silah programı için antraks maddesini bir Amerikan laboratuvarından sağlamıştı. Nükleer silah programının önemli parçalarını Amerikan Enerji Bakanlığı'na bağlı Los Alamos ve Lawrence Livermore nükleer silah üretim atölyelerinden almıştı. Bu teslimatlar, "Pentagon ya da Amerikan Ticaret, Enerji ve Tarım Bakanlıklarının resmi izniyle yapılıyordu. "Halepçe Katliamı'nda Ne Olmuştu?"

(Erişim) http://www.hakihlallerimerkezi.org/makale_detay.php?mid=25.&cid=9, 11.01.2011

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin Irak'ın İran'a karşı kitle imha silahları kullanmasını eleştiren kararlar almasını, karşı oy kullanarak engellemiştir (İran-İrak Savaşı). Şimdilerde ABD tarafından tüm dünyanın belası olarak işaret edilen Bin Laden'in de Afganistan'da komünizme karşı bir savaşçı olarak yetiştirilmesinde ve desteklenmesinde en büyük gücün CIA olduğunun altının bir kez daha çizilmesinde fayda vardır. Amerikan hükümeti tarafından korunan ve silahlandırılan Bin Laden'in örgütü tarafından yapıldığı iddia edilen 11 Eylül olayları yeni bir dünya düzeni kurabilmesi için adeta ABD'ye bir fırsat sağlamıştır. Birleşmiş Milletler'in ABD'nin Irak'a ikinci kez saldırması konusunda herhangi bir onayı ya da desteği olmamasına rağmen ABD takındığı tutumdan vazgeçmemiş ve Ortadoğu petrollerinin kilit noktası olan Irak'ı bir kez daha kanlı bir savaş alanına döndürmeyi başarmıştır. ABD'nin en derinlerde duyduğu “dünyanın lideri ve tek gücü olma isteği”, Irak'taki rejimin değiştirilmesi, Irak'a özgürlük ve demokrasi getirilmesi ve Irak'ta olduğu varsayılan kitle imha silahlarının yok edilmesinden çok daha baskın ve güçlü bir sebeptir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra dünya ekonomisinin neredeyse yarısını kontrolünde tutan ve 20. ve 21. yüzyılda dünyaya “Amerikan yüzyılı” yaşatan ABD için Afganistan deneyimi adeta ikinci bir Vietnam olmuştur. ABD'nin, modern sömürge haline getirmeye çalıştığı Afganistan ve Irak'tan sonraki yönelişi programına aldığı diğer Ortadoğu ülkelerine olacaktır ve bir yandan teröristlere destek veren ülkelerin rejimlerini yıkmaya çalışırken, diğer taraftan Çin ve Rusya gibi kendisine rakip olarak gördüğü ve bir anlamda temkinli yaklaştığı ülkeleri yanına çekerek kendisinin ve Avrupa'nın güvenliğini sağlamaya yoğunlaşmaktadır.

Washington'un Irak bağlamında öne sürdüğü resmi söylem her ne kadar yalnızca rejim değişikliği olarak sunulsa da Amerika Birleşik Devletleri'nin özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra ortaya koyduğu tutum, enerji kaynakları - özellikle petrol- açısından zengin olan Ortadoğu ve Orta Asya'da hegemonik üstünlüğünü kabul ettirme çabasında olduğunu saklayamıyor. Çok büyük ihtimalle 11 Eylül olaylarından önce ve bağımsız olarak düşünülen Irak ve Afganistan saldırılarında, “9/11” olarak

tarihe geçen olaylar askeri müdahaleleri mazur gösterecek fırsatı yaratmıştır. Özellikle 11 Eylül olaylarından sonra birçok yayın organında Irak, Afganistan, Filistin gibi ülkelerin vatandaşları bombacı, intihar eylemcisi, terörist olarak resmedilmektedirler. Nefret ettikleri bu ülkelere saldırmayı meşru kılmanın en iyi yollarından biri de zaten sürekli tekrarlanan ifadelerle ve oluşturulan imajlarla bu ülkeleri bu şekilde yansıtmaktır.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra gözünü Ortadoğu ve Orta Asya'ya diken ve buralarda egemenlik kurmanın peşinde koşan ABD'nin Afganistan ve Irak'a karşı uyguladığı savaş uluslararası "terörizm ve kitle imha silahlarına karşı duyulan korkudan çok, petrole engelsiz ulaşma, bölgeyi yeni baştan düzenleme ve İsrail'in güvenliğini daha da fazla sağlama isteklerinden kaynaklanıyordu (Ataöv, 2004, s. 26)."

ABD 11 Eylül 2001 sonrasında başlattığı Afganistan operasyonunu "teröre karşı savaş" olarak adlandırırken bu savaşın devamını Irak üzerinde devam ettirmeyi belki de çok önceden tasarlamıştı. Çünkü Irak, ABD'nin bir sonraki hedefine, büyük olasılıkla yeni hedefi İran olacaktır, ulaşması için ona üs sıkıntısı çektirmeyecek bir coğrafi öneme sahiptir. ABD'nin kazandıklarına bakarken Irak ve Afganistan'ın kaybettiklerini de unutmamak gerekir. Irak bağlamında bakıldığında her şeyden önce söylenmesi gereken, savaştan önceki Irak'ın Saddam rejimine rağmen şimdi olduğundan çok daha istikrarlı ve sakin bir ülke olduğudur. Günümüz Irak'ı Amerikan müdahalesinden sonra Kürtler, Şiiiler ve Sünniler arasında bölünmüş ve bu topluluklar arasında süregelen silahlı çatışmaların yaşandığı, her gün sivillerin hayatını kaybettiği ve Amerikan güçleri ve onun yandaşlarına karşı devam eden bir direnişi yaşamaktadır. Türkmenlerin içinde bulunduğu durum belirsizleşmiş ve Irak yaklaşık 5000 asker ve 30.000 sivil vatandaşını kaybetmiştir. Demokrasi adı altında uygulanmak istenen düzen Irak halkına özgürlük ve temel insani hakları sağlayamamış ve Irak savaşı dünya basınına yansıyan işkence görüntüleriyle anılan bir çıkar savaşı olarak adını tarihe yazdırmıştır. ABD'nin özgürlük ve demokrasi adı altında başlattığı savaşta en ağır bedeli ödemek zorunda kalan Irak halkı olmuştur.

Halkın büyük çoğunluğu sefalet ve hastalığa mahkum edilmiştir. Irak'a özgürlük adıyla başladığı savaşta kitle imha silahlarını yok ederek tüm dünyaya güvenlik sağlayacak olan ABD Irak savaşıyla birlikte Ortadoğu petrolünün kontrolünü ele geçirirken, kendisini bir sonraki hedefi İran'a karşı avantajlı bir duruma getirmeyi sağlayacak olan fırsatı yakalayarak Irak'ta askeri üs elde etmiş, yegane müttefiki İsrail'in güvenliğini tehlikeye düşürebileceğinden endişe ettiği Irak'ı farklı etnik gruplar arasında bölerek devlet bütünlüğünü ortadan kaldırmıştır. Ama neticede ne kitle imha silahları bulunmuş, ne de Irak halkına gerçek anlamıyla özgürlük gelmiştir. Amerika'nın Irak konusundaki en büyük yanlışlarından biri, Irak halkının büyük kısmının Saddam'dan nefret etmesi gerçeğine kendisini kaptırarak başka bir devletin işgalini severek kabul edeceklerini düşünmesidir.

Afganistan için de durum çok farklı değildir. Savaştan önceki ülke içi çatışmalar ve farklı etnik gruplar arasındaki huzursuzluk artan bir biçimde devam etmiş, buna bir de Amerikan karşıtı ve Amerikan yanlısı grupların çatışmaları eklenmiştir. Halk halen yoksul ve çaresizdir, geleceğini umduğu huzurlu günleri beklemektedir. Irak savaşının başlamasıyla gündem dışında bırakılmak istenen Afganistan'da inisiyatifi NATO'ya bırakan ABD, Afganistan'ı farklı amaçları için bir araç olarak kullanırken Afgan halkını bir nebze dahi olsun düşünmemiştir. Çeyrek asırdan fazla bir zaman önce yüz binlerce askerini Afganistan'a gönderen Sovyetlerin başa çıkamadığı bir ülkede ABD'nin neredeyse 15.000 kadar askerle başa çıkabilmesi oldukça zordur. Afgan halkının savaşçı kimliğini de düşündüğümüzde tarih boyunca Afgan topraklarını ülkelerini işgal eden tüm yabancı güçlere dar etmiş olan bu halkın aynı şeyleri Amerikan ve NATO güçlerine de yapması muhtemeldir.

Rahatlıkla söylenebilir ki, ABD kendisi için başka bir Vietnam deneyimleri olan Afganistan'da ve Irak'ta özellikle savaşın insani boyutu ve başlangıçta vaat ettikleri anlamında başarısız olmuştur. Dünya kamuoyundaki prestijini ve inandırıcılığını yitiren ABD belki petrol ve doğalgaza yaklaşmış ve kendisini bir sonraki hedeflerine götüreceği durumu yaratmış olabilir ancak her iki savaşın sonunda da binlerce sivil

öldürmüş “demokratik ve özgürlükçü bir katil”den başka bir şey olmadığını bir kez daha kanıtlamıştır.

ABD'nin peşinde olduğu amaç bir dünya imparatorluğudur ve bunun en önemli ve ilk parçası da neredeyse tüm İslam coğrafyasını içine alan Büyük Ortadoğu Projesi'dir. Afganistan ve Irak savaşları tek başlarına düşünülmemelidir çünkü her iki savaş da aslında bir bütünün parçaları, Batı'nın ihtiyacı olan enerji kaynaklarına sahip olan güzergahın bir kısmıdır. 11 Eylül olayları olmasaydı da ABD bir sebeple ve bir başka şekilde bu ülkeleri yine işgal ederdi. resmin bütününe görmek için yapılacak şey beklemek ve ABD'nin bir sonraki hareketini izlemektir. Tıpkı bir yapbozun parçaları gibi, gerçeğin tamamı ancak tarih içinde yapılanlar izlenerek anlaşılabilir. Sırasını bekleyen İran, Suriye, Suudi Arabistan ve diğer birçok İslam ülkesinin de geleceklerinin Afganistan ya da Irak gibi kanlı olacağı ihtimali oldukça güçlüdür. Batı dünyası ile İslam dünyası arasında gittikçe büyüyen düşmanlığın sonunun nereye varacağı günümüzün dikkat çeken merak unsurlarından biridir.

Madem kitle imha silahı barındırmak başta ABD'nin kendisi olmak üzere tüm dünya için büyük bir tehdit ve tehlikedir, ABD termonükleer silahlara sahip olan İsrail'e neden saldır(a)mamaktadır? sorusunu sormanın tam zamanıdır. Filistin halkına karşı uzun yıllardır kanlı bir savaş sürdüren İsrail'in sahip olduğu nükleer silahlar belki de Irak'ın sahip olduğu varsayılan silahlar kadar tehlikeli görünmemektedir. Ya da ABD'nin Ortadoğu politikasını belirleyen Yahudi lobisinin gücü ve İsrail'in çıkarları her şeyin ötesindedir. Irak veya İran gibi Müslüman ülkeler söz konusu olduğunda savaş sebebi olabilecek bir konunun İsrail söz konusu olduğunda görmezden gelinmesi gözlerden kaçmaması gereken ve son derece dikkatle incelenmesi gereken başka bir ayrıntı, bambaşka bir çalışma konusudur. Ancak ABD'nin dış politikasında İsrail'in ve Yahudilerin önemli bir faktör olmasının 1920'li yılların başına kadar gittiğini¹²¹ belirtmekte fayda vardır. Doğrudan ve yalnızca İsrail'e ve İsrail'in

---

¹²¹ “Amerikan Kongresi 1922'de aldığı bir kararla Balfour Deklarasyonu'na olan desteğini ortaya koymuştu. Daha o zamandan itibaren, Siyonist lobiden ve kamuoyundan etkilenecek karar veren Kongre ile Yahudileri

güvenliğine dayalı bir Ortadoğu politikası izleyen ve Irak, İran gibi ülkelerin sonunun geldiğini tekrarlayan ABD'deki Yahudilerin İsrail'e verdiği destek, Filistin halkına yapılan zulmü coşturan ve Filistin halkının terör ve şiddet kelimeleriyle anılmasını da sağlayan bir nitelik taşımaktadır.

11 Eylül olaylarının Amerikan medyasında ele alınış biçimiyle ilgili pek çok eleştiri yapılmıştır. Bunların hemen hepsinde varılan ortak sonuç, Amerikan medyasının 11 Eylül'ü takip eden günlerde medyadaki söylemlerin oldukça taraflı, kışkırtıcı ve saldırgan nitelikte olduklarıdır. Halkın öfke ve intikam duygularını ateşleyecek şekilde verilen haberler adeta gerçeklikten uzak bir düşman figürü yaratmak için birer propaganda malzemesi yapılmıştır.

11 Eylül olayları vesile edilerek ABD denetimindeki tek kutuplu dünyaya ABD çıkarlarına göre yeni bir düzen verilmek istenmekte ve bunun için de çeşitli örgüt ve devletlere belirli bir sırada saldırılarak bunların bazıları bertaraf edilmekte, bazıları ise güçsüzleştirilmektedir. Böylece ABD, kendisine yönelebilecek bir tehdidi bir süreliğine olsun durdururken, bu eylemleriyle aynı zamanda dünyanın geri kalanına bir gözdağı vermekte ve dünyanın hakim gücü rolünü pekiştirmeye çalışmaktadır.

Saldırılarından sonra ABD'nin sıklıkla kullandığı "İslami terör" kavramı ve biz/onlar ayrımı da bugün dünyanın geldiği noktada kısaca değinilmesi gereken ayrıntılardır. ABD, İslami terör kavramını kullanırken, herhangi bir Müslüman-Hıristiyan ayrımcılığı izlenimi bırakmamak ve böylece kendisine müttefik olan İslam ülkelerini

---

ve Siyonizm'i desteklemenin bölgedeki Amerikan çıkarlarına zarar vereceğini düşünen Dışişleri, Savunma ve hatta Amerikan istihbarat birimleri arasında farklılıklar olduğu gözlemlenmiştir. ABD 2 yıl sonra 1924'te İngiltere ile yaptığı bir anlaşmayla da Balfour Deklarasyonu'nun uygulanmasına müdahale hakkını elde etmiştir... Ancak ABD'nin İsrail'e verdiği destek özellikle 1967'den sonra kuşku götürmeyecek boyutlara ulaşmıştır. Bunun en önemli göstergesi o zamana kadar yapılan askeri ve ekonomik yardımlarda bu tarihten itibaren çok ciddi bir artışın olmasıydı. Artık günümüzde İsrail, ABD'den aldığı bu destekle Arap Ortadoğu'sunda sıradan bir ülke olmaktan neredeyse bölgesel süper güç olmaya doğru ilerlemiştir... 1978'de imzalanan... Camp David ile ABD birçok şeyi başarmıştır; İsrail'in güvenliği sağlanmış, Arap ülkelerinin ittifak yapması önlenmiş ve Sovyetler Birliği önemli ölçüde marjinalleşmiştir."

Tayyar Arı, **Irak, İran ve ABD Önleyici Savaş, Petrol ve Hegemonya**, 1. Baskı, İstanbul, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 2004, s. 198, 200, 201

kaybetmemek için bunun doğrudan İslamiyet'le bağlantısı olmadığını da altını çizmektedir. Biz ve onlar şeklinde bir ayırım yaptığında ise kendisini demokratik ve "onlar"ı totaliter olarak tanımlamakta ve kendisine yapılan saldırıya lanetler yağdırıp intikam almak için savaş açtığında kendisinin Afganistan ve Irak'ta (şimdilik) yaptıklarının insanlık için olduğunu söylemektedir. ABD'ye yapılan saldırının aslında tüm insanlığa karşı yapılmış olduğunu söylerken, Afganistan ve Irak'a yapılan ve El-Kaide, Taliban ya da Saddam Hüseyin ile ilişkisi olmayan sivillerin ölümüne neden olan saldırıları 11 Eylül olaylarından farklı kılanın ne olduğuna ise uygun bir yanıt verememektedir. Herhangi bir insani müdahalenin hangi durumda ve ne zaman haklı olduğu konusu 20. yüzyılın başından beri havuç ve sopa politikası izleyen ABD'nin tek başına karar veremeyeceği kadar ciddi bir konudur. Mantıklı ve çıkarsız bir çerçeveden bakıldığında aslında İkiz Kulelere ya da Pentagon'a çarpan uçaklar ile Afganistan ve Irak halklarının üzerine yağdırılan bombaların, füzelerin hiçbir farkı yoktur. Bu da terörün bir başka biçimidir. Batı'nın ve güçlülerin terörizmidir.

Kaynakça

ARI, Tayyar: **Irak, İnan ve ABD Önlleyici Savaş, Petrol ve Hegemonya**, 1. Baskı, İstanbul, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 2004

ATAÖV, Türkkaya: **11 Eylül: Terörle Savaş mı, Bahane mi?**, 1. Baskı, İstanbul, Alkım Yayınevi, 2004

Brzezinski, Zbignev: **Büyük Satranç Tahtası**, çev. Yelda Türdi, 4. Baskı, İnkılap Kitapevi, İstanbul, 2010

Büyükbaş, Murat: **Amerika Birleşik Devletleri'nin Afganistan'a Müdahalesi ve Afganistan'da Oluşturulan Yeni Yönetim Yapısı**, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, 2006

Chomsky, Noam & Achchar, Gilbert: **Tehlikeli Güç-ABD'nin Dış Siyaseti ve Ortadoğu-Terör, Demokrasi, Savaş ve Adalet Üzerine Diyaloglar**, çev. Yavuz Alogan, İthaki Yayınlar, İstanbul, 2007

Erhan, Çağrı: "ABD'nin Orta Asya Politikası ve 11 Eylül Sonrası Yeni Açılımları", **Stradigma Aylık Strateji ve Analiz E-Dergisi**, Sayı 9, 2003

Halatçı, Ülkü: "11 Eylül Terörist Saldırıları Ve Afganistan Operasyonu'nun Bir Değerlendirmesi", **Uluslararası Hukuk ve Politika Dergisi**, Cilt 2, No: 7, 2006

Kaya, Sezgin: "Küresel Terörizmle Mücadelede Alternatif Rejim Modelleri", **Stratejik Araştırmalar Dergisi**, Sayı 5, 2005

KÖNİ, Hasan: **Amerika'nın Uluslararası Politikası**, 1. Baskı, İstanbul, Ekim Yayınları, 2007

Lefebvre, Maxime: **Amerikan Dış Politikası**, çev. İsmail Yerguz, İletişim Yayınları, İstanbul, 2004

Özer, Ahmet: "11 Eylül, Bölünen Dünya, Huntington ve Çatışma", **Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi**, Cilt: 4, Sayı: 2, 2007

Özlu, Hüsnü: "Tarihsel Süreç İçerisinde Afganistan'ın Stratejik Konumu, Günümüzde Afganistan'ın Yeniden Yapılandırılmasında Uluslararası Boyut ve Türkiye", **Stratejik Araştırmalar Dergisi**, Sayı 11, 2008

Said, Edward: **Oslo'dan Irak'a ve Yol Haritası**, çev. Murat Uyurkulak, Agora Kitaplığı, İstanbul, 2004

Taşdemir, Fatma: **Uluslararası Terörizme Karşı Devletlerin Kuvvete Başvurma Yetkisi**, 1. Baskı, Ankara, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Yayınları, 2006

Thrall, A. Trevor and Cramer, Jane K.: **American Foreign Policy and The Politics of Fear Threat Inflation Since 9/11**, First Published, New York, Routledge (Taylor and Francis Group), 2009

Vogelsang, Willem: **The Afghans**, Oxford, Wiley & Blackwell Publishers, 2002

İnternet Kaynakça:

“*Afganistan Ülke Profili*”, Avrasya Dosyası, Sonbahar-Kış 98-99, Cilt 4, Sayı 3-4,
Chronological History of Afghanistan

<http://www.afghan-web.com/history/chron/index.html>

(Erişim 01.05.2010)

“*Halepçe Katliamı’nda Ne Olmuştu?*”

http://www.hakihlallerimerkezi.org/makale_detay.php?mid=25.&cid=9

(Erişim 11.01.2011)

“*11 Eylül: ABD nerede Hata Yaptı?*”, Ord. Prof. Dr. Richard Falk

<http://www.turksam.org/tr/a1060.html> (Erişim 22.10.2010)

‘*Bin Laden Says He Wasn’t Behind Attacks*’,

<http://archives.cnn.com/2001/US/09/16/inv.binladen.denial/index.html>; CNN website, 16

Eylül 2001 (Erişim 05.12.2010)

“*Cehennem Bombacısı El-Kaide*”, Yrd. Doç Dr. Şamil Şen

<http://washingtonhaber.blogspot.com/2005/07/cehenmem-bombacisi-el-kaide.html> (Erişim

03/10/2010)

“*Yemen: ABD’nin Yeni Savaşı mı?*”, Veysel Ayhan

<http://www.orsam.org.tr/tr/yazigoster.aspx?ID=518> (Erişim 03.10.2010)

“*Saddam denies al-Qaeda link*”, Ellen Hale

http://www.usatoday.com/news/world/2003-02-04-saddam-interview_x.htm

(Erişim 27.12.2010)

“*Başkan Obama’nın Afganistan Politikası*”, Onur Erpul

http://www.dispolitika.org.tr/dosyalar/oerpul_120110.html (Erişim 25.09.2010)

<http://www.tumgazeteler.com/?a=2718101> (Erişim 25.09.2010)

<http://www.tegim.com/egitim/component/content/article/73-uluslararası-liskiler/2091-tarihsel-boyutu-icinde-afganistandaki-gelismeler-ve-turk-afgan-iliskileri.html>
(Erişim 01.05.2010)

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Afganistan> (Erişim 19.02.2010)

<http://www.afghan-web.com/geography/lr.html> (Erişim 01.05.2010)

<http://www.turkcebilgi.com/afganistan/ansiklopedi> (Erişim 19.02.2010)

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/af.html>
(Erişim 22.05.2010)

<http://worldfacts.us/Afghanistan.htm> (Erişim 01.05.2010)

<http://www.msxlabs.org/forum/siyasal-bilimler/143914-jeopolitik-nedir-jeopolitik-ve-jeostratejik-onem.html> (Erişim 07.05.2010)

http://tr.wikipedia.org/wiki/Orta_Asya (Erişim 07.05.2010)

<http://www.afghan-web.com/history/chron/index.html> (Erişim 01.05.2010)

<http://www.msxlabs.org/forum/ulkeler-ve-tarihleri/10412-afganistan-ve-afganistan-tarihi.html> (Erişim 07.05.2010)

[http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+af0037\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+af0037))
(Erişim 30.08.2010)

[http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+af0038\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+af0038))

(Erişim 30.08.2010)

[http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+af0039\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+af0039))

(Erişim 30.08.2010)

<http://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%96zbekler> (Erişim 01.09.2010)

[http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+af0040\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+af0040))

(Erişim 01.09.2010)

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Afganistan#Vilayetleri> (Erişim 01.09.2010)

<http://www.joshuaproject.net/people-profile.php?peo3=11308&rog3=AF>

(Erişim 01.09.2010)

[http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+af0042\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+af0042))

(Erişim 01.09.2010)

[http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+af0041\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+af0041))

(Erişim 01.09.2010)

[http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+af0047\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+af0047))

(Erişim 01.09.2010)

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Beluciler> (Erişim 01.09.2010)

<http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/aftoc.html#af0042> (Erişim 01.09.2010)

<http://www.tarihsayfasi.com/ulkeler-tarihi/afganistan-daki-gelismeler-1945-1979-arasi-donem.html> (Erişim 25.09.2010)

<http://afganistan.ihh.org.tr/tarih/kominist/koministdevrim.html> (Erişim 25.09.2010)

<http://www.globalsiyaset.com/devletler/asya/afganistan.html> (Erişim 25.05./2010)

http://tr.wikipedia.org/wiki/Sovyet-Afgan_Sava%C5%9F%C4%B1 (Erişim 25.09.2010)

http://tr.wikipedia.org/wiki/Usame_bin_Ladin (Erişim 03.10.2010)

http://tr.wikipedia.org/wiki/M%C3%BCsl%C3%BCman_Karde%C5%9Fler

(Erişim 03.10.2010)

http://en.wikipedia.org/wiki/September_11_attacks#cite_note-Holmes-1

(Erişim 23.10.2010)

http://en.wikipedia.org/wiki/Hamburg_cell (Erişim 23.10.2010)

http://en.wikipedia.org/wiki/You're_either_with_us,_or_against_us (Erişim 23.10.2010)

http://en.wikipedia.org/wiki/War_on_Terror (Erişim 24.10.2010)

<http://www.belgenet.com/arsiv/sozlesme/nato.html> (Erişim 24.10.2010)

http://tr.wikipedia.org/wiki/Uluslararası_G%C3%BCvenlik_Yardımları_Kuvveti (Erişim 24.10.2010)

[http://en.wikipedia.org/wiki/War_in_Afghanistan_\(2001%E2%80%93present\)](http://en.wikipedia.org/wiki/War_in_Afghanistan_(2001%E2%80%93present))

(Erişim 24.10.2010)

http://tr.wikipedia.org/wiki/B%C3%BCy%C3%BCk_Ortado%9Fu_Projesi

(Erişim 28.11.2010)

http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_military_expenditures

(Erişim 28.11.2010)

http://tr.wikipedia.org/wiki/Irak_Sava%C5%9F%C4%B1 (Erişim 28.11.2010)

http://tr.wikipedia.org/wiki/Afganistan_Sava%C5%9F%C4%B1 (Erişim 28.11.2010)

http://tr.wikipedia.org/wiki/Uluslararası_Af_%C3%96rg%C3%BCt%C3%BC
(Erişim 11.01.2011)

<http://www.inhak-bb.adalet.gov.tr/bmihbeyan.htm> (Erişim 31.12.2010)

<http://www.hurriyet.com.tr/dunya/14854130.asp> (Erişim 11.01.2011)

<http://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0slamofobi> (Erişim 11.01.2011)

http://www.hakihlallerimerkezi.org/makale_detay.php?mid=25.&cid=9
(Erişim 11.01.2011)

http://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0ran-Irak_Sava%C5%9F%C4%B1
(Erişim 07.01.2011)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Burcu Çam Yücebaş

Doğum Yeri ve Tarihi: 31.03.1981, Kocaeli

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Başkent Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrenimi: Ufuk Üniversitesi

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri: -

İş Deneyimi

Stajlar: TÜPRAŞ

Projeler: Kitle İletişim Araçlarının Birey ve Toplum Üzerindeki Etkileri (Seminer projesi)

Çalıştığı Kurumlar: Borusan Lojistik A.Ş. / Barsan Global Lojistik A.Ş. / Omega Shipping Taşımacılık ve Tic. Ltd. Şti. / Mantis Yazılım Danışmanlık ve Eğitim Ltd. Şti.

İletişim

E-Posta Adresi: burcu_cam_yucebas@yahoo.com

27.01.2011

